

INSTYTUT PAMIĘCI NARODOWEJ

Oddziałowa Komisja Ścigania
Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu
w Katowicach
40-145 Katowice ul. Józefowska 102 , tel. (32)207 02 03
fax. (32) 207 02 80

S 4.2015.Zn

POSTANOWIENIE o umorzeniu śledztwa

Katowice, dnia 10 stycznia 2017 r.

Ewa Koj – prokurator Oddziałowej Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu w Katowicach

po zapoznaniu się z materiałami w śledztwie w sprawie zbrodni wojennej będącej zbrodnią przeciwko ludzkości stanowiącej ludobójstwo popełnione przez funkcjonariuszy gestapo, w tym szefa katowickiej placówki gestapo Johannesesa Tümmlera, polegającej na spowodowaniu w okresie od 22 października 1943 r. do 5 stycznia 1945 r. na terenie obozu koncentracyjnego w Oświęcimiu pozbawienia życia w drodze egzekucji przez rozstrzelanie bez jakichkolwiek podstaw prawnych, a nadto w ramach działalności Sądu Doraźnego katowickiej placówki gestapo z motywów narodowościowych i politycznych popełnionych w celu wyniszczenia grupy narodowościowej i politycznej co najmniej 2000 osób,

tj. o przestępstwa z art. 118 § 1 kk i art. 123 § 1 pkt 4 kk oraz art. 1 pkt 1 dekretu z dnia 31.08.1944 roku *o wymiarze kary dla faszystowsko – hitlerowskich zbrodniarzy, winnych zabójstw i znęcania się nad ludnością cywilną i jeńcami oraz dla zdrajców Narodu Polskiego* (Dz. U. z 1946 roku nr 69 poz. 377 z późn. zm.) przy zast. art. 11 § 2 kk w zw. z art. 3 ustawy z dnia 18 grudnia 1998 roku *o Instytucie Pamięci Narodowej - Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu* (Dz.U. 2016. 1575 t.j.).

działając na podstawie art. 17 § 1 pkt 7 kpk i art. 322 § 1 kpk w zw. z art. 45 pkt 5 ustawy z dnia 18 grudnia 1998 roku *o Instytucie Pamięci Narodowej – Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu* (Dz.U. 2016. 1575 t.j.).

postanowił umorzyć śledztwo w sprawie:

1. zbrodni wojennej będącej zbrodnią przeciwko ludzkości stanowiącej udział w masowym zamachu skierowanym przeciwko Polakom w celu wsparcia polityki III Rzeszy, popełnionej poprzez naruszenie prawa międzynarodowego z motywów narodowościowych i politycznych przez funkcjonariuszy gestapo, w tym szefa katowickiej placówki gestapo Johannesesa Tümmlera, jako członków sądu doraźnego

katowickiej placówki gestapo, polegającej na orzeczeniu w dniu 22.10.1943 r. kary śmierci i pozbawienia życia w tym samym dniu w drodze egzekucji przez rozstrzelanie w Oświęcimiu 111 następujących osób: Tomasz Bakalarz, Władysław Banasik, Stanisław Balbierz, Kazimierz Banaś, Józefa Banasik, Mieczysław Bębenek, Tadeusz Banasik, Anna Białowas, Jan Bielecki, Czesław Bieniek, Zygmunt Biernacki, Franciszka Borowska, Józef Branka, Józef Brzozowicz, Jan Buczacz, Roman Budak, Władysław Chmiel, Julian Chrzanowski, Antonina Dudek, Bronisława Dudek, Mieczysław Figuła, Donat Filipek, Jan Fortuna, Stanisław Fortuński, Gacek, Antoni Mieczysław Gacek, Tadeusz Gacek, Stanisław Garcarczyk, Maria Golasowska, Robert Grudzień, Władysław Grzesiak, Marian Gzyl, Tadeusz Gzyl, Leopold Habrowski, Stanisław Henek, Bolesław Jabłoński, Katarzyna Jakubczyk, Andrzej Jankowski, Piotr Jarzyna, Józef Jasiński, Eugeniusz Kaczura, Edward Kaptacz, Władysław Kapusta, Franciszek Kasprzyk, Ludwik Kita, Stanisław Klich, Józef Kołodziejczyk, Lidia Helena Kołodzińska, Zbigniew Kondracki, Franciszek Kopaczewski, Franciszek Krowa, Łucja Kubiczek, Antoni Kulak, Mieczysław Kulik, Henryk Kumorek, Józef Kwiatkowski, Tadeusz Łopot, Andrzej Lontka, Stanisław Lubas, Anna Łysoń, Piotr Magdziarz, Piotr Makiela, Konstanty Marcinkowski, Władysław Marek, Marian Markiewicz, Bolesław Martynus, Władysław Marzec, Stanisław Maślanka, Czesława Miglus, Stanisław Mirek, Stanisław Musiał, Natalia Myga, Jadwiga Niewiadomska, , Bronisław Nocoń, Stefan Nycz, Waclaw Okularczyk, Stefan Paciorkowski, Władysław Pakuła, Jan Papiernik, Ignacy Patucha, Pilarczyk, Jan, Teodor Podgorzec, Maria Pogoda, Mieczysław Polak, Adam Potoniec, Franciszek Roj, Antonina Schab, Słoń, Władysław Słoń, Czesław Słota, Cecylia Sowa, Wiktoria Sowa, Stanisława Spyt, Józef Stefanik, Jerzy Szmidt, Kazimierz Szymanek, Józef Śpiewak, Alfreda Krystyna Trzcina, Anna Tkocz, Antonina Wawrzyńczyk, Józef Wojtyła, Józef Wojtyra, Zygmunt Woźniak, Anna Wysoka, Maria Zawada, Alojzy Żak,

tj. o przestępstwa z art. 118a § 1 pkt 1 kk i art. 123 § 1 pkt 4 kk oraz art. 1 pkt 1 dekretu z dnia 31.08.1944 roku *o wymiarze kary dla faszystowsko – hitlerowskich zbrodniarzy, winnych zabójstw i znęcania się nad ludnością cywilną i jeńcami oraz dla zdrajców Narodu Polskiego* (Dz. U. z 1946 roku nr 69 poz. 377 z późn. zm.) w zw. z art. 11 § 2 kk przy zast. art. 3 ustawy z dnia 18 grudnia 1998 roku *o Instytucie Pamięci Narodowej - Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu* (Dz.U. 2016. 1575 t.j.),

- w stosunku do sprawców kierowniczych, podżegaczy i pomocników wobec stwierdzenia, iż postępowanie karne co do tego samego czynu tej samej osoby zostało prawomocnie zakończonych tj. na zasadzie art. 17 § 1 pkt 7 kpk

- w pozostałym zakresie wobec niewykrycia sprawców tj. na zasadzie art. 322 § 1 kpk,

2. zbrodni wojennej będącej zbrodnią przeciwko ludzkości stanowiącej udział w masowym zamachu skierowanym przeciwko Polakom w celu wsparcia polityki III Rzeszy, popełnionej poprzez naruszenie prawa międzynarodowego z motywów narodościowych i politycznych przez funkcjonariuszy gestapo, w tym szefa katowickiej placówki gestapo Johanna Tümmlera, jako członków sądu doraźnego

katowickiej placówki gestapo, polegającej na orzeczeniu w dniu 29.11.1943 r. kary śmierci i pozbawienia życia w tym samym dniu w drodze egzekucji przez rozstrzelanie w Oświęcimiu następujących osób: Stefan Banach, Mieczysław Bąk, Zygmunt Bednarczyk, Leopold Bednorz, Bolesław Cyba, Marianna Czech, Paweł Deda, Genowefa Drozd, Czesław Dyszy, Jan Feber, Eugeniusz Fogorski, Julian Gąsior, Teofil Gleń, Janina Henek, Julian Hyczek, Jan Jagła, Mieczysław Jankowski, Tomasz Jandala, Janina Jasińska, Adolf Karkowski, Franciszek Karpeta, Regina Karpeta, Franciszek Kasprzyca, Zygmunt Kasza, Gabriel Kotarba, Franciszek Krupiński, Stanisław Krzynówek, Jan Kudła, Franciszek Kudzia, Tomasz Kuźma, Jan Kuźnicki, Józef Ledwoń, Franciszek Legierski, Karol Legierski, Stanisław Lewecki, Jan Maciejewski, Piotr Makiela, Iwan Maksymow, Jan Margiciok, Bolesław Martinus, Stanisław Martinus, Władysław Michejda, Czesław Molenda, Franciszek Naglik, Alojzy Niedźwiedź, Piotr Nowak, Romana Nowak, Franciszek Olszowski, Czesław Orpych, Edward Orzechowski, Stefan Osika, Bolesław Pędras, Arnold Pregler, Jan Prysycz, Roman Prząski, Wojciech Radko, Jan Rejdych, Julian Rembiecha, Antoni Rysiński, Maria Sagan, Władysław Sagan, Władysław Salamon, Stanisław Sereszka, Janina Skucka, Marian Słota, Jan Solarski, Jan Sołtysek, Antoni Stolarski, Mikołaj Szata, Fryderyk Szymeczek, Stanisław Ścieżka, Stanisław Śliwiński, Wilhelm Świętek, Franciszek Tracz, Stanisław Trzaska, Roman Trzaski, Antonina Tuszyńska, Lucjan Wabnicz, Józef Waliczek, Jerzy Wieczorek, Bronisław Witos, Władysław Wójcik, Adolf Zipser,

tj. o przestępstwa z art. 118a § 1 pkt 1 kk i art. 123 § 1 pkt 4 kk oraz art. 1 pkt 1 dekretu z dnia 31.08.1944 roku *o wymiarze kary dla faszystowsko – hitlerowskich zbrodniarzy, winnych zabójstw i znęcania się nad ludnością cywilną i jeńcami oraz dla zdrajców Narodu Polskiego* (Dz. U. z 1946 roku nr 69 poz. 377 z późn. zm.) przy zast. art. 11 § 2 kk w zw. z art. 3 ustawy z dnia 18 grudnia 1998 roku *o Instytucie Pamięci Narodowej - Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu* (Dz.U. 2016. 1575 t.j.),

-w stosunku do sprawców kierowniczych, podżegaczy i pomocników – wobec stwierdzenia, iż postępowanie karne co do tego samego czynu tej samej osoby zostało prawomocnie zakończonej tj. na zasadzie art. 17 § 1 pkt 7 kpk

-w pozostałym zakresie wobec niewykrycia sprawców tj. na zasadzie art. 322 § 1 kpk,

3. zbrodni wojennej będącej zbrodnią przeciwko ludzkości stanowiącej udział w masowym zamachu skierowanym przeciwko Polakom w celu wsparcia polityki III Rzeszy, popełnionej poprzez naruszenie prawa międzynarodowego z motywów narodowościowych i politycznych przez funkcjonariuszy gestapo, w tym szefa katowickiej placówki gestapo Johannes Tümmlera jako członków sądu doraźnego katowickiej placówki gestapo, polegającej na orzeczeniu w dniu 27.01.1944 r. kary śmierci wobec Leokadii Cott i trzech innych nieustalonych osób w następstwie czego pozbawiono ich życia w dniu 1.02.1944 r. w Oświęcimiu,

tj. o przestępstwo z art. 118a § 1 pkt 1 kk i art. 123 § 1 pkt 4 kk oraz art. 1 pkt 1 dekretu z dnia 31.08.1944 roku *o wymiarze kary dla faszystowsko – hitlerowskich zbrodniarzy, winnych zabójstw i znęcania się nad ludnością cywilną i jeńcami oraz dla zdrajców Narodu Polskiego* (Dz. U. z 1946 roku nr 69 poz. 377 z późn. zm.) przy zast. art. 11 § 2 kk w zw. z art. 3 ustawy

z dnia 18 grudnia 1998 roku o *Institucie Pamięci Narodowej - Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu* (Dz.U. 2016. 1575 t.j.),

-w stosunku do sprawców kierowniczych, podżegaczy i pomocników – wobec stwierdzenia, iż postępowanie karne co do tego samego czynu tej samej osoby zostało prawomocnie zakończonych tj. na zasadzie art. 17 § 1 pkt 7 kpk

-w pozostałym zakresie wobec niewykrycia sprawców tj. na zasadzie art. 322 § 1 kpk,

4. zbrodni wojennej będącej zbrodnią przeciwko ludzkości stanowiącej udział w masowym zamachu skierowanym przeciwko Polakom w celu wsparcia polityki III Rzeszy, popełnionej poprzez naruszenie prawa międzynarodowego z motywów narodowościowych i politycznych przez funkcjonariuszy gestapo, w tym szefa katowickiej placówki gestapo Johannesesa Tümmlera, jako członków sądu doraźnego katowickiej placówki gestapo, polegającej na orzeczeniu w dniu 29.02.1944 r. kary śmierci i pozbawienia życia w tym samym dniu w drodze egzekucji przez rozstrzelanie w Oświęcimiu 164 osób w tym: Ignacy Banarek, Michał Bąk, Andrzej Bendych, Tadeusz Bielecki, Józef Binder, Daniel Bluszcz, Józef Bober, Witold Boruciński, Rudolf Boruta, Narcyz Bród, Mieczysław Cebulski Zygfryd Ciszewski, Franciszek Cup, Anna Cykowska Izydor Czapla, Franciszek Czechowski, Władysław Czerwiński, Stefania Dadok, Ludwik Dec, Jan Drysiński, Stanisław Drysiński, Romuald Dyja, Wiktor Dźwigaj Kazimierz Falfus, Fajch Feierstein, Józef Figiel Leon Frankowski, Herman Friedman, Bolesław Gałka, Jan Gawelczyk, Bolesław Gawron, Eugenia Glonek, Józef Gorczyca, Stanisław Gradzik, Mieczysław Gros, Helena Grzegorz, Tadeusz Gwiazda, Józef Gwoździewicz, Władysław Habiak, Stanisław Hamczyk, Alfred Heinz, Leopold Iskierka, Marian Jachna, Andrzej Jednaki, Zygmunt Jedynek, Józef Jurkiewicz, Stanisław Jurkin, Zbigniew Jarzębowski, Ludwik Kieloch, Józef Kobano, Bolesław Kopeć, Franciszek Kocur, Tadeusz Kolembka, Zbigniew Kołaczkowski, Henryk Koziak, Hilary Koziak, Jan Kraina Paweł Krazierak, Stanisław Kreloch, Tadeusz Kristman, Władysław Kwiecień, Jan Laz, Józef Lesendowski, Adam Lis, Zbigniew Lorek, Alojzy Ludowicz, Leon Łakamiej, Jan Maciejewski Jerzy Maciejewski, Paweł Machowski, Waldemar Maj, Jan Malik, Władysław Małkiewicz, Bronisław Mańczyk, Lucjan Mańczyk, Franciszek Masłoń, Marian Magiera, Bronisława Michalik, Bronisław Micuła, Leon Mojżyszek Mieczysław Muc, Władysław Musiał, Józef Mycek Edward Niedźwiedz, Leonard Nobis Bolesław Nowak, Kazimiera Nowak Marian Nowakowski, Jerzy Olczyk, Stanisław Olszowy, Eugeniusz Ogórek, Karol Omozik, Piotr Pałka, Marian Pasternak, Bolesław Pejor, Władysław Pieczka Stanisław Pierzchała, Waclaw Piotrowski, Bronisława Piskorzyc, Stanisław Pludzyński, Józef Poloczek, Eugeniusz Popek, Jan Popka, Karol Posek, Władysław Posuszny, Stanisław Prausa, Władysław Prysalski, Antoni Przybylski, Władysław Radliocho, Franciszek Raniew, Józef Reklaitis, Tadeusz Renkas, Władysław Rogowicz, Stanisław Rosiak Józef Ruciński, Eleonora Rupik, Roman Rutkowski, Zdzisław Rybak, Henryk Rybiński Jan Sagan, Jan Sajdak, Antoni Sakowski, Aniela Sambor, Marian Sarlej, Henryk Sas, Stanisław Stach, Józef Szugry, Karol Siwek, Teofil Skipirzepa, Stanisława Skolik, Władysław Skrzypaszek,

Kazimierz Słuta, Władysław Smoła, Mieczysław Sojka, Czesław Sporysz Eugeniusz Springel, Franciszek Stasz, Jan Witek, Teofil Swaczyna, Jan Tomalik, Helena Włosińska, Bronisław Swendrak, Władysław Włóściański, Jan Szczepanik, Kazimierz Wojciechowski, Jan Szolca, Augustyn Śliwa, Marian Ślusarczyk, Stanisław Walczyk, Piotr Wierzbicki, Karol Wilkus, Eugeniusz Wiórkowski, Aleksander Wiśniowski, Zdzisław Wojnicki, Henryk Wyczalkowski, Jan Wyląg, Euzebiusz Wywiał, Maria Zając, Aba Zajdman, Franciszek Zagan, Elżbieta Żerdka, Karol Żerdka, Gustaw Żwak,

tj. o przestępstwa z art. 118a § 1 pkt 1 kk i art. 123 § 1 pkt 4 kk oraz art. 1 pkt 1 dekretu z dnia 31.08.1944 roku *o wymiarze kary dla faszystowsko – hitlerowskich zbrodniarzy, winnych zabójstw i znęcania się nad ludnością cywilną i jeńcami oraz dla zdrajców Narodu Polskiego* (Dz. U. z 1946 roku nr 69 poz. 377 z późn. zm.) przy zast. art. 11 § 2 kk w zw. z art. 3 ustawy z dnia 18 grudnia 1998 roku *o Instytucie Pamięci Narodowej - Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu* (Dz.U. 2016. 1575 t.j.).

-w stosunku do sprawców kierowniczych, podżegaczy i pomocników – wobec stwierdzenia, iż postępowanie karne co do tego samego czynu tej samej osoby zostało prawomocnie zakończonej tj. na zasadzie art. 17 § 1 pkt 7 kpk

-w pozostałym zakresie wobec niewykrycia sprawców tj. na zasadzie art. 322 § 1 kpk,

5. zbrodni wojennej będącej zbrodnią przeciwko ludzkości stanowiącej udział w masowym zamachu skierowanym przeciwko Polakom w celu wsparcia polityki III Rzeszy, popełnionej poprzez naruszenie prawa międzynarodowego z motywów narodowościowych i politycznych przez funkcjonariuszy gestapo, w tym szefa katowickiej placówki gestapo Johanna Tümmlera, jako członków sądu doraźnego katowickiej placówki gestapo, polegającej na orzeczeniu w dniu 30 czerwca 1944 r. kary śmierci i pozbawienia życia w tym samym dniu w drodze egzekucji przez rozstrzelanie w Oświęcimiu Pawełkę Drozd, Zuzannę Drozd, Teofila Francblau, Jana Frądczaka, Romana Guta, Józefa Jakubka, Piotra Judyckiego, Władysława Kielocha, Michała Kochuta, Zdzisława Machurę, Tadeusza Palucha, Romana Proksę, Tomasza Prześlicę, Annę Rucką, Zygmunta Stulę, Tadeusza Tereszkiwicza, Tadeusza Waligórskiego i 88 nieustalonych osób,

tj. o przestępstwa z art. 118a § 1 pkt 1 kk i art. 123 § 1 pkt 4 kk oraz art. 1 pkt 1 dekretu z dnia 31.08.1944 roku *o wymiarze kary dla faszystowsko – hitlerowskich zbrodniarzy, winnych zabójstw i znęcania się nad ludnością cywilną i jeńcami oraz dla zdrajców Narodu Polskiego* (Dz. U. z 1946 roku nr 69 poz. 377 z późn. zm.) przy zast. art. 11 § 2 kk w zw. z art. 3 ustawy z dnia 18 grudnia 1998 roku *o Instytucie Pamięci Narodowej - Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu* (Dz.U. 2016. 1575 t.j.).

-w stosunku do sprawców kierowniczych, podżegaczy i pomocników – wobec stwierdzenia, iż postępowanie karne co do tego samego czynu tej samej osoby zostało prawomocnie zakończonej tj. na zasadzie art. 17 § 1 pkt 7 kpk

-w pozostałym zakresie wobec niewykrycia sprawców tj. na zasadzie art. 322 § 1 kpk,

6. zbrodni wojennej będącej zbrodnią przeciwko ludzkości stanowiącej udział w masowym zamachu skierowanym przeciwko Polakom w celu wsparcia polityki III

Rzeszy, popełnionej poprzez naruszenie prawa międzynarodowego z motywów narodowościowych i politycznych przez funkcjonariuszy gestapo, w tym szefa katowickiej placówki gestapo Johannesa Tümmlera, jako członków sądu doraźnego katowickiej placówki gestapo, polegającej na orzeczeniu w dniu 14 sierpnia 1944 r. kary śmierci i pozbawienia życia w tym samym dniu w drodze egzekucji przez rozstrzelanie w Oświęcimiu Stanisława Gaudyna, Lecha Imiełę, Bolesława Lemańskiego, Daniełę Nowakowską, Antoninę Wójcikiewicz, Leona Wójcikiewicza i kilkadziesiąt nieustalonych osób,

tj. o przestępstwa z art. 118a § 1 pkt 1 kk i art. 123 § 1 pkt 4 kk oraz art. 1 pkt 1 dekretu z dnia 31.08.1944 roku *o wymiarze kary dla faszystowsko – hitlerowskich zbrodniarzy, winnych zabójstw i znęcania się nad ludnością cywilną i jeńcami oraz dla zdrajców Narodu Polskiego* (Dz. U. z 1946 roku nr 69 poz. 377 z późn. zm.) przy zast. art. 11 § 2 kk w zw. z art. 3 ustawy z dnia 18 grudnia 1998 roku *o Instytucie Pamięci Narodowej - Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu* (Dz.U. 2016. 1575 t.j.).

-w stosunku do sprawców kierowniczych, podżegaczy i pomocników – wobec stwierdzenia, iż postępowanie karne co do tego samego czynu tej samej osoby zostało prawomocnie zakończonej tj. na zasadzie art. 17 § 1 pkt 7 kpk

-w pozostałym zakresie wobec niewykrycia sprawców tj. na zasadzie art. 322 § 1 kpk,

7. zbrodni wojennej będącej zbrodnią przeciwko ludzkości stanowiącej udział w masowym zamachu skierowanym przeciwko Polakom w celu wsparcia polityki III Rzeszy, popełnionej poprzez naruszenie prawa międzynarodowego z motywów narodowościowych i politycznych przez funkcjonariuszy gestapo, w tym szefa katowickiej placówki gestapo Johannesa Tümmlera, jako członków sądu doraźnego katowickiej placówki gestapo, polegającej na orzeczeniu w dniu 24 sierpnia 1944 r. kary śmierci i pozbawienia życia w tym samym dniu w drodze egzekucji przez rozstrzelanie w Oświęcimiu Jadwigę Błach, Feliksa Domagalskiego, Stanisława Figwera, Eryka Grabowskiego, Józefa Kiedronia, Józefa Kopla, Jerzego Lisa, Franciszka Małysza, Eugeniusza Podleńskiego Jana Rozbrój, Bolesława Rzymana, Józefa Walicę, Józefa Żarnowskiego, Józefa Żyłę, i ponad sto nieustalonych osób,

tj. o przestępstwa z art. 118a § 1 pkt 1 kk i art. 123 § 1 pkt 4 kk oraz art. 1 pkt 1 dekretu z dnia 31.08.1944 roku *o wymiarze kary dla faszystowsko – hitlerowskich zbrodniarzy, winnych zabójstw i znęcania się nad ludnością cywilną i jeńcami oraz dla zdrajców Narodu Polskiego* (Dz. U. z 1946 roku nr 69 poz. 377 z późn. zm.) przy zast. art. 11 § 2 kk w zw. z art. 3 ustawy z dnia 18 grudnia 1998 roku *o Instytucie Pamięci Narodowej - Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu* (Dz.U. 2016. 1575 t.j.).

w stosunku do sprawców kierowniczych, podżegaczy i pomocników – wobec stwierdzenia, iż postępowanie karne co do tego samego czynu tej samej osoby zostało prawomocnie zakończonej tj. na zasadzie art. 17 § 1 pkt 7 kpk

w pozostałym zakresie wobec niewykrycia sprawców tj. na zasadzie art. 322 § 1 kpk,

8. zbrodni wojennej będącej zbrodnią przeciwko ludzkości stanowiącej udział w masowym zamachu skierowanym przeciwko Polakom w celu wsparcia polityki III Rzeszy, popełnionej poprzez naruszenie prawa międzynarodowego z motywów narodowościowych i politycznych przez funkcjonariuszy gestapo, w tym szefa katowickiej placówki gestapo Johannesa Tümmlera, jako członków sądu doraźnego

katowickiej placówki gestapo, polegającej na orzeczeniu w dniu 18 września 1944 r. kary śmierci i pozbawienia życia w tym samym dniu w drodze egzekucji przez rozstrzelanie w Oświęcimiu Antoniego Gabryszaka, Zbigniewa Muchę, Wacława Stacherskiego i kilkadziesiąt nieustalonych osób,

tj. o przestępstwa z art. 118a § 1 pkt 1 kk i art. 123 § 1 pkt 4 kk oraz art. 1 pkt 1 dekretu z dnia 31.08.1944 roku *o wymiarze kary dla faszystowsko – hitlerowskich zbrodniarzy, winnych zabójstw i znęcania się nad ludnością cywilną i jeńcami oraz dla zdrajców Narodu Polskiego* (Dz. U. z 1946 roku nr 69 poz. 377 z późn. zm.) przy zast. art. 11 § 2 kk w zw. z art. 3 ustawy z dnia 18 grudnia 1998 roku *o Instytucie Pamięci Narodowej - Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu* (Dz.U. 2016. 1575 t.j.).

-w stosunku do sprawców kierowniczych, podżegaczy i pomocników – wobec stwierdzenia, iż postępowanie karne co do tego samego czynu tej samej osoby zostało prawomocnie zakończonej tj. na zasadzie art. 17 § 1 pkt 7 kpk

-w pozostałym zakresie wobec niewykrycia sprawców tj. na zasadzie art. 322 § 1 kpk,

9. zbrodni wojennej będącej zbrodnią przeciwko ludzkości stanowiącej udział w masowym zamachu skierowanym przeciwko Polakom w celu wsparcia polityki III Rzeszy, popełnionej poprzez naruszenie prawa międzynarodowego z motywów narodowościowych i politycznych przez funkcjonariuszy gestapo, w tym szefa katowickiej placówki gestapo Johannesesa Tümmlera, jako członków sądu doraźnego katowickiej placówki gestapo, polegającej na orzeczeniu w dniu 19 października 1944 r. kary śmierci i pozbawienia życia w tym samym dniu w drodze egzekucji przez rozstrzelanie w Oświęcimiu 22 nieustalone osoby,

tj. o przestępstwa z art. 118a § 1 pkt 1 kk i art. 123 § 1 pkt 4 kk oraz art. 1 pkt 1 dekretu z dnia 31.08.1944 roku *o wymiarze kary dla faszystowsko – hitlerowskich zbrodniarzy, winnych zabójstw i znęcania się nad ludnością cywilną i jeńcami oraz dla zdrajców Narodu Polskiego* (Dz. U. z 1946 roku nr 69 poz. 377 z późn. zm.) przy zast. art. 11 § 2 kk w zw. z art. 3 ustawy z dnia 18 grudnia 1998 roku *o Instytucie Pamięci Narodowej - Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu* (Dz.U. 2016. 1575 t.j.).

-w stosunku do sprawców kierowniczych, podżegaczy i pomocników – wobec stwierdzenia, iż postępowanie karne co do tego samego czynu tej samej osoby zostało prawomocnie zakończonej tj. na zasadzie art. 17 § 1 pkt 7 kpk

-w pozostałym zakresie wobec niewykrycia sprawców tj. na zasadzie art. 322 § 1 kpk

10. zbrodni wojennej będącej zbrodnią przeciwko ludzkości stanowiącej udział w masowym zamachu skierowanym przeciwko Polakom w celu wsparcia polityki III Rzeszy, popełnionej poprzez naruszenie prawa międzynarodowego z motywów narodowościowych i politycznych przez funkcjonariuszy gestapo, w tym szefa katowickiej placówki gestapo Johannesesa Tümmlera, jako członków sądu doraźnego katowickiej placówki gestapo, polegającej na orzeczeniu w dniu 31 października 1944 r. kary śmierci i pozbawienia życia w dniu 1 listopada 1944 r. w drodze egzekucji przez rozstrzelanie w Oświęcimiu Jana Cupioła, Marię Gajowczyk, Rudolfa Foksa, Andrzeja Jackowiaka, Józefa Koniora, Karolinę Konior, Leopolda Lipeckiego, Jana

Magierę, Józefa Mitręę Waltera Stefka, Annę Świergałę, Franciszka Świergałę, Władysława Świergałę, Emila Warchołka, i 58 nieustalonych osób,

tj. o przestępstwa z art. 118a § 1 pkt 1 kk i art. 123 § 1 pkt 4 kk oraz art. 1 pkt 1 dekretu z dnia 31.08.1944 roku *o wymiarze kary dla faszystowsko – hitlerowskich zbrodniarzy, winnych zabójstw i znęcania się nad ludnością cywilną i jeńcami oraz dla zdrajców Narodu Polskiego* (Dz. U. z 1946 roku nr 69 poz. 377 z późn. zm.) przy zast. art. 11 § 2 kk w zw. z art. 3 ustawy z dnia 18 grudnia 1998 roku *o Instytucie Pamięci Narodowej - Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu* (Dz.U. 2016. 1575 t.j.).

-w stosunku do sprawców kierowniczych, podżegaczy i pomocników – wobec stwierdzenia, iż postępowanie karne co do tego samego czynu tej samej osoby zostało prawomocnie zakończonych tj. na zasadzie art. 17 § 1 pkt 7 kpk

-w pozostałym zakresie wobec niewykrycia sprawców tj. na zasadzie art. 322 § 1 kpk

11. zbrodni wojennej będącej zbrodnią przeciwko ludzkości stanowiącej udział w masowym zamachu skierowanym przeciwko Polakom w celu wsparcia polityki III Rzeszy, popełnionej poprzez naruszenie prawa międzynarodowego z motywów narodowościowych i politycznych przez funkcjonariuszy gestapo, w tym szefa katowickiej placówki gestapo Johannes Tümlera, jako członków sądu doraźnego katowickiej placówki gestapo, polegającej na orzeczeniu w dniu 1 stycznia 1945 r. kary śmierci i pozbawienia życia w tym samym dniu w drodze egzekucji przez rozstrzelanie w Oświęcimiu 200 nieustalonych osób,

tj. o przestępstwa z art. 118a § 1 pkt 1 kk i art. 123 § 1 pkt 4 kk oraz art. 1 pkt 1 dekretu z dnia 31.08.1944 roku *o wymiarze kary dla faszystowsko – hitlerowskich zbrodniarzy, winnych zabójstw i znęcania się nad ludnością cywilną i jeńcami oraz dla zdrajców Narodu Polskiego* (Dz. U. z 1946 roku nr 69 poz. 377 z późn. zm.) przy zast. art. 11 § 2 kk w zw. z art. 3 ustawy z dnia 18 grudnia 1998 roku *o Instytucie Pamięci Narodowej - Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu* (Dz.U. 2016. 1575 t.j.).

-w stosunku do sprawców kierowniczych, podżegaczy i pomocników – wobec stwierdzenia, iż postępowanie karne co do tego samego czynu tej samej osoby zostało prawomocnie zakończonych tj. na zasadzie art. 17 § 1 pkt 7 kpk

-w pozostałym zakresie wobec niewykrycia sprawców tj. na zasadzie art. 322 § 1 kpk

zbrodni wojennej będącej zbrodnią przeciwko ludzkości stanowiącej udział w masowym zamachu skierowanym przeciwko Polakom w celu wsparcia polityki III Rzeszy, popełnionej poprzez naruszenie prawa międzynarodowego z motywów narodowościowych i politycznych przez funkcjonariuszy gestapo, w tym szefa katowickiej placówki gestapo Johannes Tümlera, jako członków sądu doraźnego katowickiej placówki gestapo, polegającej na orzeczeniu w dniu 5 stycznia 1945 r. kary śmierci i pozbawienia życia w tym samym dniu w drodze egzekucji przez rozstrzelanie w Oświęcimiu kilkudziesięciu osób w tym: Władysława Jasiówkę, Zygmunta Jaszczyńskiego, Sylwestra Kapcię, Konstantego Kempe, Stanisława Kobyłkę, Piotra Kornutę, Tadeusza Kotowicza, Julię Krótki, Walerię Kubajak, Zbigniewa Kunca, Józefa Łuczaka, Jadwigę Makowską, Kazimierza Matjasińskiego, Antoniego Szlachcica, Franciszka Szlachcica, Jana Strycharskiego, Marię Strycharską, Adama Tondosa, Mariana Wita, Adolfa Witosza,

tj. o przestępstwa z art. 118a § 1 pkt 1 kk i art. 123 § 1 pkt 4 kk oraz art. 1 pkt 1 dekretu z dnia 31.08.1944 roku *o wymiarze kary dla faszystowsko – hitlerowskich zbrodniarzy, winnych zabójstw i znęcania się nad ludnością cywilną i jeńcami oraz dla zdrajców Narodu Polskiego* (Dz. U. z 1946 roku nr 69 poz. 377 z późn. zm.) przy zast. art. 11 § 2 kk w zw. z art. 3 ustawy z dnia 18 grudnia 1998 roku *o Instytucie Pamięci Narodowej - Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu* (Dz.U. 2016. 1575 t.j.).

-w stosunku do sprawców kierowniczych, podżegaczy i pomocników – wobec stwierdzenia, iż postępowanie karne co do tego samego czynu tej samej osoby zostało prawomocnie zakończonych tj. na zasadzie art. 17 § 1 pkt 7 kpk

-w pozostałym zakresie wobec niewykrycia sprawców tj. na zasadzie art. 322 § 1 kpk,

12. zbrodni wojennej będącej zbrodnią przeciwko ludzkości stanowiącej udział w masowym zamachu skierowanym przeciwko Polakom w celu wsparcia polityki III Rzeszy, popełnionej poprzez naruszenie prawa międzynarodowego z motywów narodowościowych i politycznych przez funkcjonariuszy gestapo, w tym szefa katowickiej placówki gestapo Johannes Tümmlera, jako członków sądu doraźnego katowickiej placówki gestapo, polegającej na orzeczeniu kary śmierci i pozbawienia życia w dniu 9 października 1944 r. w drodze egzekucji przez rozstrzelanie w KL Sachsenhausen Zygmunta Kmiecika

tj. o przestępstwa z art. 118a § 1 pkt 1 kk i art. 123 § 1 pkt 4 kk oraz art. 1 pkt 1 dekretu z dnia 31.08.1944 roku *o wymiarze kary dla faszystowsko – hitlerowskich zbrodniarzy, winnych zabójstw i znęcania się nad ludnością cywilną i jeńcami oraz dla zdrajców Narodu Polskiego* (Dz. U. z 1946 roku nr 69 poz. 377 z późn. zm.) przy zast. art. 11 § 2 kk w zw. z art. 3 ustawy z dnia 18 grudnia 1998 roku *o Instytucie Pamięci Narodowej - Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu* (Dz.U. 2016. 1575 t.j.).

-w stosunku do sprawców kierowniczych, podżegaczy i pomocników – wobec stwierdzenia, iż postępowanie karne co do tego samego czynu tej samej osoby zostało prawomocnie zakończonych tj. na zasadzie art. 17 § 1 pkt 7 kpk,

-w pozostałym zakresie wobec niewykrycia sprawców tj. na zasadzie art. 322 § 1 kpk,

13. zbrodni wojennej będącej zbrodnią przeciwko ludzkości stanowiącej udział w masowym zamachu skierowanym przeciwko Polakom w celu wsparcia polityki III Rzeszy, popełnionej poprzez naruszenie prawa międzynarodowego z motywów narodowościowych i politycznych przez funkcjonariuszy gestapo, w tym szefa katowickiej placówki gestapo Johannes Tümmlera, jako członków sądu doraźnego katowickiej placówki gestapo, polegającej na orzeczeniu w nieustalonym dniu, w okresie od czerwca 1944 r. do 5 stycznia 1945 r. kary śmierci i pozbawienia życia w drodze egzekucji przez rozstrzelanie w Oświęcimiu Karola Czerwonkę, Tadeusza Latosa, Władysława Ochmańskiego, Kazimierza Roźnowskiego, Władysława Saternusa, Agnieszki Wolską,

tj. o przestępstwa z art. 118a § 1 pkt 1 kk i art. 123 § 1 pkt 4 kk oraz art. 1 pkt 1 dekretu z dnia 31.08.1944 roku *o wymiarze kary dla faszystowsko – hitlerowskich zbrodniarzy, winnych zabójstw i znęcania się nad ludnością cywilną i jeńcami oraz dla zdrajców Narodu Polskiego* (Dz. U. z 1946 roku nr 69 poz. 377 z późn. zm.) przy zast. art. 11 § 2 kk w zw. z art. 3 ustawy

z dnia 18 grudnia 1998 roku o Instytucie Pamięci Narodowej - Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu (Dz.U. 2016. 1575 t.j.).

- w stosunku do sprawców kierowniczych, podżegaczy i pomocników – wobec stwierdzenia, iż postępowanie karne co do tego samego czynu tej samej osoby zostało prawomocnie zakończonej tj. na zasadzie art. 17 § 1 pkt 7 kpk,
- w pozostałym zakresie wobec niewykrycia sprawców tj. na zasadzie art. 322 § 1 kpk,

14. zbrodni wojennej będącej zbrodnią przeciwko ludzkości stanowiącej udział w masowym zamachu skierowanym przeciwko Polakom, w celu wsparcia polityki III Rzeszy, popełnionej poprzez naruszenie prawa międzynarodowego z motywów narodowościowych i politycznych przez funkcjonariuszy policji i katowickiej placówki gestapo dokonujących zatrzymania i prowadzących przesłuchania w następstwie czego pozbawiono wolności w więzieniu zastępczym w Mysłowicach oraz w obozie koncentracyjnych Auschwitz – Birkenau na czas przekraczający 7 dni, gdzie stosowano tortury i poddano okrutnemu traktowaniu Alojzego Cadera, Tadeusza Cicheckiego, Bolesława Dziamskiego, Mariana Feliksa, Michała Popczyka, Stanisława Ożarowskiego, Zofię Ożarowską, Jana Pałczyńskiego, Władysława Początka, Wandę Romik, Władysława Siła, Leona Siudę Władysława Trznadla, tj. o z przestępstwa art. 118a § 2 pkt 2 i 3, 124 § 1 przy zast. art. 11 § 2 kk w zw. z art. 3 ustawy z dnia 18 grudnia 1998 roku o Instytucie Pamięci Narodowej - Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu (Dz.U. 2014. 1075 j.t.),

- w stosunku do sprawców kierowniczych, podżegaczy i pomocników wobec stwierdzenia, iż postępowanie karne co do tego samego czynu tej samej osoby zostało prawomocnie zakończonej tj. na zasadzie art. 17 § 1 pkt 7 kpk
- w pozostałym zakresie wobec niewykrycia sprawców tj. na zasadzie art. 322 § 1 kpk,

15. Zbrodni wojennej będącej zbrodnią przeciwko ludzkości stanowiącej jeden z powtarzających się zamachów w celu wsparcia polityki III Rzeszy, popełnionej poprzez naruszenie prawa międzynarodowego z motywów narodowościowych i politycznych przez funkcjonariuszy policji i katowickiej placówki gestapo dokonujących zatrzymania i wydających decyzję o stosowaniu aresztu ochronnego, w następstwie czego pozbawiono wolności w obozach koncentracyjnych Auschwitz – Birkenau, Ravensbrück, Buchenwald na czas przekraczający 7 dni i ze szczególnym udręczeniem następujących osób: Franciszka Chmiela, Annę Czechowską, Magdalenę Deda, Stanisławę Deda, Helenę Kaptacz, Stefanię Kasprzyk, Julię Kita Agnieszkę Kołodziejczyk, Weronikę Klich, Marię Krupińską, Teodozję Krupińską, Annę Olszowską zd. Krupińską, Stefanię Michejdę, Marię Pregler, Heleną Solarską, Annę Sołtysek, Leona Siudę, Franciszkę Świergałę, tj. o przestępstwa art. 118a § 2 pkt 2, 124 § 1 przy zast. art. 11 § 2 kk w zw. z art. 3 ustawy z dnia 18 grudnia 1998 roku o Instytucie Pamięci Narodowej - Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu (Dz.U. 2016. 1575 j.t.),

- w stosunku do sprawców kierowniczych, podżegaczy i pomocników – wobec stwierdzenia, iż postępowanie karne co do tego samego czynu tej samej osoby zostało prawomocnie zakończonej tj. na zasadzie art. 17 § 1 pkt 7 kpk
- w pozostałym zakresie wobec niewykrycia sprawców tj. na zasadzie art. 322 § 1 kpk.

UZASADNIENIE

W dniu 14 stycznia 2015 r. podjęto zawieszono w dniu 19 grudnia 1975 r., a wszczęte w dniu 1 lutego 1966 r., śledztwo dotyczące zbrodni popełnionych przez szefa katowickiego gestapo Johannesesa Tümmlera. Zarówno w postanowieniu o zawieszeniu śledztwa jak i we wcześniejszym postanowieniu o zamknięciu śledztwa wskazano, iż podejrzany on jest (brak formalnego postanowienia o przedstawieniu zarzutów) o to, że wspólnie z innymi funkcjonariuszami brał udział w zabójstwach na terenie bloku XI obozu koncentracyjnego w Oświęcimiu w dniach 22.10.1943 r., 29.11.1943, 27.01.1944, 29.02.1944, 26.05.1944, 29.09.1944 r., 30.10.1944 r., przy czym nie ustalono, poza liczbą, danych osobowych ofiar posiedzeń sądu doraźnego w dniach 26.05.1944 i 30.10.1944 r. Zebrany wówczas w sprawie materiał przekazano do prokuratury przy Sądzie Krajowym w Stuttgarcie, która sporządziła akt oskarżenia p-ko Johannesowi Tümmlerowi zarzucając mu, iż jako przewodniczący policyjnego sądu doraźnego katowickiego gestapo w okresie od 1 października 1943 r. do 18 stycznia 1945 r.¹ w KL Auschwitz skazywał na karę śmierci albo obóz karny Polaków na podstawie rozporządzenia z 4 grudnia 1941 r. Akt oskarżenia został skierowany do Sądu Krajowego w Ellwangen (właściwego ze względu na miejsce zamieszkania oskarżonego). Sąd ten w dniu 10 czerwca 1970 r. umorzył postępowanie uzasadniając, iż materiał dowodowy nie jest wystarczający do skazania oskarżonego i że w procesowym postępowaniu głównym zostanie uniewinniony zgodnie z zasadą domniemania niewinności. Prokuratura w Stuttgarcie zaskarżyła postanowienie 21 lipca 1970 r. do Wyższego Sądu Krajowego w Stuttgarcie, który to w dniu 28 października 1970 r. uznał zażalenie za niezasadne i utrzymał umorzenie w mocy. Sprawa nie toczyła się wobec innych członków składu orzekającego sądu doraźnego, choć zeznawali oni w sprawie jako świadkowie (Kautz i Stolz).

Obecnie informacja o ustalonych posiedzeniach sądów doraźnych katowickiego gestapo oparta została na dokumentach z zasobu archiwalnego Państwowego Muzeum Auschwitz – Birkenau opracowanych w publikacjach Danuty Czech „Kalendarz Wydarzeń w KL Auschwitz” i Ireny Pająk „Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz”. Pozwalają one na wskazanie kolejnych, dodatkowych terminów posiedzeń

---

¹ Okres w którym pełnił funkcję szefa katowickiego gestapo.

policyjnego sądu doraźnego na terenie KL Auschwitz w dniach 30.06.1944, 14.08.1944, 24.08.1944, 18.09.1944, 19.10.1944, 1.01.1945, 5.01.1945.

W tut. Komisji prowadzono i zakończono śledztwa dotyczące zbrodni popełnionych w związku z posiedzeniami sądu doraźnego gestapo: z dnia 29.09.1944 r. pod sygn. S 114.2010.Zn i z dnia 26.05.1944 r. pod sygn. S 74.2014.Zn.

W ramach kontynuowanego śledztwa, podjęto działania zmierzające do ustalenia krewnych ofiar oraz odnalezienia dokumentów, które wskazywałyby na przyczyny aresztowania przez gestapo osób skazanych na śmierć.

Zebrany w śledztwie materiał dowodowy to kopie przesłuchań w procesach p-ko zbrodniarzom wojennym: byłego więźnia Kazimierza Smolenia, zatrudnionego w biurach oddziału politycznego KL Auschwitz, byłego więźnia Jana Pileckiego pełniącego funkcję pisarza w bloku 11, komendanta KL Auschwitz - Birkenau Rudolfa Hössa, oględziny akt sądów grodzkich w sprawach o uznanie za zmarłych znajdujących się w zasobach OAIPN w Katowicach oraz Archiwum Państwowego w Katowicach, kopie dokumentów wytworzonych przez władze okupacyjne z zasobów Archiwum Państwowego w Katowicach i Muzeum KL Auschwitz – Birkenau, kartoteki osobowe Geheime Staatspolizei, Staatspolizeistelle Katowitz Aussendienststelle Sosnowitz znajdujące się w zasobie OAIPN w Warszawie, informacje z publikacji: Towarzystwa Opieki nad Oświęcimiem pt. „Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz”, Alfreda Koniecznego pt. „Pod rządami wojennego prawa Trzeciej Rzeszy, Górny Śląsk 1939 -1945”, Wydawnictwa Obrony Narodowej „Ruch Oporu w Rejencji Katowickiej 1939 – 1945 Wybór Dokumentów”, zawierającą zbiór przetłumaczonych dokumentów niemieckich z zasobu w AP w Katowicach dotyczących zwalczania ruchu oporu w Rejencji Katowickiej. Stanisława Zahradnika pt. „Zaolziańskie ofiary okupacji hitlerowskiej i wojny 1939-1945 w pow. Karwina”, Jerzego Klistyły: „Martyrologium mieszkańców Ziemi Cieszyńskiej w latach 1939 -1945”, „Martyrologium mieszkańców Zaolzia w latach 1939 -1945”, Zygmunta Waltera Janke pt. „W Armii Krajowej na Śląsku”, Juliusza Niekrasza pt.: „Z dziejów AK na Śląsku” oraz przesłuchania w charakterze świadków krewnych pokrzywdzonych lub dokumenty przez nich załączone. W oparciu o tak zebrany materiał dowodowy poczyniono następujące ustalenia.

Dnia 30.01.1942 r. katowicki nadprezydent Bracht przekazał specjalne sprawozdanie ministrowi spraw wewnętrznych, zawierające wstępne uzasadnienie potrzeby utworzenia policyjnego sądu doraźnego dla okręgu „Staatspolizeileitstelle Kattowitz”. Dnia 22 maja 1942

r. minister spraw wewnętrznych zaaprobował specjalnym zarządzeniem projekt Brachta i zdecydował ostatecznie o powołaniu do życia sądu doraźnego.

Policyjny sąd doraźny (Polizeistandgericht) działający przy placówce gestapo w Katowicach, został ustanowiony rozporządzeniem Nadprezydenta Fritza Brachta z dnia 1 czerwca 1942 r. Rozporządzenie zawierało 8 paragrafów, które określały charakter wprowadzonego sądu doraźnego. Paragraf 1 określał właściwość rzeczową sądu doraźnego („ciężkie wykroczenia przeciwko Niemcom oraz inne czyny karalne, zagrażające w poważnym stopniu niemieckiemu dziełu budowy”) i właściwość osobową (wyłącznie Polacy i Żydzi). Tego samego dnia, tj. 1 czerwca 1942 r., nadprezydent Górniego Śląska, wydał odpowiednie zarządzenie wykonawcze precyzujące pojęcie „ciężkiego wykroczenia Polaków i Żydów, naruszających w sposób poważny niemieckie dzieło budowy”; składało się na nie aż 21 następujących stanów faktycznych tj.

- 1) zdrada główna (Hochverrat),
- 2) zdrada kraju (Landesverrat),
- 3) opór w stosunku do władzy państwowej,
- 4) zbrodnie i występki przeciwko porządkowi publicznemu,
- 5) zbrodnie i występki monetarne (a także i dewizowe),
- 6) przestępstwa przeciwko obyczajności na szkodę Niemców,
- 7) przestępstwa przeciwko życiu Niemców,
- 8) uszkodzenie ciała Niemca,
- 9) zbrodnie i występki przeciwko wolności osobistej Niemców,
- 10) kradzież i sprzeniewierzenie na szkodę Niemców,
- 11) rabunek i wymuszenie na szkodę Niemców,
- 12) pomocnictwo i paserstwo na szkodę Niemców,
- 13) oszustwo i defraudacja na szkodę Niemców,
- 14) uszkodzenie rzeczy na szkodę Niemców i Rzeszy,
- 15) zbrodnie i występki niebezpieczne generalnie dla Niemców i Rzeszy,
- 16) zbrodnie i występki przeciwko ustawie o podstępnych zamachach na państwo i partię hitlerowską,
- 17) zbrodnie i występki przeciwko rozporządzeniu o zakazie słuchania i rozpowszechniania zagranicznych audycji radiowych,
- 18) przestępstwa przeciwko gospodarce wojennej,
- 19) naruszenie ustawy o zwalczaniu chorób wenerycznych z 18 II 1927 r., o ile czyn wyrządził szkodę Niemcowi,
- 20) zbrodnie i występki przewidziane w ustawie o przestępczym i niebezpiecznym dla ogółu korzystaniu z materiałów wybuchowych,
- 21) przestępstwa nielegalnego posiadania broni.

Sąd doraźny miał orzekać w składzie trzyosobowym – przewodniczący i dwóch asesorów – ławników. Przewodniczącym był każdorazowy szef katowickiego Gestapo lub jego stały zastępca. Przeciwno orzeczeniu sądu doraźnego nie przysługiwały skazanym żadne środki odwoławcze, choć nie podlegały one jednak natychmiastowej egzekucji, ponieważ rozporządzenie przewidywało wyraźnie potrzebę ich kontroli, która mogła doprowadzić „do zatwierdzenia bądź uchylecia” wyroku. Prawo zatwierdzania oraz uchylania wyroków sądu doraźnego było zastrzeżone dla nad-prezydenta prowincji, a z jego upoważnienia także dla wyższego dowódcy SS i policji tym ostatnim był wówczas SS-Obergruppenführer Heinrich Schmauser, rezydujący we Wrocławiu. W praktyce wyroki wykonywane były bezpośrednio po posiedzeniu.

Główny Urząd Bezpieczeństwa Rzeszy, wydał rozkaz skierowany do gestapo, nakazujący przeprowadzanie w obozach koncentracyjnych tych egzekucji, których nie przeprowadzano publicznie celem odstraszenia. Do marca 1943 r. wiele posiedzeń sądu doraźnego odbywało się poza obozem, najprawdopodobniej na terenie więzienia w Mysłowicach, a skazani byli przywożeni do KL Auschwitz na egzekucję. Przepelnienie więzienia w Mysłowicach na przełomie 1942/43, po masowych aresztowaniach członków ruchu oporu, a następnie wybuch epidemii tyfusu w dniu 12.02.1943 r. spowodowało, że więźniów policyjnych umieszczano na terenie obozu. Wówczas posiedzenia katowickiego sądu doraźnego odbywały się w bloku 11 obozu koncentracyjnego Auschwitz-Birkenau. Wyroki śmierci wykonywane były najczęściej bezpośrednio po posiedzeniu.. Od 20 września 1943 aż do wkroczenia wojsk radzieckich kierownikiem okręgowej placówki gestapo w Katowicach był dr Johannes Tümmler i z uwagi na zakres przysługujących mu kompetencji przewodniczył sądowi doraźnemu. Podlegli mu funkcjonariusze prowadzili śledztwa w sprawach osób, które następnie były transportowane do Auschwitz ciężarówkami z różnych więzień, przede wszystkim z więzienia w Mysłowicach (Polizei-Ersatz-Gefängnis Mysłowitz) i umieszczane w budynku bloku 11, zwanym oddziałem politycznym. Codzienną praktyką funkcjonariuszy gestapo były tortury mające na celu wymuszenie przyznania się i wyjawienia innych osób, o których to metodach szef katowickiego gestapo miał pełną wiedzę. Organizacyjnymi przygotowaniem posiedzeń zajmował się SS-Sturmscharführer Erich Kautz –sekretarz kryminalny odpowiedzialny za referat „IV Standgericht”. Przed sąd więźniowie byli wzywani pojedynczo, każdy z więźniów przebywał tam niespełna minutę. Do listopada 1943 r. egzekucje przeprowadzano przez rozstrzelanie, przeważnie na dziedzińcu bloku 11 pod tzw. „Czarną Ścianą” a po wykonaniu wszystkich egzekucji, ciała

przewożono do krematorium. Na przełomie stycznia i lutego 1944 r. ściana została rozebrana, a więźniów po posiedzeniu zawożono do krematorium na terenie Brzezinki, gdzie wykonywano egzekucje. Krematorium I (w Auschwitz I) funkcjonowało do lipca 1943 r. Krematoria II, III, IV i V (wszystkie w Birkenau) uruchomiono w okresie od 22 marca do 25-26 czerwca 1943 r.

Nie zachowały się akta katowickiego gestapo, a tym samym brak jest precyzyjnych informacji o terminach posiedzeń i liczbie osób skazanych przez policyjny sąd doraźny na karę śmierci. Z zeznań świadków, byłych więźniów obozu oraz wyjaśnień sądzonych po wojnie zbrodniarzy wynika, iż sąd doraźny miał na terenie KL Auschwitz jedno lub dwa posiedzenia w miesiącu. Oprócz zeznań świadków, źródłem w oparciu, o które można ustalić przypuszczalne posiedzenia i ofiary sądu doraźnego są Księgi Zgonów. Zostały one przekazane Muzeum KL Auschwitz z Centralnego Państwowego Archiwum Specjalnego ZSRR dopiero w 1991 r. – 4 tomy, a w 1992 r. - 42 tomy. Nie są to księgi kompletne.

Pierwsze posiedzenie sądu doraźnego na terenie KL Auschwitz pod przewodnictwem nowego szefa gestapo Johannes Tümmlera odbyło się w dniu 22.10.1943 r. W dniu tym skazano na śmierć 111 osób, w tym 25 kobiet i 86 mężczyzn przywiezionych z więzienia w Mysłowicach. Z Archiwum MPiM Auschwitz- Birkenau nadesłano akty zgonów wystawione po tym posiedzeniu. Osoby te nie miały numerów obozowych, gdyż zostały przywiezione jedynie na egzekucję. Jako przyczynę zgonu wpisano "ploetzlicher Herztod" (atak serca). Aktom zgonów nadano kolejne numery. W oparciu o nie ustalono dane osobowe pokrzywdzonych. Skazanymi na śmierć byli: Tomasz Bakalarz ur. 29.11.1918 r. w Czeladzi, Władysław Banasik ur. 30.06.1906 r. w Będzinie, Stanisław Balbierz ur. 6.03.1901 r. w Sosnowcu, Kazimierz Banaś ur. 27.01.1920 r. w Czeladzi, Józefa Banasik ur. 24.12.1903 r. w Zawierciu, Mieczysław Bębenek ur. 2.01.1922 r. Bór Biskupi Przeń pow. Olkusz, Tadeusz Banasik ur. 1.01.1900 r. w Sosnowcu, Anna Białowas ur. 10.03.1899 r. w Łazach pow. Zawiercie, Jan Bielecki ur. 27.01.1908 r. w Kościelcu pow. Chrzanów, Czesław Bieniek ur. 18.09.1924 r. w Mesznej, Zygmunt Biernacki ur. 26.01.1908 r. Brzesko Nowe (Będzin), Franciszka Borowska ur. 25.10.1905 r. w Małogoszczy (Sosnowiec), Józef Branka ur. 17.03.1925 r. w Choczni, Józef Brzozowicz ur. 12.03.1917 r. w Dąbrowie Górniczej, Jan Buczacz ur. 14.6.1885 r. Sosnowcu, Roman Budak, 31.12.1920 r. w Dąbrowie Górniczej, Władysław Chmiel ur. 19.04.1920 r. w Myślachowicach, Julian Chrzanowski ur. 5.01.1914 r. w Sosnowcu, Antonina Dudek ur. 27.01.1900 r. w Dzierżnie pow. Zawiercie, Bronisława Dudek ur. 12.09.1909 r. w Chrzanowie, Mieczysław Figuła ur. 11.05.1905 r. Czernichów

(Zawiercie), Donat Filipek ur. 3.04.1923 r. w Małobądzu (zam. Olkusz), Jan Fortuna ur. 25.07.1909 r. w Warszawie (Sosnowiec), Stanisław Fortuński ur. 27.03.1922 r. w Krzemiendzie (zam. Zawiercie), Antoni Gacek ur. 18.08.1895 r. w Będzinie, Mieczysław Gacek ur. 10.11.1925 r. w Będzinie, Tadeusz Gacek ur. 10.11.1925 Będzin, Stanisław Garcarczyk ur. Czeladź Piaski, Maria Golasowska ur. 6.11.1871 r. w Raj (zam. Cieszyn), Robert Grudzień ur. 21.10.1921 r. w Jasienicy (zam. Bielsko), Władysław Grzesiak ur. 6.04.1914 r. Zagacie (zam. Sosnowiec), Marian Gzyl ur. 15.08.1925 r. w Będzinie, Tadeusz Gzyl ur. 16.04.1928 w Będzinie, Leopold Habrowski ur. 7.11.1908 r. w Sosnowcu, Stanisław Henek ur. 12.04.1901 r. w Sierszy, Bolesław Jabłoński ur. 17.03.1915 r. w Busku Zdr. (zam. Dąbrowa Górnicza), Katarzyna Jakubczyk ur. 21.05.1904 r. w Dziewki pow. Zawiercie, Andrzej Jankowski ur. 25.06.1918 r. w Kików (Dąbrowa Górnicza), Piotr Jarzyna ur. 27.6.1893 r. w Polance Wielkiej, Józef Jasiński ur. 2.10.1917 r. w Cygance (zam. Blachownia), Eugeniusz Kaczura ur. 29.11.1913 r. w Sosnowcu, Edward Kaptacz ur. 3.07.1903 r. w Sosnowcu, Władysław Kapusta ur. 5.01.1918 r. w Czeladzi Piaski, Franciszek Kasprzyk ur. 6.09.1907 r. w Jęzorze, Ludwik Kita ur. 16.07.1905 r. w Jęzorze, Stanisław Klich ur. 8.06.1912 r. w Porąbce pow. Będzin, Józef Kołodziejczyk ur. 24.04.1915 r. w Trzebini, Lidia Helena Kołodzińska ur. 3.08.1922 r. w Sosnowcu, Zbigniew Kondracki ur. 1.01.1912 r. w Sosnowcu, Franciszek Kopaczewski ur. 8.01.1922 r. w Piotrkowie, Franciszek Krowa ur. 10.10.1918 r. w Poznaniu (zam. Będzin), Łucja Kubiczek ur. 25.11.1921 r. w Gruńcu pow. Olkusz, Antoni Kulak ur. 20.02.1894 r. w Wielonogach (zam. Zawiercie) Mieczysław Kulik ur. 11.03.1904 r. w Dąbrowie Górniczej, Henryk Kumorek ur. 24.03.1921 r. w Żywcu, Józef Kwiatkowski ur. 15.01.1911 r. w Jaworzniku (Nowa Wieś), Tadeusz Łopot ur. 21.10.1926 r. w Żywcu, Andrzej Lontka ur. 21.10.1910 r. w Gniazdowie, Stanisław Lubas ur. 20.12.1912 r. w Ożarowicach/Będzin, Anna Łysoń, 25.07.1911 r. w Rzykach (zam. Bielsko), Piotr Magdziarz ur. 21.03.1916 r. w Sosnowcu, Piotr Makiela ur. 29.06.1926 Zawiercie, Konstanty Marcinkowski, ur. 27.08.1900 Wąsosz (zam. Blachownia), Władysław Marek, ur. 6.12.1899 Roczyny (zam. Andrychów) Marian Markiewicz, ur. 18.01.1925 Koziegłowy, Bolesław Martynus ur. 9.10.1917 r. w Wojkowicach, Władysław Marzec ur. 14.04.1919 r. w Dobiesławicach (Sosnowiec), Stanisław Maślanka ur. 3.6.1919 Wawrzyńczyce (Czeladź), Czesława Miglus ur. 12.05.1913 r. w Dąbrowie Górniczej, Stanisław Mirek ur. 1.12.1919 r. w Pankach (zam. Blachownia), Stanisław Musiał ur. 21.03.1902 r. w Będzinie, Natalia Myga ur. 19.06.1920 r. w Dzierźnie, Jadwiga Niewiadomska ur. 24.09.1904 r. w Zawierciu, Bronisław Nocoń, ur. 24.08.1906 r.

w Czeladzi, Stefan Nycz ur. 17.09.1921 r. w Łodygowicach, Wacław Okularczyk ur. 15.08.1899 Przybyńów (zam. Zawiercie), Stefan Paciorkowski ur. 8.09.1916 r. w Sosnowcu, Władysław Pakuła ur. 4.12.1905 r. w Koziegłowach, Jan Papiernik ur. 8.2.1907 r. w Psarach, Ignacy Patucha ur. 1.09.1895 r. w Jaworznie, Jan Pilarczyk, 6.04.1922 r. Bytom, Teodor Podgorzec, 26.11.1901 Rajcza, Maria Pogoda, ur. 30.11.1882 r. w Trzebini, Mieczysław Polak ur. 27.08.1919 r. w Wojkowicach Komornych, Adam Potoniec ur. 2.04.1914 r. w Nowym Sączu (zam. Zabrze), Franciszek Roj ur. 11.4.1915 r. w Katowicach, Antonina Schab ur. 21.05.1907 r. w Małogoszczy (Sosnowiec), Ignacy Sierpień ur. 7.08.1903 r. w Słomnikach (Czeladź Piaski), Józef Sikora ur. 11.03.1878 r. w Nowej Wsi, Maria Sikora ur. 25.04.1922 r. w Nowej Wsi, Stanisław Sikora ur. 29.03.1919 r. w Nowej Wsi, Edward Sitek, ur. 1.07.1920 r. w Rosochaczu (zam. Zawiercie), Henryk Słoń ur. 2.05.1926 r. w Dąbrowie Górniczej, Władysław Słoń ur. 22.05.1894 r. w Będzinie, Czesław Słota ur. 31.05.1912 r. w Gniadzowie pow. Zawiercie, Cecylia Sowa ur. 10.10.1921 r. w Nowej Wsi, Wiktoria Sowa ur. 23.12.1900 r. w Nowej Wsi, Stanisława Spyt ur. 6.06.1906 r. Sosnowiec, Józef Stefanik ur. 18.03.1878 r. w Nowej Wsi, Anna Tkocz ur. 23.07.1919 r. w Dąbrowie k. Karwiny, Jerzy Szmidt ur. 17.06.1922 r. w Będzinie, Kazimierz Szymanek ur. 24.12.1921 r. w Sosnowcu, Józef Śpiewak ur. 2.3.1883 r. w Wilkowicach pow. Bielsko, Alfreda Krystyna Trzcina ur. 13.1.1924 Czeladź, Antonina Wawrzyńczyk ur. 22.5.1877 r. w Sierszy, Józef Wojtyła ur. 16.10.1890 r. w Żabnicy, Józef Wojtyra ur. 18.03.1898 r. Rębielice Szlacheckie, Zygmunt Woźniak ur. 10.04.1920 r. w Kijach (Sosnowiec), Anna Wysoka ur. 15.07.1900 r. w Ciszówce pow. Zawiercie, Maria Zawada ur. 16.10.1888 r. w Chrzanowie, Alojzy Żak ur. 25.10.1900 r. w Barwałdzie Górnym.

Jak wynika z dodatkowych ustaleń, poczynionych obecnie w oparciu o akta sądów grodzkich i przesłuchania świadków, większości ze skazanych zarzucono udział w ruchu oporu czyli zdradę główną polegającą na działaniu na szkodę Rzeszy.

Przesłuchana w charakterze świadka Danuta Kubiczek córka Zygmunta i Czesławy Miglus, miała 6 lat kiedy aresztowano rodziców. Mieszkali w Dąbrowie Górniczej. Ojciec pracował w Hucie Bankowej i działał w konspiracji. Ojca aresztowano z innymi, w restauracji dworcowej gdzie się spotykali. Nie zna daty. Po aresztowaniu osadzono go w areszcie w Sosnowcu na Ostrogórskiej. Była tam z matką, ojciec nawet przekazał jakiś list, który wyrzucił przez okno. Matka została aresztowana tydzień później. Wiedziała, że oboje zginęli, ale 15 lat temu dowiedziała się, że w obozie w Oświęcimiu. Świadek dołączyła do akt kopię pisma z muzeum, z którego wynika, iż Zygmunt Miglus, brak numeru i daty osadzenia zginął w dniu

2.06.1943 r., natomiast Czesława Miglus, brak numeru i daty osadzenia, została rozstrzelana na polecenie Policyjnego Sądu Doraźnego w dniu 22.10.1943 r.

Przesłuchany w charakterze świadka Andrzej Cerazy, wnuk Stanisława Balbierza, zeznał, iż dziadek z żoną Eleonorą i córką Mirosławą, w czasie okupacji niemieckiej mieszkał w Sosnowcu przy ul. Pańskiej. Przed wojną dziadek pracował w Urzędzie Miasta jako brygadzysta. Z opowiadań babci wie, że został on aresztowany poza domem, po prostu kiedyś nie wrócił. Żona nie wiedziała, za co go aresztowano, nie знаła też jego losów, bo władze okupacyjne nie powiadomiły o jego śmierci. Dokonano oględzin akt Sądu Grodzkiego w Sosnowcu sygn. Zg 23/49 z wniosku Eleonory Balbierz o uznanie za zmarłego męża Stanisława Balbierza ur. 6.05.1901 r., z którego wynika, iż został aresztowany w 1943 r. w Sosnowcu przez niemiecką policję i wywieziony w nieznanym jej kierunku.

Przesłuchana w charakterze świadka Aleksandra Lewucha, córka Józefa Wojtyry zeznała, iż przyczyną aresztowania ojca było posiadanie przez niego ulotki wydawanej przez partyzantów, którą dał mu sąsiad Karol Gotwald. On też o tym doniósł na gestapo. Ojca aresztowano w domu o północy, chciał wyskoczyć przez okno, ale został uderzony w głowę bronią przez jednego z funkcjonariuszy obstawiających dom. Po aresztowaniu, osadzono go na posterunku policji w Zawadach. Trzy miesiące po aresztowaniu Józefa Wojtyry jego żona i dzieci zostali wysiedleni do miejscowości Wąsosz. Do tego miejsca został żonie przesłany akt zgonu Józefa Wojtyry wystawiony w KL Auschwitz i urna z prochami. W 1989 r. świadek otrzymała pismo z Muzeum Oświęcim –Brzezinka, z którego wynikało, iż został skazany na śmierć przez policyjny sąd doraźny.

Przesłuchano w charakterze świadka Wandę Kapturską siostrę Mieczysława Polaka. Z jej zeznań wynika, iż brat miał wykształcenie podstawowe, mieszkał z rodzicami w Wojkowicach i dorywczo trudnił się ubojem zwierząt. Dostał wezwanie do pracy z niemieckiego urzędu, ale nie chciał się zgłosić i ukrywał się sypiając w okolicznych stodołach. Wcześniej aresztowano go gdyż przewoził zabita krowę. Matka za 600 marek spowodowała jego uwolnienie. Kolejny raz aresztowano go za uchylanie się od pracy w 1943 r. w pociągu na trasie Wojkowice - Bytom. Osadzono go w więzieniu w Bytomiu, gdzie przebywał przez pięć i pół miesiąca. Chodziła tam z matką, by podać żywność i ubranie. W czasie widzeń nie mówił, że go biją, choć raz z celi krzyczał: „s-k-syny powiesili mnie na drabinie i kapie na mnie woda”. Z więzienia w Bytomiu gdzieś go przewieziono, ale nie poinformowano rodziny gdzie. Słyszała, że brat podjął próbę ucieczki z więzienia w Bytomiu,

przecinając kraty, wtedy go wywieziono i znowu chciał uciec. Nie pamięta czy i w jaki sposób rodzina została powiadomiona o śmierci brata.

Przesłuchano Mariana Wygodę, wnuka Józefa Stefanika ur. 18.3.1878 r. w Nowej Wsi, tam zamieszkałego, który zeznał, iż dziadek w czasie wojny pracował w fabryce nici w Myszkowie. Z opowiadań nieżyjącej matki wie, że powodem aresztowania dziadka był donos na gestapo o jego antyniemieckim nastawieniu, szczegółów nie zna. Rodzina wiedziała, że zginął w dniu 22.10.1943 r. w KL Auschwitz.

Przesłuchano Jerzego Pajaka, siostrzeńca Władysława Chmiela który zeznał, iż wuj z rodzicami Franciszkiem i Heleną oraz rodzeństwem mieszkał w Myślachowicach. Wuj miał wykształcenie zawodowe, był ślusarzem i pracował w Fabryce Lokomotyw w Chrzanowie. Pracował tam również w czasie okupacji niemieckiej. Przed wojną należał do Towarzystwa Uniwersytetów Robotniczych TUR. W czasie okupacji zaangażował się w działalność konspiracyjną. Latem 1943 r. zaczęły się masowe aresztowania członków organizacji. W nocy z 11/12 sierpnia 1943 r. gestapo przyszło do domu Chmielów aresztować Władysława. Jego ojciec Franciszek powiedział, że syna nie ma w domu, gdy tymczasem ten ukrywał się na strychu. Funkcjonariusze gestapo przeszukali dom i znaleźli Władysława Chmiela, którego zabrali. Tej nocy aresztowano również Franciszka Chmiela za udzielenie fałszywej informacji. Janina Chmiel dowiedziała się, że ojciec i brat przebywają w więzieniu w Mysłowicach. Po jakimś czasie przyszło pismo z Oświęcimia, że Franciszek Chmiel zmarł na zawał. Informacji o losach Władysława Chmiela rodzina nie otrzymała. Z informacji uzyskanej w USC w Trzebini w oparciu o akt ślubu Heleny i Franciszka Chmiel ustalono, iż Franciszek Chmiel urodził się 24.10.1885 r. w Myślachowicach. Franciszek Chmiel nie figuruje w bazie więźniów MPiMAB, co może świadczyć o tym, iż nie nadano mu numeru bo był więźniem policyjnym, a po jego śmierci, z nieustalonej przyczyny, być może po posiedzeniu sądu doraźnego nie wystawiono aktu zgonu.

Barbara Stasiak ur. w 1941 r., córka Edwarda Kaptacza, złożyła zeznania w dniu 3 kwietnia 2013 r. w śledztwie tut. Komisji sygn. S 61.2010.Zn dot. zbrodni popełnionych w więzieniu w Mysłowicach. Wynika z nich, iż w dniu 11.08.1943 r. gestapo aresztowało całą ich rodzinę w mieszkaniu w Czeladzi: ojca - Edwarda Kaptacza, matkę - Helenę Kaptacz ur. 9.02.1913 r., brata Edwarda ur. w 1933 r., siostrę Halinę ur. w 1934 r. i świadka. Ojciec i matka zginęli w obozie w Oświęcimiu, natomiast ich dzieci trafiły do Polenlagrów w Pogrzebieniu, Kietrzu, Liskach, Beneszowie i Potulicach, skąd wróciły

w dniu 19.02.1945 r. W bazie ABMPiM figuruje Helena Kaptacz przybycie do obozu 13.08.1943 r., zginęła 26.12.1943 r.

Emilia Jarosz, córka Piotra Jarzyny, zeznała, iż ojciec urodził się i mieszkał z rodziną w Polance Wielkiej gdzie pracował na roli. W czasie okupacji niemieckiej mieszkali w Krakowie. Ojca aresztowano dwa razy. Pierwszy raz w Polance Wielkiej. Wywieziono go do pracy w Niemczech w zakładach chemicznych. Ojciec stamtąd uciekł. Ukrywał się, bo funkcjonariusze niemieccy go szukali. Drugi raz został aresztowany podczas próby dostarczenia lekarstw więźniom w obozie w Oświęcimiu. Od tego czasu rodzina nie miała informacji o nim, władze okupacyjne nie powiadomiły o jego losach. Ok. piętnastu lat temu świadek dowiedziała się, że ojciec zmarł w Oświęcimiu.

Przesłuchano Andrzeja Marca syna Władysława Marca, który zeznał, iż od ojca matki Marii Marzec oraz od ojca mamy Feliksa Stycznia wie, że ojciec przed wojną był wojskowym do 1938 r. Po powrocie z wojska zatrudnił się w kopalni „Sosnowiec” dawniej "Renard". Ojciec należał również do AK, jako kurier zanosił produkty żywnościowe do getta na pograniczu Sosnowca i Będzina, przynosząc w zamian środki na ich zakup, był zamieszany w fałszowanie kartek żywnościowych celem zakupu żywności dla getta. Z relacji dziadka wie, że ojciec ok 24 lub 25 lipca 1943 r. poszedł ostatni raz do getta². Przyniósł stamtąd walizkę, którą pozostawił w mieszkaniu babci Marcowej na Katarzynie, kilka dni później zabrał walizkę i przyszedł z nią do dziadka Stycznia. Tam przyszli po niego koledzy, którzy razem z nim mieli zanieść walizkę w umówione miejsce. Wtedy dziadek widział go po raz ostatni. Ojciec wrócił do domu i do pracy. Został aresztowany przez gestapo w dniu 9.08.1943 r. gdy wyjeżdżał z dołu kopalni. Osadzono go w więzieniu na Ostrogórskiej, chodziła tam mama, ale nie miała z ojcem kontaktu. Potem ojciec został wywieziony do Mysłowic, a potem słuch o nim zagał. Po wojnie babcia Marcowa szukała ojca. W 1950 r. z Czerwonego Krzyża otrzymała informację, że Władysław Marzec ur. 14.04.1919 r. przez cztery dni na przełomie maja i czerwca 1941 r. był w szpitalu w Niemczech z powodu świerzb. Dodatkowo napisano, iż Władysław Marzec 9.10.1946 r. wrócił do Polski. Poza tym po wojnie pojawił się w domu babci jakiś mężczyzna, który twierdził, że był z Władysławem Marcem w Anglii. Cioteczna siostra ojca Krystyna Wójcikiewicz, opowiadała świadkowi, że faktycznie ojciec przez jakiś czas wykonywał prace w Niemczech i przysłał jej stamtąd paczkę z lalką. Pozostałe informacje nigdy nie zostały zweryfikowane. O tym, że ojciec zginął w obozie w Oświęcimiu dowiedział się z pisma z IPN-u. Dokonano

---

² Getto w Środuli - akcje likwidacji getta przeprowadzono od 1 do 6 sierpnia 1943 r.

ogłędzin akt archiwalnych Sądu Grodzkiego w Sosnowcu sygn. Zg 11/50- z wniosku Feliksa Stycznia

o uznanie za zmarłego zięcia Władysława Marca zam. w Sosnowcu, z którego wynika, iż został on aresztowany przez gestapo 9.08.1943 r. i osadzony w Mysłowicach a następnie w Oświęcimiu skąd nie wrócił.

Przesłuchano Zofię Czerską ur. w 1938 r., córkę Stanisława i Weroniki Klich która zeznała, iż w czasie okupacji mieszkała z rodzicami i młodszym bratem w Okradzionowie (obecnie dzielnica Dąbrowy Górniczej), ojciec pracował na kopalni, prawdopodobnie w biurze³. W nocy 11 sierpnia 1943 r. do ich mieszkania przyszli gestapowcy z psem i zabrali całą rodzinę. Furmanką zostali przewiezieni do więzienia w Mysłowicach. Ją i brata oddzielono od matki, ojca już wtedy z nimi nie było. Ojca przewieziono do obozu w Oświęcimiu do bloku 11, a matkę do obozu w Brzezince. Z załączonych kserokopii dokumentów, które świadek pozyskała z muzeum w Oświęcimiu wynika, iż Stanisław Klich ur. 8.06.1912 r. przebywał w obozie jako więzień polityczny w bloku 11, a w dniu 22.10.1943 r. zginął w obozie skazany przez policyjny sąd doraźny. Weronika Klich została przywieziona do obozu koncentracyjnego w Oświęcimiu –Brzezince w dniu 14.08.1943 r., a w dniu 6.12.1943 zmarła. Zofia Klich ur. 22.07.1938 r. od dnia 12.08.1943 do 9.08.1944 r. przebywała w Polenlagrach w Kietrzu i Pogrzebieniu, a następnie w grupie 78 dzieci transportem z Żor została przeniesiona do Polenlagru w Potulicach, gdzie została wyzwolona. W zbiorze kartotek osobowych Geheime Staatspolizei, Staatspolizeistelle Katowitz Aussendienststelle Sosnowitz odnaleziono i przetłumaczono kartotekę Stanisława Klicha ur. 8.06.1912 r. w Porąbce zamieszkałego w Okradzionowie, pracującego w kopalni „Kazimierz”, z której wynika, iż został aresztowany 11.08.1943 r., a 9.09.1943 r. wdrożono przeciwko niemu postępowanie przed sądem doraźnym pod zarzutem, iż od jesieni 1942 r. należał do Gwardii Ludowej i został mianowany komendantem placówki w Strzemieszycach Małych, organizował nowe grupy, czytał i kolportował prasę organizacyjną. Brak informacji o zgonie. Przesłuchano Marka Jabłońskiego syna Bolesława Jabłońskiego, który zeznał, iż ojciec urodził się 17.03.1915 r. w Busku. Przed wybuchem wojny mieszkał w Dąbrowie Górniczej, pracował w Hucie Bankowej, gdzie należał do konspiracji. W dniu 11.08.1943 r. do domu wtargnęło gestapo i aresztowało ojca, matkę Józefę zd. Florek, brata matki, dziadka i jego - trzyletnie dziecko. Rozdzielono ich i od tej pory rodzina nie miała informacji o losie

---

³ W Dąbrowie Górniczej kopalnia „Flora”. Kopalnia „Okradzionków” niewielka prywatna kopalnia węgla kamiennego eksploatowana była na polach dzierżawionych od kopalni FLORA od roku 1874.

Bolesława Jabłońskiego. Poszukiwania prowadzone bezpośrednio po wojnie również nie przyniosły rezultatu, dopiero w 1969 r. z Państwowego Muzeum w Oświęcimiu Józefa Jabłońska otrzymała informację, iż Bolesław Jabłoński został przywieziony do obozu w Oświęcimiu i osadzony w bloku 11 razem ze Stanisławem Śliwińskim, Stanisławem Leweckim, Bolesławem Pędrasem, Julianem Gąsiorem, Stefanem Osiką, Stanisławem Krzynówkiem oraz Janiną Jasińską, którzy z kolei zostali rozstrzelani po posiedzeniu sądu doraźnego w dniu 29.11.1943 r.

Przesłuchano w charakterze świadka Bronisława Papiernika syna Jana Papiernika, który zeznał, iż w czasie okupacji mieszkał z rodzicami Stefanią i Janem Papiernik oraz z bratem w miejscowości Płoki w powiecie chrzanowskim. Ojciec pracował jako szewc. Gdy miał osiem miesięcy w dniu 11 sierpnia 1943 r. do ich domu przyszło gestapo i aresztowało całą rodzinę za działalność w ruchu oporu. Aresztowano wówczas kilka rodzin. Wszystkich przewieziono do więzienia w Mysłowicach. Tam oddzielono mężczyzn. Świadek z bratem i matką zostali przewiezieni do Polenlagru w Pogrzebieniu a potem do Polenlagru w Gorzyczkach. Przebywali tam do wyzwolenia. Po powrocie do domu, Stefania Papiernik została poinformowana, że mąż został rozstrzelany. Jedyne dokumenty jakie świadek posiada to zaświadczenie wydane przez Państwowe Muzeum Oświęcim Brzezinka, z którego wynika, iż ojciec został skazany na śmierć przez policyjny sąd doraźny i rozstrzelany w dniu 22.10.1943r.

Przesłuchano siostrzeńca Franciszka Roja, Franciszka Włosika, który informacje o wujku ma od mamy Anieli, jego siostry. Wujek był nauczycielem, uczył języka polskiego w gimnazjum w Mysłowicach, był uzdolniony muzycznie, grał na skrzypcach i organkach. Mieszkał razem z siostrą i jej rodziną u swoich rodziców Franciszka i Anny Roj w Katowicach przy ulicy Raławickiej. Był kawalerem, choć związany był z Sonią Horn, nie zna bliższych danych o niej. Oboje, już na początku wojny, zaangażowali się w działalność w ruchu oporu. Prawdopodobnie w organizacji o nazwie „Orzeł Biały”. Franciszek Roj współuczestniczył w wydawaniu gazetki, nauczał na tajnych kompletach. Świadek nie zna ani daty, ani okoliczności aresztowania wuja przez gestapo, który został osadzony w aresztach gestapo w Katowicach przy obecnej ulicy Powstańców. Na murze tego gmachu jest tablica pamiątkowa, na której figuruje kilkadziesiąt nazwisk w tym Franciszka Roja. Słyszał, że bezpośrednią przyczyną jego aresztowania, było doniesienie matki Sonii Horn do gestapo. Prawdopodobnie w ten sposób chciała ratować córkę. Sonia Horn zginęła w Ravensbruck w ostatnim dniu wojny. O śmierci wuja przez rozstrzelanie w KL Auschwitz została

powiadomiona Anna Roj jakimś pismem urzędowym. Zapoznano się z pracą naukową Wyższej Szkoły Pedagogicznej w Częstochowie pt. Florian Adamski –nauczyciel i patriota autorstwa Joanny Jędryki. W artykule pojawia się Franciszek Roj ur. 11.04.1915 r. w Katowicach, absolwent myślowickiego seminarium nauczycielskiego rozstrzelany po posiedzeniu sądu doraźnego w dniu 22.10.1943 r. Wynika z niego między innymi, iż był członkiem myślowickiej komórki „Orła Białego” stworzonej przez Floriana Adamskiego oraz zespołu redakcyjnego wydający gazetkę pt. „Braciom na otuchę”. Gazetka była rozprowadzana w 1000 egzemplarzach.

Przesłuchano Tadeusza Panka, wnuka Teodora Podgórcza, który nie zna przyczyn aresztowania dziadka. Zeznał, iż z opowiadań wie, iż dziadek był rolnikiem, mieszkał z rodziną w Rajczy, gdzie w sierpniu 1943 r. został aresztowany przez gestapo. Przetrzymano go w Rajczy, skąd został wywieziony do obozu w Oświęcimiu. O jego śmierci została powiadomiona żona Barbara jakimś pismem.

Halina Ostrowska, siostrzenica Franciszka Kopaczewskiego, mieszkańca Piotrkowa Trybunalskiego, nie złożyła zeznań, a pisemnie powiadomiła, że od babci Anastazji Kopaczewskiej słyszała, że wujek został zatrzymany w łapance ulicznej i ślad po nim zaginął. Rodzina nigdy nie poznała jego losów.

Halina Skalbmierska, córka Franciszka Kasprzyka, nie złożyła zeznań natomiast pismem, w którym podała datę aresztowania noc 11/12 sierpnia 1943 r., przesłała drukowaną wersję wspomnień Zygmunta Piłata dot. Polskiej Partii Socjalistycznej w czasie okupacji, gdzie opisuje powołanie chrzanowskiego obwodowego komitetu robotniczego PPS w styczniu 1940 r. Komendantem wojskowym tego obwodu został Franciszek Kasprzyk z Jęzora ps. „Błękitny”, a jednym z członków komitetu był Ludwik Kita ps. „Sęp”. Do konspiracji socjalistycznej na tym terenie należał również Roman Budak. W sierpniu 1943 r. miały miejsce masowe aresztowania na terenie Dąbrowy Narodowej i Jęzora. Aresztowano Romana Budaka, Ludwika Kitę razem z żoną i czworgiem dzieci oraz Franciszka Kasprzyka z żoną i córką. W oparciu o internetową MPiMAB ustalono: Julia Kita, numer więźniarski 54568 przybyła do KL Auschwitz 13.08.1943 r., zginęła 17.1.1944 r., Stefania Kasprzyk numer więźniarski: 54567 przybyła do KL Auschwitz 13.08.1943 r., zginęła 23.11.1943 r.

Z powołanych niżej zeznań Wiesława Nowaka, wynika, iż Franciszek Krupiński został aresztowany z Adamem Hynek i Stanisławem Hynek. Z AIPN w Warszawie otrzymano kserokopie ankiet GKBZH w Warszawie z woj. krakowskiego dotyczące Adama, Stanisława, Bolesława i Janiny Hynek aresztowanych za przynależność do ruchu oporu w lipcu 1943,

którzy zginęli w obozie w Oświęcimiu, brak bliższych danych osobowych. W oparciu o informacje internetowe ustalono, iż potomkowie o nazwisku Henek pochodzący z Sierszy w woj. małopolskim zmienili nazwisko na Hynek, po 1945 r. W bazie ABMPiM figurują Stanisław Henek ur. 12.04.1901 r. w Sierszy zginął 22.10.1943 r. w KL Auschwitz z wyroku sądu doraźnego w Katowicach, Janina Henek zd. Siuda ur. 8.02.1911 r. w Porąbce zginęła 29.11.1943 r. w KL Auschwitz z wyroku sądu doraźnego w Katowicach. Z aktu zgonu wynika, iż była żoną Stanisława Henek.

Odnaleziono i poddano oględzinom akta w sprawie stwierdzenia zgonów osób skazanych na śmierć w dniu 22.10.1943 r.

Akta Sądu Grodzkiego w Czeladzi o sygn. Zg 61/49 w sprawie uznania za zmarłego Tomasza Bakalarza. W oparciu o nie ustalono, iż Tomasz Bakalarz ur. 29.12.1918 r. został w 1942 r. aresztowany przez gestapo w domu w Czeladzi, jako „polityczny”. Początkowo przebywał w więzieniu w Mysłowicach skąd został wywieziony i nie było o nim żadnej wiadomości.

Akta Sądu Grodzkiego w Sosnowcu sygn. Zg 263/48 z wniosku Marianny Fortuny o uznanie za zmarłego męża Jana Fortunę ur. 30.12.1910 r., z którego wynika, iż został aresztowany dn. 16.08.1943 r. w Sosnowcu, po czym nie miała o nim żadnych wiadomości.

Akta Sądu Grodzkiego w Sosnowcu sygn. Zg 186/49 z wniosku Jadwigi Paciorkowskiej o uznanie za zmarłego męża Stefana Michała Paciorkowskiego ur. 8.09.1916r., z którego wynika, iż został aresztowany 16.08.1943 r. w Sosnowcu przez władze niemieckie, osadzony w więzieniu przy ulicy Ostrogórskiej, a potem wywieziony w niewiadomym kierunku.

Akta Sądu Grodzkiego w Sosnowcu sygn. Zg 422/47 z wniosku Jadwigi Chrzanowskiej o uznanie za zmarłego męża Juliana Chrzanowskiego ur. 5.01.1914 r. aresztowanego przez Niemców w dniu 13.08.1943 r. pod zarzutem handlowania kartkami żywnościowymi, osadzonego w więzieniu w Sosnowcu przy ul. Ostrogórskiej, przewiezonego w dniu 12.10.1943 r. do obozu w Oświęcimiu i tam straconego w dniu 22.10.1943 r. Z zeznań wnuczki Juliana Chrzanowskiego, Malwiny Chojnackiej, wynika dodatkowo, że któregoś dnia w czasie okupacji zniknął i ani żona ani córka nie wiedziały w jakich okolicznościach. Nikt nigdy nie powiadomił ich o losach Juliana Chrzanowskiego.

Akta Sądu Grodzkiego w Czeladzi o sygn. Zg 41/46 w sprawie uznania za zmarłego Mieczysława Kulika ur. 12.03.1904 r. W oparciu o nie ustalono, iż Mieczysław Kulik został aresztowany przez okupacyjne władze niemieckie w dniu 18.02.1943 r. i wywieziony do więzienia w Mysłowicach, a stamtąd w połowie października do obozu w Oświęcimiu. W listopadzie 1943 r. żona Wanda została wezwana do siedziby gestapo, gdzie w obecności

świadców odczytano jej wyrok śmierci męża. W zbiorze kartotek osobowych Geheime Staatspolizei, Staatspolizeistelle Katowitz Aussendienststelle Sosnowitz odnaleziono i przetłumaczono kartotekę Mieczysława Kulika ur. 11.03.1904 r. w Dąbrowie, zam. w Piaskach, z zawodu górnika, z której wynika, iż został aresztowany 19.02.1943 r. i osadzony w więzieniu policyjnym w Sosnowcu pod zarzutem, iż był członkiem komunistycznej podziemnej organizacji PPR oraz komendantem Gwardii Ludowej w okręgu Piaski. Rozstrzelany 22.10. 1943 r. po postępowaniu przed Sądem Doraźnym.

Akta Sądu Grodzkiego w Sosnowcu sygn. Zg 428/47. z wniosku Teodozji Magdziarz o uznanie za zmarłego męża Piotra Magdziarza ur. 31.03.1916 r. aresztowanego przez Niemców w 10.08.1943 r. i straconego w Oświęcimiu, o czym powiadomiono ją w siedzibie gestapo w styczniu 1945 r. Przesłuchana obecnie, córka Piotra Magdziarza, Anna Jaskólska zeznała, iż ojciec z wykształcenia technik elektryk pracował w Fabryce Lin i Drutu w Sosnowcu oraz na kopalni w Sosnowcu. Był członkiem podziemnej organizacji Gwardia Ludowa, w której pełnił funkcje komendanta pod pseudonimem „Wolny”. Został aresztowany w domu w dniu 10.08.1943 r. w obecności żony, którą funkcjonariusze gestapo pobili i trzytygodniowej córki, której zastrzeleniem grożono. Po krótkim pobycie w więzieniu przy ul. Sienkiewicza został przewieziony do więzienia w Mysłowicach, a potem do Oświęcimia. Jakiś czas później matka została wezwana do placówki gestapo w Katowicach, gdzie oświadczone jej, że mąż został rozstrzelany

Akta Sądu Grodzkiego w Sosnowcu o sygn. Zg 31/47 o uznanie za zmarłą Antoninę Schab. Z wniosku męża, zeznań świadka i załączonego dekretu Sądu Biskupiego Częstochowskiego orzekającego stan wolny Jana Schaba wynika, iż Antonina z Borowskich Schab, ur. 31.05.1907 r. w Małogoszczy, w dniu 8 lipca 1943 r. została zatrzymana przy nielegalnym przekraczaniu granicy, znaleziono przy niej tytoń i żywność. Dn. 20.12.1943 r. szwagierka w/w została wezwana do placówki gestapo, gdzie powiadomiono ją, że Antonina Schab zmarła w obozie w Oświęcimiu na serce.

Akta Sądu Grodzkiego w Sosnowcu o sygn. Zg 320/47. Z wniosku Antoniego Spyt o uznanie za zmarłą żonę Stanisławę Spyt ur. 18.06.1906 r. wynika, iż została aresztowana przez Niemców w dniu 10.08.1943 r. w mieszkaniu w Sosnowcu i osadzona w areszcie policji kryminalnej w Sosnowcu, następnie w więzieniu na Ostrogórskiej, potem do świąt wielkanocnych w więzieniu w Mysłowicach, skąd została wywieziona do jakiegoś obozu, Ponadto w zbiorze kartotek osobowych Geheime Staatspolizei, Staatspolizeistelle Katowitz Aussendienststelle Sosnowitz odnaleziono i przetłumaczono:

kartotekę Andrzeja Jankowskiego ur. 26.06.1918 r. w Kikowie, robotnika, zam. w Dąbrowie Górniczej z której wynika, iż został aresztowany 11.08.1943 r., w dniu 8.10.1943 r. przeprowadzono przeciwko niemu postępowanie przed sądem doraźnym. W dniu 25.10.1943 r. został rozstrzelany z wyroku sądu doraźnego.

Na podstawie załączonych publikacji ustalono, iż Anna Tkocz zd. Stefek ur. 23.07.1919 r. w Dąbrowie k. Karwiny, córka Henryka i Anny z d. Poczesny, mieszkanka Chwałowic żona Alfreda Tkocza b. harcerka – przyboczna Drużyny Harcerzek im. Królowej Jadwigi w Chwałowicach, z nastaniem okupacji hitlerowskiej wstąpiła do Szarych Szeregów, POP i ZWZ. Była łączniczką, kolporterką i współautorką pisma konspiracyjnego „Zryw”. Po aresztowaniu ciotki Stefanii Stefek musiała się ukrywać. Wpadła jednak w ręce Gestapo 10.04.1942 r. i po krótkim pobycie w więzieniu cieszyńskim, przewieziona została do więzienia śledczego w Mysłowicach. Po śledztwie przetransportowano ją dn. 18.12.1942 r. do KL Auschwitz gdzie po zarejestrowaniu otrzymała numer więźniarki 27673. Wyrokiem policyjnego sądu doraźnego w dniu 22.10.1943 r., skazana została na śmierć. Według wystawionego w dniu 25.10.1943 r. aktu zgonu nr 30857/1943 – potwierdzonego przez lekarza obozowego, zmarła o godz. 10.45 określenie przyczyny zgonu to „Tuberkuloze” (gruźlica).

Kolejne posiedzenie sądu doraźnego w KL Auschwitz miało miejsce 29.11.1943 r. Skazano podczas tego posiedzenia na śmierć 83 osoby, w tym 9 kobiet, Polaków przywiezionych z więzień śląskich. Wyrok wykonano w tym samym dniu przez rozstrzelanie. Listę nazwisk ustalono w oparciu o księgi zgonów. Ludźmi skazanymi na śmierć byli: Stefan Banach ur. 11.03.1907 r. Sosnowiec, Mieczysław Bąk ur. 18.02.1906 r. Trzebinia, Zygmunt Bednarczyk ur. 10.10.1920 r. Dąbrowa Górnicza, Leopold Bednorz ur. 15.11.1901 r. Lutynia Górna, Bolesław Cyba ur. 20.06.1904 r. Ząbkowice, Marianna Czech ur. 15.07.1895 r. Szarbie, (Będzin), Paweł Deda ur. 1.01.1902 r. Chrzanów, Genowefa Drozd ur. 12.07.1904 r. Trzebinia, Czesław Dyszy ur. 6.02.1915 r. Przeczyce, Jan Feber ur. 13.6.1911 r. Ścinawa, Eugeniusz Fogorski ur. 5.01.1924 r. Sosnowiec, Julian Gąsior ur. 7.01.1916 r. Psary, Teofil Gleń ur. 5.07.1914 r. Góry Luszowskie, Janina Henek ur. 08.02.1911 r., Porąbka pow. Będzin, Julian Hyczek ur. 15.11.1920 r. Babice, Jan Jagła ur. 16.05.1903 r. Sosnowiec, Mieczysław Jankowski ur. 6.10.1921 r. Dąbrowa Górnicza, Tomasz Jandala ur. 21.12.1901 r. Kije, Janina Jasińska ur. 09.02.1912 r. Psary, Adolf Karkowski ur. 16.4.1915 r. Cisie pow. Blachownia, Franciszek Karpeta ur. 25.05.1923 r. Milówka, Regina Karpeta ur. 2.03.1889 Milówka, Franciszek Kaspryca ur. 8.02.1900 r. Milówka, Zygmunt Kasza ur. 12.09.1910 r.

Czeladź, Gabriel Kotarba ur. Poręba pow. Zawiercie, Franciszek Krupiński ur. 27.3.1889 r. Pietrzejowice (Chrzanów), Stanisław Krzynówek ur. 22.10.1891 r. Wierbka pow. Olkusz, Jan Kudła ur. 19.06.1912 r. Krzykawka Franciszek Kudzia ur. 23.11.1908 r. Hucisko Tomasz Kuźma ur. 17.12.1890 r. Kamesznica Jan Kuźnicki ur. 22.03.1895 r. Góry Luszowskie, Józef Ledwoń ur. 24.12.1914 r. w Babicach, Franciszek Legierski ur. 24.04.1922 r. Istebna, Karol Legierski ur. 20.03.1921 r. Istebna, Stanisław Lewecki ur. 15.06.1898 r. Grodziec, Jan Maciejewski ur. 18.12.1917 r. Altmuhl (Młyńsko pow. Wieluń), Piotr Makiela ur. 29.06.1926 r. Zawiercie, Iwan Maksymow ur. 8.04.1920 r. Moskwa (Dąbrowa Górnicza) Jan Margiciok ur. 10.07.1915 r. Kokoszyce, Władysław Michejda ur. 18.09.1896 r. Wojciechów, Czesław Molenda ur. 4.12.1921 r. Dąbrowa Górnicza, Franciszek Naglik ur. 4.10.1917 r. Witkowice, Alojzy Niedźwiedz ur. 19.5.1908 r. Lutynia, Piotr Nowak ur. 24.11.1909 r. Stawy (Piaski), Romana Nowak ur. 24.11.1914 r. Brzesko (Katowice Piotrowice), Franciszek Olszowski ur. 26.01.1907 r. Siersza, Czesław Orpych ur. 13.03.1915 r. Dąbrowa Górnicza, Edward Orzechowski ur. 30.07.1917r. Sławków, Stefan Osika ur. 6.06.1919 r. Marchocice (Dąbrowa Górnicza), Bolesław Pędras ur. 16.07.1913 r. Dąbrowa Górnicza, Arnold Pregler ur. 18.07.1898 r. Warchoły (Chrzanów), Jan Pyszczyński ur. 12.12.1911 r. Milówka, Roman Prząski ur. 2.02.1906 r., Wojciech Radko ur. 24.04.1913 r. Jaworzno, Jan Rejdych ur. 1.01.1917 r. Myślachowice, Julian Rembiecha ur. 5.01.1907 r. Libiąż Wielki, Stanisław Ścieżka ur. 15.7.1917 r. Łomna Górna, Antoni Rysiński ur. 6.09.1894 r. Olsztyn (Piaski), Maria Sagan ur. 1881 r. Stopnica, Władysław Sagan ur. 8.04.1927 r. Dąbrowa Górnicza, Władysław Salamon ur. 31.03.1901 r. Milówka, Stanisław Śliwiński ur. 6.07.1903 r. Dąbrowa Górnicza, Wilhelm Świętek ur. 7.01.1924 r. Karwina, Franciszek Tracz ur. 14.01.1895 r. Skowrono (Piaski), Stanisław Trzaska ur. 28.3.1908 r. Sosnowiec, Stanisław Sereszka ur. 15.7.1917 r., Janina Skucka ur. 17.02.1920 r. Dąbrowa Górnicza, Marian Słota ur. 12.02.1922 r. Sosnowiec, Roman Trzaski ur. 2.02.1906 r. Czeladź, Antonina Tuszyńska ur. 4.06.1908 r. Czeladź, Józef Waliczek ur. 1.02.1923 r. Babice, Jan Solarski ur. 6.05.1905 r. Wiślica (Sosnowiec), Jan Sołtysek ur. 22.6.1907 r. Ciężkowice (Chrzanów), Antoni Stolarski ur. 2.01.1910 r. Zawiercie, Mikołaj Szata ur. 6.12.1909 r. Luszowice, Fryderyk Szymeczek ur. 13.07.1903 r. Piotrowice pow. Cieszyn, Lucjan Wabnicz ur. 29.01.1919 r. w Mieleszynie koło Bolesławca, Jerzy Wieczorek ur. 25.05.1911 r. Katowice, Bronisław Witos ur. 15.06.1922 r. Milówka, Władysław Wójcik ur. 20.10.1886 r. Sędziszów, Adolf Zipser ur. 19.11.1909 r. Łazy pow. Cieszyn.

Dodatkowe ustalenia odnośnie osób straconych tego dnia poczyniono w oparciu o oględziny akt w sprawach uznania za zmarłych i przesłuchania świadków.

Akta Sądu Grodzkiego w Czeladzi o sygn. Zg 2/47 w sprawie uznania za zmarłego Tomasza Jandałę. Wynika z nich, iż Tomasz Jandała ur. 21.12.1901 r. został aresztowany przez Niemców latem 1943 r. w dniu 8.12.1943 r. do jego rodziny mieszkającej w Piaskach przyszli żandarmi i w obecności świadków powiadomili, że został stracony w obozie w Oświęcimiu w dniu 29.11.1943 r..

Z akt Sądu Grodzkiego w Sosnowcu o sygn. Zg 247/47. o uznanie za zmarłego Władysława Wójcika ur. 20.10.1886 z wniosku żony Ludwika Wójcik wynika, iż został aresztowany przez Niemców w październiku 1943 r. i stracony w dniu 29.11.1943 r., do akt załączono zaświadczenie z Urzędu Miejskiego w Sosnowcu, wystawione na podstawie poniemieckiej kartoteki biura meldunkowego gdzie istnieje następujący zapis: *Laut Mitteil. Der Gestapo Kattowitz nr IV St.1889/43 vom 6.12.1943 wurde am 29.11.1943 hingerichtet*” (zgodnie z informacją Gestapo numer..., z dnia....został w dniu ...stracony).

Z akt w Sądu Grodzkiego w Sosnowcu sygn. Zg 34/48, z wniosku Ireny Banach o uznanie za zmarłego męża Stefana Banacha ur. 11.03.1907 r. wynika, iż aresztowany został przez Niemców w 28.10. 1943 r., i osadzony w więzieniu w Mysłowicach, a następnie w obozie w Oświęcimiu gdzie został stracony w dniu 27.11.1943 r., o czym dowiedziała się dopiero w lutym 1944 r. gdy udała się do siedziby Policji Kryminalnej w Sosnowcu.

Z akt Sądu Grodzkiego w Sosnowcu o sygn. Zg 582/46 z wniosku Heleny Solarskiej o uznanie za zmarłego męża Jana Piotra Solarskiego ur. 6.05.1905 r. wynika, iż zostali razem aresztowani przez gestapo dn. 12.02.1943 r. w Sosnowcu. Jan Solarski został osadzony na Ostrogórskiej, następnie przetransportowany do Mysłowic. Helena Solarska została osadzona w KL Auschwitz. W sierpniu 1944 r. została wezwana do kancelarii gestapo, gdzie oświadczyła jej, że za pracę w konspiracji został stracony w grudniu 1943 r.

Z akt Sądu Grodzkiego w Kłobucku o sygn. Zg 85/47 z wniosku Heleny Karkowskiej o uznanie za zmarłego męża Adolfa Karkowskiego ur. 16.04.1915 r. zam. we wsi Cisie pow. Węglowice wynika, iż aresztowany został przez Niemców w 22.09.1943 r. w czasie pracy w Kluczborku i stracony w dniu 29.11.1943 r. w Oświęcimiu. Maria Kufel, córka Adolfa Karkowskiego nie złożyła zeznań, ale przesłała pismo, z którego wynika, że urodziła się już po zamordowaniu ojca, a z relacji matki wie, że został aresztowany w miejscu pracy w parowozowni w Kluczborku, gdzie pracował. W 1947 r. matka otrzymała postanowienie z Sądu Grodzkiego w Kłobudzku, o uznaniu za zmarłego ojca.

Z akt Sądu Powiatowego w Dąbrowie Górniczej o sygn. Ns 101/57 w sprawie uznania za zmarłego Czesława Molendę ur. 4.10.1921 r. w Dąbrowie Górniczej, z wniosku brata Władysława Molendy oraz zeznań świadków wynika, iż został on aresztowany w połowie sierpnia 1943 r. i wywieziony do obozu w Oświęcimiu. W grudniu tego samego roku do miejsca jego zamieszkania przyszedł żandarm z Gołonogu i powiadomił o jego śmierci w obozie w dniu 29.11.1943 r.

Akt Sądu Grodzkiego w Będzinie sygn. Zg 15/50 w sprawie uznania za zmarłego Franciszka Tracza ur. 15.01.1895 r. w Pińczowie. Wniosek złożył syn Alfred ur. w 1930 r. a z akt postępowania wynika, iż Franciszek Tracz mieszkał z drugą żoną Józefą i synem w Będzinie, pracował jako górnik w kopalni „Czeladź”. Razem z innymi rodzinami zostali aresztowani w dniu 11.08.1943 r. Na początku roku 1944 kuzynka Franciszka Tracza otrzymała zawiadomienie o jego śmierci w obozie w Oświęcimiu. Józefa Tracz ur. w 1917 r. również zmarła w obozie w Oświęcimiu w dniu 3.04.1944 r.

Z akt Sądu Grodzkiego w Mysłowicach sygn. III Zg 76/46, z wniosku Elfrydy Wieczorek o uznanie za zmarłego męża Jerzego Wieczorka ur. 25.05.1911 r. w Dębie, zam. w Brzozowicach. Z akt wynika, iż został on aresztowany przez gestapo 20.09.1943 r. z powodów politycznych i przewieziony do obozu w Oświęcimiu. W styczniu 1944 r. otrzymała informację, że mąż został stracony za zdradę stanu.

Z akt Sądu Powiatowego w Oświęcimiu o sygn. Ns I 459/59 w sprawie uznania za zmarłego Józefa Ledwonina ur. 24.12.1914 r. w Babcicach wynika, iż został on aresztowany przez policję niemiecką, a w grudniu 1943 r. rodzina została zawiadomiona, że został rozstrzelany w obozie w Oświęcimiu.

Do śledztwa S 16.2016.Zn przesłuchano w charakterze świadka Rozalię Ściążko, wnuczkę Józefa Jędrusika, działającego w okresie okupacji w PPS-ie straconego z wyroku sądu doraźnego w dniu 16.10.1943 r. Po wojnie, jej matka próbowała ustalić jak jej ojciec zginął. Macocha i przyrodni brat mówili, że Niemcy nie powiadomili rodziny o egzekucji ani o śmierci dziadka. W Okradzionowie dużo ludzi było w PPS-ie, mówili, że jako pierwszy został aresztowany niejaki Kudła i on pod wpływem tortur wydał pozostałych członków organizacji. W bazie ABMPiM odnaleziono zapis: Jan Kudła, urodzony: 19.06.1912 r. w Krzykawce, z zawodu ślusarz, zginął 29.11.1943 r. w KL Auschwitz z wyroku sądu doraźnego w Katowicach. Świadek oświadczyła, że Krzykawka położona jest w pobliżu Okradzionowa.

Przesłuchano w charakterze świadka Andrzeja Krzynówka syna Stanisława i Józefy. Z jego zeznań wynika, iż ojciec skończył czteroletnią szkołę, a potem uczył się zawodu ślusarza. Mieszkał z rodziną w Gołonogu. W dniu 12 lutego 1943 r. ok. godz. 5.00 gestapo wtargnęło do ich mieszkania i zabrało całą rodzinę tj. ojca matkę, świadka i jego brata Edwarda ur. w 1928 r. Stanisław Krzynówek został umieszczony w więzieniu w Sosnowcu, a Józefę Krzynówek przewieziono do obozu w Auschwitz i umieszczono w bloku 2a oddanego do dyspozycji gestapo. Matka zmarła w dniu 12.06.1944 r. z powodu wycieńczenia, wcześniej pisała listy do rodziny. Ojciec został skazany na śmierć, a wyrok został wykonany w dniu 29.11.1943 r. w KL Auschwitz. Andrzej i Edward Krzynówek zostali wywiezieni do obozu w Kietrze. Z książki Henryka Rechowicza pt.: „Ludzie PPR” dowiedział się, iż ojciec był działaczem Komunistycznej Partii Polski i działaczem związkowym, pracował w fabryce Obrabiarek Fitzner-Ganper-Zieleniewski.

Przesłuchano w charakterze świadków dzieci Lucjana Wabnicza, Bogadana Wabnicza i Jadwigę Bardelską. Z ich zeznań wynika, iż Lucjan Wabnicz urodził się 29.01.1919 r. w Mieleszynie koło Bolesławca. W 1938 r. został powołany do wojska, służbę pełnił w 10 Kaniowskim Pułku Artylerii Lekkiej stacjonującym w Łodzi. Brał udział w Kampanii Wrześniowej w walkach nad Wartą. Dn. 27.09.1939 r. został wzięty do niewoli pod Tarnopolem i trafił do stalagu Elsterhorst koło Hamburga. Zwolniony został dn. 18.10.1940 r. W czasie okupacji mieszkał w Praszce i tam 31.05.1941 r. się ożenił. Pracował w Kluczborku w parowozowni. Tam w maju 1943 r. w czasie pracy został zatrzymany i przewieziony do lagru w Oleśnie, gdzie przebywał dwa tygodnie. Stamtąd został przetransportowany do obozu w Oświęcimiu. Od czasu zatrzymania rodzina nie miała z nim kontaktu. Świadkowie nie znają przyczyn zatrzymania ojca. Ich matka Franciszka Wabnicz za pośrednictwem pracownika urzędu Arnolda Prymitke otrzymała akt zgonu męża, z którego wynikało, iż zmarł 29.11.1943 r. o godz. 17.36. W Archiwum MPiMAB brak jakichkolwiek informacji o Lucjanie Wabniczu.

Przesłuchano w charakterze świadka Sławomira Salomona wnuka Władysława Salomona. Od ojca wie, że dziadek przed wojną pracował w fabryce dzwonów w Bielsku- Białej lub okolicach⁴. Był wdowcem, mieszkał z synami w Milówce. W związku z wybuchem II wojny światowej został zmobilizowany, po kilku tygodniach wrócił do Milówki i przeprowadził synów do Generalnej Guberni. Sam wrócił do Milówki i poszedł do lasu, do partyzantki. Wielokrotnie były urządzane na niego zasadzki. Został aresztowany w 1943 r. w Milówce,

---

⁴ Odlewnia dzwonów i metali Karol Schwabe i Spółka w Białej koło Bielska

a gestapowcy, którzy go schwytali torturowali go do utraty przytomności, by wyjawiał kryjówkę partyzantów. Sprowadzono lekarza, który nie potrafił ocucić Władysława Salomona. Gestapowcy wrzucili go na samochód. Te relacje pochodzą od sąsiadów Salomonów z Milówki. Później z więzienia w Mysłowicach napisał do syna Franciszka, pracującego w Soli u bauera, by przesłał mu jakieś rzeczy. Po jakimś czasie gestapo aresztowało Franciszka i umieszczono go w obozie w Oświęcimiu. W zwolnieniu pomógł mu bauer, u którego pracował. Franciszek Salomon o losach ojca dowiedział się dopiero w latach dziewięćdziesiątych, kiedy z Muzeum KL Auschwitz-Birkenau otrzymał informację, że został rozstrzelany w dniu 29.11.1943 r. skazany na karę śmierci przez sąd doraźny.

Przesłuchano Danutę Romejko córkę Leopolda Bednorza ur. 1901 r. w Lutyni Górnej pow. Karwina. Z jej zeznań wynika, iż ojciec przed wojną był nauczycielem. Skończył Wyższą Szkołę Techniczną w Bielsku. W latach dwudziestych z powodu pracy przeprowadził się z Bielska, gdzie mieszkał po zabraniu Zaolzia przez Czechy, do Chropaczowa. Tam poznał swoją przyszłą żonę pochodzącą z Poznania. Po urodzeniu pierwszego dziecka Wandy w 1930 r. ojciec objął funkcję kierownika szkoły doksztalcząco zawodowej w Mysłowicach. Tam przyszły na świat kolejne dzieci, Mieczysław, Danuta i Aleksandra. Gdy wybuchła II wojna światowa rodzice z dziećmi wyjechali do Lutyni Górnej. Ojciec był na niemieckiej liście do aresztowania. W czasie okupacji ojciec pracował przy budowie mostów i na kopalni pod ziemią w Karwinie. Zaangażował się w działalność w ruchu oporu. Nie wie w jakiej organizacji i kiedy to nastąpiło, bo ojciec chronił rodzinę i nie mówił o tym. Ojciec został aresztowany nad ranem 15 lub 16 sierpnia 1943 r. Nie przeprowadzano rewizji, nawet ojcu nie założono kajdanek. Przy aresztowaniu była cała rodzina. Pozwolono mu na pożegnanie. Pozwolono mu również pomodlić się przed obrazem Matki Boskiej Częstochowskiej, którą zabrał z mieszkania z Mysłowic. Ojciec początkowo przebywał na gestapo w Cieszynie, a następnie w dniu 25 sierpnia przekazano go do więzienia w Cieszynie. Stamtąd w dniu 9 września 1943 r. trafił do więzienia w Mysłowicach. Tylko raz przyszła do mamy kartka pocztowa z więzienia napisana osobiście przez ojca po niemiecku. Ojciec też pisał grypsy. W jednym z grypsów ojciec prosił o paczkę żywnościową i lekarstwa dla Józefa Żyły, z którym siedział. W grudniu 1943 r. Stefania Bednorz została wezwana na policję w Lutyni, gdzie powiadomiono ją, że mąż został rozstrzelany za zdradę stanu w dniu 29.11.1943 r. Po jakimś czasie dostała dokument śmierci z obozu w Auschwitz. W Muzeum Auschwitz Birkenau widziała listę rozstrzelanych razem z ojcem. Figurował na niej znany z opowiadań Władysław Michejda oraz Alojzy Niedźwiedź. Po wojnie miała kontakt z byłym uczniem

ojca Józefem Szewczykiem⁵ z Jęzora, który w tym samym czasie, co ojciec przebywał w Mysłowicach, został aresztowany razem z żoną Marią⁶ i małym synem Wiesławem za działalność w PPS. Rodzice trafili do Auschwitz, a syn do Polenlagru. Józef opowiadał o warunkach, jakie były w mysłowickim obozie, o torturach jakie stosowali gestapowcy w czasie przesłuchań. Mówił też, że ojciec bity niemiłosiernie nikogo nie zdradził i po jego aresztowaniu nie było kolejnych aresztowań.

W publikacji J. Klistała *Martyrologium mieszkańców Ziemi Cieszyńskiej w latach 1939 - 1945*, *Martyrologium mieszkańców Zaolzia w latach 1939 -1945*, znajdują się biografie wymienionych przez świadka osób. Leopold Bednorz – odnotowano m.in. iż ukończył Wyższą Szkołę Przemysłową w Bielsku, był kierownikiem Publicznej Szkoły Doksztalającej Zawodowej w Mysłowicach. W okresie okupacji powrócił na Zaolzie, pracował jako górnik w kopalni „Zofia” w Porębie. Działał w ruchu oporu na terenie Karwińskiego Okręgu Przemysłowego ZWZ AK. Współpracował z Józefem Kulą, łączniczką Wandą Stefek. Należał do sekcji sabotażowej, między innymi spowodował wykolejenie pociągu towarowego, rozkręcał „więzadła” przy wagonach, uszkadzał łożyska.

Władysław Michejda (ps. „Wit”), urodzony 18.09.1896 r. w Olbrachcicach na Zaolziu, Ukończył gimnazjum klasyczne w Cieszynie, absolwent prawa na UJ w Krakowie, doktor praw. Do 1938 r. prowadził kancelarię adwokacką w Katowicach, a od roku następnego w Cieszynie. Po wybuchu wojny osiadł w Ustroniu. W początkach 1940 r. został aresztowany i osadzony w Dachau, lecz dość szybko zwolniony. Powrócił do Ustronia i zaangażował się w działalność konspiracyjną w ZWZ/AK. Współpracował z Związku Odwetu, opracował dla rządu polskiego w Londynie raport. Raport otrzymał Jan Mrózek z Wędryni, który miał go przekazać do naszej ambasady w Szwajcarii. Do przekazania raportu nie doszło. Mrózek po powrocie do Wiednia został aresztowany. Jego ujęcie zapoczątkowało dalsze aresztowania. Został aresztowany w dniu 10.04.1943 r.

Alojzy Niedźwiedź ur. 19.05.1908 w Lutyni Dolnej i tam zamieszkały, urzędnik. Działał w ruchu oporu na terenie Karwińskiego Okręgu Przemysłowego ZWZ AK. Aresztowany w dniu 25.08.1943 r.

Józef Żyła ur. 16.09.1914 r. w Lutyni Górnej. Działał w ruchu oporu w ZWZ - AK.

Przesłuchano w charakterze świadka Barbarę Michejdę Pinno, córkę Władysława Michejdy. Z jej zeznań wynika, iż ojciec ur. 18.09.1896 r. w Olbrachcicach, po skończeniu Uniwersytetu

⁵ Baza MPiMAB Józef Szewczyk nr 167418 ur. 25.05. 1918 w Jęzorze, przybył 8.12.1943 r. przeniesiony 11.2.1944 r. do KL Mauthausen (52498), wyzwolony 5.5.1945 r.,

⁶ Brak informacji

Jagiellońskiego został doktorem praw, wykonywał zawód adwokata w kancelarii w Katowicach. W maju 1939 r. Władysław Michejda wraz z żoną i dziećmi wrócił do Cieszyna gdzie mieszkał do wybuchu II wojny światowej, kiedy to wyprowadził się do Ustronia do siostry. Ojciec pierwszy raz został aresztowany wiosną 1940 r. i przewieziony do obozu w Dachau, skąd wrócił po trzech tygodniach. Po powrocie ukrywał się w Lesznej Górnej. Działal w konspiracji na Zaolziu. W dniu 10.04.1943 r. przyszedł do domu w Ustroniu, kiedy był w ogrodzie wpadli gestapowcy i aresztowali go. Przed opuszczeniem domu pozwolili ojcu na zmianę koszuli, potem go zabrali. Dn. 23.04.1943 r. wezwano do Katowic Stefanię Michejdę ur. 17.07.1909 r., która po przesłuchaniu już nie wróciła, osadzono ją w więzieniu w Mysłowicach, skąd w styczniu 1944 r. wywieziono do KL Auschwitz, a stamtąd w lipcu do Warszawy do więzienia na Daniłowiczowskiej. Wyzwolona w drugim dniu Powstania Warszawskiego, ponownie trafiła do KL Auschwitz po jego upadku, ewakuowana do Ravensbrück, gdzie również przebywała do wyzwolenia. Władysław Michejda po aresztowaniu przebywał w więzieniu w Cieszynie, skąd przetransportowano go do Mysłowic i osadzono w celi nr 1. Po śledztwie w dniu 24.11.1943 r. wywieziono go do KL Auschwitz. Wujostwo, które wychowywało dzieci Michejdów zostało zawiadomione, że zmarł. Władysław Michejda w konspiracji opracował dokument dla polskiego rządu na emigracji, dotyczący wyznaczenia przyszłych granic między Polską a Czechami. Dokument ten dostał się w ręce gestapo.

Przesłuchano wnuka Franciszka Krupińskiego, Wiesława Nowaka. Z jego zeznań wynika, iż dziadek pracował jako mistrz kowalstwa w Zagłębiu, potem w Jaworznie, a przed aresztowaniem w Fabloku w Chrzanowie. Mieszkał z rodziną w Trzebini- Sierszy. Działal w PPS-ie i utrzymywał kontakty z partyzantami. Aresztowany został w lipcową niedzielę 1943 r. w domu a wraz z nim wszyscy, którzy tam wówczas przebywali tj. córki Maria Krupińska (przybycie do obozu Auschwitz 27.10.1943 r., nr.54313, zginęła 26.1.1944 r.), Teodozja Krupińska (ur. 6.05.1920 r. w Jaworznie zginęła 26.12.1943 r.), Anna Olszowska zd. Krupińska (ur. 15.08.1915 r. w Mszanie Górnej, przybycie do obozu Auschwitz 27.10.1943 r. nr 66311, zginęła 26.1.1944 r.), z mężem Franciszkiem Olszowskim i ich dziećmi Barbarą Olszowską i Marianem Olszowskim, synami Stefanem Krupińskim (ur.: 23.07.1923 r. w Góry Luszowskie, przybycie do obozu Auschwitz 2.09.1943 r. nr 145543) i Izydorem Krupińskim, teściem Leonem Siudą i osobami obcymi tj. Adamem Hynek, Stanisławem Hynek, Ireną Żmudzką (ur. 13.06.1918 r. w Chrzanowie, przybycie do obozu Auschwitz 30.07.1943 r. nr 50695). Żona dziadka Karolina Krupińska przebywała wówczas poza miejscem zamieszkania.

Z obozu wrócił jedynie Izydor oraz wnuki Barbara i Marian Olszowscy. Z informacji uzyskanej z Państwowego Muzeum Auschwitz – Birkenau wynika, dodatkowo, iż Stefan Krupiński w dniu 24.06.1944 r. został przeniesiony do KL Buchenwald, Leon Siuda ur. 19.05.1906 r. w Porąbce zam. w Górach Lubuszowskich, przywieziony do KL Auschwitz dn. 27.10.1943 r. przez placówkę Stapo Kattowitz, w dniu 17.01.1944 r. przeniesiony do KL Mauthausen, gdzie zmarł dn. 2.04.1945 r. Z AIPN otrzymano dokumenty dot. następujących osób: Izydor Krupiński ur. 3.04.1929 r. w Ciężkowicach, 4.07.1943 r. osadzony w Mysłowicach przetransportowany do Polenlagrów w Pogrzebieniu, potem w Kietrzu, Teodozja Krupińska ur. 6.05.1920 r. w Jaworznie, przetransportowana do KL Auschwitz, zmarła 26.12.1943 r. o godz. 11.50, Stefan Krupiński ur. 23.07.1923 r. w Górach Lubuszowskich, aresztowany 4.07.1943 r., osadzony w obozach od 2.09.1943 KL Auschwitz, od 24.06.1944 r. Buchenwald komando Dora, od 29.10.1944 r. KL Mittelbau, Leon Siuda ur. 19.05.1906 r. w Porąbce, zmarł w Mauthausen w dniu 2.04.1945 r.

Przesłuchano w charakterze świadka Helenę Kaczmarek, córkę Pawła Dedy, z zeznań której wynika, iż ojciec z zawodu był rzeźbiarzem kamieniarzem, mieszkał w Kościelcu i pracował w kamieniołomach w Chrzanowie, był tam majstrem. Był członkiem ruchu oporu, jego działania w organizacji polegały między innymi na rozkręcaniu torów. Ojciec został aresztowany po żniwach w 1943 r. w miejscu pracy. W tym czasie funkcjonariusze gestapo zabrali z domu żonę Magdalenę i cztery córki, które przewieziono do siedziby gestapo w Chrzanowie. Tam też przyprowadzono zakutego w kajdanki Pawła Deda. W Chrzanowie w piwnicach spędzili jedną noc, a razem z nimi wiele aresztowanych osób. Następnego dnia wszystkich przewieziono do więzienia w Mysłowicach, gdzie nastąpiła segregacja ze względu na wiek i płeć. Kobiety i dzieci powyżej 16 roku życia trafiły do KL Auschwitz Birkenau. Zabrano tam matkę Magdalenę Deda ur. 16.07.1906 r. w Chrzanowie i siostrę Stanisławę ur. w 1926 r. Świadek licząca wówczas niespełna 11 lat oraz dwie jej siostry Zofia ur. w 1930 r. i Janina ur. w 1928 r. zostały wywiezione do obozu w Pogrzebieniu, a następnie do Potulic. Rodzice zginęli w obozie; ojciec rozstrzelany w dniu 29.11.1943 r. a matka w dniu 7.12.1943 r., Stanisława 24.07.1944 r. została przewieziona do KL Ravensbrück i tam wyzwolona.

Przesłuchano Lucynę Białek, siostrzenicę Feliksa Kluzowskiego, która zeznała, iż wujek urodził się na terenie rzeźni w Praszce, gdzie ojciec był stróżem. Mieszkał tam z rodzicami i z rodzeństwem, przyuczał się do zawodu rzeźnika. Został aresztowany na terenie rzeźni przez gestapo za nielegalny ubój. Nie zna okoliczności aresztowania, nie wie gdzie został

zabrany bezpośrednio po aresztowaniu, ale rodzina wiedziała, że został przewieziony do obozu w Oświęcimiu. Jego rodzice zostali powiadomieni, że został zamordowany w obozie. Przesłuchano w charakterze świadka Czesławę Bar córkę Czesława Dyszy, która kiedy aresztowali ojca miała 5 lat. Zeznała, iż ojciec mieszkał z rodziną w Targoszycach pow. będziński. W czasie okupacji pracował w Hindenburgu (Zabrze) i tam został aresztowany w 1943 r. na terenie zakładu razem z innymi osobami przez gestapo. Matkę powiadomił o tym sąsiad, jak i o tym że jest w areszcie w Hindenburgu. Pojechała z matką na widzenie. Gestapowcy przyprowadzili ojca z rękami skutymi do tyłu i nogami związanymi jakimś paskiem, matka zemdląła na jego widok, a świadek przytuliła się do ojca. Wtedy została odepchnięta przez gestapowca i uderzona dwa razy w policzek. Więcej już ojca nie widziała, ani matka ani ona sama nigdy nie poznały jego dalszych losów.

Do śledztwa S 61.2010.Zn przesłuchano Marię Synowiec, córkę Jana Sołtyska, leśniczego z Jeziorek koło Jaworzna. W dniu 11 sierpnia 1943 r. gestapo wpadło do jego domu, a funkcjonariusze zabrali Jana Sołtyska, jego żonę Annę i córki Krystynę i Marię. Przewieziono ich na posterunek w Jaworznie, gdzie zwożono kolejne rodziny. Przewieziono ich do więzienia w Mysłowicach. Tam dzieci zostały oddzielone od matek, świadek licząca wówczas 9 lat razem z ze starszą siostrą zostały wywiezione do Polenlagru w Boguminie a potem do Potulic gdzie przebywały do lutego 1945 r. W informacji o więźniach Muzeum KL Auschwitz –Birkenau figuruje Anna Sołtysek ur. 12.12.1909 r. w Jaworznie nr 54756, przyjęta do obozu 14.08.1943, zginęła 17.01.1944 r.

Wśród rozstrzelanych w dniu 29.11.1943 r. figuruje Arnold Pregler. W oparciu o artykuł Marii Leś – Runickiej opublikowany w bezpłatnym tygodniku jaworznickim ustalono, iż w dniach od 5 do 16 lipca 1943 w czasie wielkiej obawy w lasach wilkszyńsko-jeziorskich rozbita została, założona w pierwszych dniach okupacji „Grupa Leśna” zorganizowana przez wojskowych; byłego komendanta i wychowawcę „Strzelca” w Jaworznie - Arnolda Preglera dawnego dowódcę szóstej kompanii 204 pułku Ochrony Narodowej - Władysława Strączewskiego oraz zastępcę - Stanisława Strycharskiego, podporządkowana z czasem ZWZ. W czasie zorganizowanych przez Niemców obław zginęli partyzanci: Stożek i Krupiński, a leśniczy Abstorski⁷ z Byczyny i Pregler z Jeziorek wraz z całymi rodzinami zostali wywiezieni do obozów koncentracyjnych. Maria Pregler ur. 03.12.1897 r. w Przecławiu nr 54756, zginęła 27.12.1943 r.

---

⁷ Rozstrzelany w dn. 2.09.1943 S 151/10/Zn

Analiza zbioru kartotek osobowych Geheime Staatspolizei, Staatspolizeistelle Katowitz Aussendienststelle Sosnowitz pozwoliła na ustaleniu dwóch kolejnych ofiar tego posiedzenia. Byli to Bolesław Martinus ur. 9.10.1917 r. w Wojkowicach, kawaler, z zawodu murarz i Stanisław Martinus ur. 27.09.1913 r. w Zawierciu, kawaler, robotnik, obaj zamieszkali w Sosnowcu. W kartotekach odnotowano, iż w dniu 29.11.1943 r. zostali skazani na kary śmierci przez sąd doraźny, które wykonano tego samego dnia. Obaj, od stycznia 1943 r. należeli do Gwardii Ludowej i dokonywali sabotaży, czytali gazetkę Trybuna Ludu, w ich mieszkaniu odbywały się spotkania.

W dniu 27 stycznia 1944 r. odbyło się nadzwyczajne posiedzenie policyjnego sądu doraźnego katowickiego Gestapo. Ustalenia takie poczyniono na podstawie raportu dziennego z dnia 4 lutego 1944 r. nr. 2/II szefa urzędu kierowniczego Gestapo w Katowicach, dotyczącego aresztowań i rozstrzelania członków ruchu oporu na obszarze Rejencji Katowickiej. Z raportu wynika, iż skazano tego dnia na śmierć 25 polskich przestępców komunistycznych i politycznych. Spośród skazanych cztery osoby rozstrzelano w dniu 1.02.1944 r. w KL Auschwitz, 10 osób zostało publicznie powieszonych w Jelesni w dniu 31.01.1944 r.⁸, 5 osób w dniu 1.02. 1944 r. w Sosnowcu⁹. W dniu raportowania odnotowano, iż na pięciu osobach wyrok nie został jeszcze wykonany, a zostaną one niebawem publicznie powieszane przez placówkę policji państwowej w Opolu¹⁰. Nie zachowały się akty zgonów z dnia 1.02.1944 r. osób zmarłych w KL Auschwitz. W oparciu o akta Sądu Grodzkiego w Sosnowcu z zasobu OAIPN w Katowicach o sygn. Zg 63/47 udało się ustalić nazwisko jednej z czterech straconych osób. Była to Leokadia Cott ur. 30.12.1910 r. W aktach znajduje się wniosek Józefa Cotta o uznanie za zmarłą żonę Leokadię Cott, z którego wynika, iż oboje w 1942 r. zostali aresztowani za pracę w konspiracji w Sosnowcu, osadzeni najpierw w więzieniu w Mysłowicach, a potem przewiezieni do obozów koncentracyjnych; wnioskodawca do Gross-Rosen, a jego żona do Oświęcimia, gdzie została stracona na mocy wyroku sądu doraźnego. Do akt dołączono odpis kartoteki z biura ewidencji i ruchu ludności w Sosnowcu, gdzie odnotowano, iż Leokadia Cott zmarła w dniu 1.02.1944 r. w wyniku wykonania wyroku Sądu Doraźnego w Katowicach z dnia 27.01.1944 r. nr IV St 1145/43. Nazwisk pozostałych osób rozstrzelanych w KL Auschwitz nie ustalono.

Z posiedzenia sądu doraźnego 29 lutego 1944 r. nie zachowały się akty zgonów, jednak dzięki pracy obozowego ruchu oporu można odtworzyć listę osób skazanych tego dnia

⁸ śledztwo tut Komisji sygn. S 57.2006.Zn

⁹ śledztwo tut Komisji sygn. S 40.2012.Zn

¹⁰ śledztwo tut Komisji sygn. S 10.2013.Zn

na śmierć. Do akt załączono skan listy ofiar z zasobu Archiwum MPiMAB, spisanej pismem ręcznym. Tego dnia skazano na śmierć 165 Polaków. Ustalenia te potwierdza raport dzienny nr 1/III z 3 marca 1944 r. szefa urzędu kierowniczego Gestapo w Katowicach dotyczącego akcji zbrojnych ruchu oporu na obszarze Rejencji Katowickiej oraz wykazu ilościowego Polaków skazanych w lutym 1944 r. na karę śmierci przez sąd doraźny. Wśród skazanych było 40 więźniów oznaczonych numerami, którzy przybyli do obozu w okresie od 5 września do 3 grudnia 1943. Pozostałych dostarczono do bloku 11 z więzienia w Mysłowicach na kilka dni przed posiedzeniem sądu. Wśród skazanych było 22 członków Związku Walki Zbrojnej (głównie z sieci wywiadowczej Inspektoratu Rybnickiego „Augusta”), 13 członków Polskiej Partii Robotniczej, 10 członków Gwardii Ludowej PPS, 14 za przygotowywanie zdrady stanu, po 8 członków Armii Krajowej i Związku Orła Białego, 4 za nielegalne posiadanie broni, 4 za sprzyjanie „bandom”, 38 zaś zarzucano przestępstwa kryminalne (kradzieże, nielegalny ubój, rabunek i oszustwa). Ponadto ok. 20 osób skierowano do obozu koncentracyjnego, w tym Tadeusza Cicheckiego Władysława Początką, Michała Popczyka, Władysława Siła i Wandę Romik, którzy w niniejszej sprawie złożyli zeznania.

Wykaz osób skazanych w tym dniu na śmierć oznaczonych numerami to:

Tadeusz Bielecki ur. 15.01.1923 r. Daniel Bluszcz ur. 1.01.1908 r., Władysław Habiak ur. 8.05.1925 r., Leopold Iskierka ur. 27.11.1922 r., Witold Boruciński ur. 8.02.1922 r. w Łazach, Ludwik Dec ur. 30.07.1903 r., Marian Jachna ur. 7.12.1921 Rokitno Szlacheckie, Zygmunt Jedynek ur. 3.11.1906 r., Jan Drysiński ur. 30.01.1916 r., Stanisław Drysiński ur. 7.12.1914 r., Stanisław Jurkin ur. 10.11.1909 r., Zbigniew Kołaczkowski ur. 26.11.1922 r., Romuald Dyja ur. 27.11.1921 r., Tadeusz Kristman, 27.11.1905 r., Bolesław Gałka ur. 26.08.1912 r., Jan Laz ur. 27.01.1909 r., Józef Lesendowski ur. 17.05.1922 r., Zbigniew Lorek ur. 1.06.1925 r., Waldemar Maj ur. 15.12.1922 r., Bronisław Mańczyk ur. 6.11.1907 r., Lucjan Mańczyk ur. 29.06.1913 r., Franciszek Masłoń ur. 30.10.1906 r., Bronisław Micuła ur. 27.11.1917 r., Jerzy Olczyk ur. 16.04.1923 r., Stanisław Olszowy ur. 14.11.1912 r., Stanisław Pierzchała ur. 12.12.1923r., Wacław Piotrowski ur. 2.06.1919 r., Józef Poloczek ur. 1.03.1907 r., Stanisław Prausa ur. 27.04.1913 r., Józef Ruciński ur. 16.08.1901 r., Roman Rutkowski ur. 9.12.1920 r., Henryk Sas ur. 19.01.1923 r., Stanisław Stach ur. 10.04.1915 r., Józef Szugry ur. 17.01.1911 r., Jan Tomalik ur. 17.05.1898 r., Piotr Wierzbicki ur. 26.06.1899 r., Zdzisław Wojnicki ur. 4.04.1923 r., Henryk Wyczalkowski ur. 7.12.1924 r., Jan Wyląg ur. 1.01.1915 r., Franciszek Zagan ur. 17.02.1915 r.

Pozostałymi skazanymi na śmierć 29 lutego 1944 byli:

Ignacy Banarek ur. 2.02.1903r., Michał Bąk ur. 19.09.1894 r., Andrzej Bendych ur. 19.09.1919 r., Józef Binder ur. 2.2.1917 r., Józef Bober ur. 23.12.1917 r., Rudolf Boruta ur.13.4.1921 r. w Sucha Dolna, Narcyz Bród ur. 29.10.1928 r., Mieczysław Cebulski ur. 17.10.1912 r., Zygfryd Ciszewski ur. 31.8.1912 r., Franciszek Cup, ur. 23.11.1902 r., Anna Cykowska ur. 5.6.1916 r., Izidor Czapla ur. 28.10.1906 r., Franciszek Czechowski ur. 2.10.1902 r., Władysław Czerwiński ur. 2.10.1902 r., Stefania Dadok ur. 8.4.1893 r., Wiktor Dźwigaj ur. 20.10.1902 r., Kazimierz Falfus ur. 21.09.1923 r., Fajch Feierstein ur. 21.01.1915 r., Józef Figiel ur. 12.12.1903 r., Leon Frankowski ur. 2.04.1912 r., Herman Friedman ur. 30.10.1912 r., Jan Gawęlczyk ur. 27.09.1909 r., Bolesław Gawron ur. 14.08.1901 r., Eugenia Głonek ur. 10.10.1922 r., Józef Gorczyca ur. 10.7.1905 r., Stanisław Gradzik ur. 8.5.1903 r., Mieczysław Gros, ur. 14.04.1916 r., Helena Grzegorz ur. 13.01.1919 r., Tadeusz Gwiazda ur. 3.11.1912 r., Józef Gwoździewicz ur. 20.12.1917 r., Stanisław Hameczyk, ur. 27.03.1893 r., Alfred Heinz ur. 9.01.1921 r., Zbigniew Jarzębowski ur. 24.07.1923 r., Andrzej Jednaki ur. 7.12.1894 r., Jerzy Maciejewski ur. 25.09.1921 r., Józef Jurkiewicz ur. 22.01.1914 r., Paweł Machowski ur. 6.3.1915 r., Ludwik Kieloch ur. 1.09.1897 r., Marian Magiera ur. 12.8.1925 r., Józef Kobano ur. 21.03.1914 r., Jan Malik ur. 31.05.1897 r., Franciszek Kocur ur. 28.08.1908 r. Skrzeczon, Władysław Małkiewicz ur. 5.12.1907 r., Tadeusz Kolembka ur. 20.02.1919 r., Bronisława Michalik ur. 9.2.1864 r., Bolesław Kopeć ur. 15.9.1914 r., Leon Mojżyszek ur. 24.1.1920 r. Wierzniowice, Henryk Koziak ur. 7.01.1928 r., Mieczysław Muc ur. 10.12.1919 r., Hilary Koziak ur. 14.01.1913 r., Władysław Musiał ur. 6.09.1919 r., Jan Kraina ur. 10.03.1923 r., Józef Mycek ur. 2.12.1896 r., Paweł Krązielak ur. 3.01.1903 r., Edward Niedźwiedz ur. 1.11.1917 r., Stanisław Kreloch ur. 17.10.1923 r., Leonard Nobis ur. 30.07.1904 r., Władysław Kwiecień ur. 30.6.1917 r., Bolesław Nowak ur. 1.11.1919 r., Adam Lis ur. 2.03.1915 r., Kazimiera Nowak ur. 11.04.1914 r., Alojzy Ludowicz 11.01.1925 r., Marian Nowakowski ur. 6.08.1922 r. Leon Lakamiej ur. 24.3.1908 r., Eugeniusz Ogórek ur. 5.11.1919 r., Jan Maciejewski, 25.01.1904 r., Karol Omozik ur. 18.07.1910 r., Piotr Pałka, 18.02.1897 r., Stanisław Rosiak ur. 13.01.1906 r., Marian Pasternak ur. 8.03.1920 r., Eleonora Rupik ur. 25.02.1906 r., Bolesław Pejor ur. 23.03.1915 r., Zdzisław Rybak ur. 1.08.1925 r., Władysław Pieczka ur. 28.07.1922 r., Henryk Rybiński ur. 22.06.1921 r., Bronisława Piskorczyk ur. 27.07.1896 r., Jan Sagan ur. 17.11.1901 r., Stanisław Pludzyński ur. 14.10.1912 r., Jan Sajdak ur. 16.01.1908 r., Eugeniusz Popek, 20.10.1920 r., Antoni Sakowski ur. 6.6.1905 r., Jan Popka ur. 18.9.1906 r., Aniela Sambor ur. 10.5.1903 r., Karol Posek ur. 23.12.1872 r., Marian Sarlej ur. 13.04.1922 r., Władysław Posłuszny ur. 13.05.1898 r., Karol

Siwek ur. 4.06.1912 r., Władysław Prysalski ur. 30.05.1919, Teofil Skipirzepsa ur. 23.01.1888, Antoni Przybylski ur. 16.01.1901 r., Stanisława Skolik ur. 2.07.1907 r., Władysław Radloch, 24.03.1923 r., Władysław Skrzypaszek, 6.06.1920 r., Franciszek Raniew ur. 24.03.1902, Kazimierz Słuta ur. 6.10.1925 r., Józef Reklaitis ur. 17.03.1898, Władysław Smoła, 11.03.1908, Tadeusz Renkas ur. 28.03.1913 r., Mieczysław Sojka ur. 1.01.1917 r., Władysław Rogowicz ur. 17.05.1920 r., Czesław Sporysz ur. 16.04.1914 r., Eugeniusz Springel ur. 9.07.1922 r., Aleksander Wiśniowski ur. 13.06.1912 r., Franciszek Stasz ur. 30.01.1925 r., Jan Witek ur. 26.12.1880 r., Teofil Swaczyna ur. 21.11.1922 r., Helena Włosińska ur. 19.04.1899 r., Bronisław Swendrak ur. 24.12.1912 r., Władysław Włosciański ur. 4.06.1899 r., Jan Szczepanik ur. 27.05.1912 r., Kazimierz Wojciechowski ur. 29.01.1914 r., Jan Szolca ur. 24.06.1906 r., Euzebiusz Wywiał ur. 18.12.1897 r., Augustyn Śliwa ur. 27.09.1911 r., Maria Zajac ur. 27.01.1892 r., Marian Ślusarczyk ur. 1.01.1922 r., Aba Zajdman ur. 22.11.1925 r., Stanisław Walczyk ur. 22.4.1908 r., Elżbieta Żerdka ur. 11.09.1921 r., Karol Wilkus ur. 19.08.1916 Dąbrowa, Eugeniusz Wiórkowski ur. 10.06.1911 r., Karol Żerdka ur. 2.12.1919 r., Gustaw Żwak ur. 15.10.1915 r. Trzanowice Dolne.

W posiedzeniu tym brał udział komendant KL Auschwitz Liebehenschel i lekarz garnizonu Wirths¹¹ Po zakończeniu posiedzenia skazanych wywieziono do krematorium IV w Birkenau. Na materiał dowodowy dotyczący tego posiedzenia oprócz aktów zgonów składają się zeznania świadków oraz oględziny akt sądu grodzkiego.

Władysław Sil ur. 8.12.1905 r. w Jadwinowie przesłuchany został w charakterze świadka w 1975 r., i zeznał, iż został aresztowany 5.09.1943 r. przez gestapo z Zawiercia razem z grupą 37 osób. Wszystkich przewieziono do KL Auschwitz na blok 11. Sądzony był dn. 29.02.1944 r. kiedy z Mysłowic przywieziono grupę ok 50 więźniów. Nie przyznawał się do winy, przewodniczący zajrzał do podanych mu akt i kazał zabrać go z powrotem na salę.

Michał Popczyk ur. 13.09.1914 r. w Rokitnie Szlacheckim przesłuchany został w charakterze świadka w 1975 r., zeznał, iż został aresztowany przez zawierciańskie gestapo 5.09.1943 r. i od razu przewieziony do KL Auschwitz na blok 11. W śledztwie zarzucano mu przynależność do PPS, torturowano go, w wyniku czego doznał złamania miednicy i odbite

---

¹¹ Eduard Wirths od 1 września 1942 r. do 27 stycznia 1945 r. był lekarzem obozowym w Auschwitz – Birkenau. W 1944 r. został ostrzeżony o istnieniu na terenie obozu organizacji konspiracyjnej. Wirths oddawał tejże organizacji liczne usługi. Nakazał także zaprzestania selekcji w szpitalu, czym przyczynił się do uratowania jednego z członków kierownictwa ruchu oporu. W lecie 1945 Wirths oddał się w ręce Brytyjczyków i we wrześniu tego roku popełnił samobójstwo w więzieniu.

miał ciało na pośladkach. Stał przed sądem w dniu 29 lutego 1944 r, uniknął kary śmierci i skierowano go do obozu.

Wanda Romik po mężu Skrzypczak ur. 19.12.1914 r. w Cieszynie przesłuchana w 1966 r. w charakterze świadka zeznała, iż została aresztowana przez gestapo w Cieszynie w dniu 16.03.1943 r. za przynależność do ZWZ. Tego samego dnia została zawieziona do więzienia w Mysłowicach na oddział śledczy. Była przesłuchiwana trzykrotnie i w tym celu przewożona do siedziby gestapo w Katowicach. W czasie tych przesłuchań bito ją po głowie. Z Mysłowic w dniu 6.12.1943 r. przewieziono ją do KL Auschwitz na blok 11, gdzie w dniu 29 lutego 1944 r. stanęła przed sądem doraźnym, któremu przewodniczył Johannes Tümmeler. Nie przyznawała się do pracy w ruchu oporu odzywając się do Tümmelera po niemiecku. To prawdopodobnie spowodowało, że nie została skazana na karę śmierci. W tym dniu osądzono ok 230 osób, tylko 23 osoby nie zostały skazane na karę śmierci.

Władysław Początek ur. 29.12.1917 r. w Bohuminie przesłuchany został w charakterze świadka w 1975 r., zeznał, iż został aresztowany przez gestapo 3.05.1943 r. za przynależność do ZWZ. Z Bohumina przewieziono go do więzienia w Katowicach, a stamtąd do więzienia w Mysłowicach. Mimo konfrontacji z innym członkiem organizacji nie przyznawał się do przynależności. Gestapowcy chcąc zmusić go do przyznania się bili go bykowcami po plecach i pośladkach tak, że popękała mu skóra i ubranie było zbroczone krwią. W Mysłowicach przebywał do grudnia 1943 r. a potem został przewieziony do KL Auschwitz. Stał przed sądem w dniu 29 lutego 1944 r, uniknął kary śmierci i skierowano go do obozu.

Tadeusz Cichecki ur. 9.02.1912 r.. przesłuchany został w charakterze świadka dwukrotnie w 1967 r. w 1973 r., zeznał, iż należał do polskiej tajnej organizacji w Bohuminie, został aresztowany w dniu 27.01.1942 r. osadzony w więzieniu w Cieszynie, następnie przewieziony do więzienia przy ul. Mikołowskiej, a potem do obozu śledczego w Mysłowicach. Z Mysłowic parokrotnie był przewożony do budynku gestapo w Katowicach. We wszystkich tych miejscach był przesłuchiwany na okoliczność przynależności do organizacji, nie przyznawał się, w związku z czym był torturowany. W Mysłowicach przebywał ponad rok, po czym został przetransportowany do obozu koncentracyjnego w Oświęcimiu na blok 11. Tam odbywały się posiedzenia sądu policyjnego, on sam stanął tam w dniu 29 lutego 1944 r, ale nadal nie przyznawał się do winy i nie został skazany na karę śmierci. Po ok. 3 miesiącach został przeniesiony z bloku 11 na blok 44 gdzie doczekał ewakuacji z obozu zarządzonej w dniu 17.01.1945 r.

Z akt Sądu Grodzkiego w Sosnowcu o sygn. Zg 92/47 o uznanie za zmarłą Kazimierę Nowak tj. z wniosku męża, zeznań świadka i załączonego dekretu Sądu Biskupiego Częstochowskiego orzekającego stan wolny Mariana Nowaka wynika, iż oboje zostali aresztowani przez niemieckie władze okupacyjne w październiku 1943 r., 28 lutego 1944 r. Kazimiera została wywieziona z obozu w Mysłowicach do obozu w Oświęcimiu i tam stracona. Świadek Janina Ścibska, która przebywała razem z Kazimierą Nowak w celi widziała listę osób skazanych, okazaną jej przez sekretarkę więzienną Martę Chmiel, na której figurowało nazwisko Nowak.

Z akt Sądu Grodzkiego w Będzinie sygn. Zg 130/47 o uznanie za zmarłego Władysława Małkiewicza ur. 5.12.1907 r. w Chodowie pow. Miechów zam. w Będzinie wynika, iż został on aresztowany jesienią 1943 r. z powodu działalności politycznej. W kwietniu 1944 r. żona w/w Anastazja została wezwana na posterunek policji gdzie zawiadomiono ją, że Władysław Małkiewicz został skazany na śmierć, a kara została wykonana w dniu 29.02.1944 r.

Z akt Sądu Grodzkiego sygn. Zg 84/47 w Bielsku w sprawie stwierdzenia zgonu Jana Tomalika, ur. 17.05.1898 r. w Jaworzu i tam zamieszkałego, wynika, iż został aresztowany w czerwcu 1943 r. za przynależność do organizacji podziemnej. Początkowo przebywał w więzieniu w Bielsku, a potem został przewieziony do obozu w Oświęcimiu. Wczesną wiosną 1944 r. żona Jana Tomalika Zuzanna została zawiadomiona przez żandarma, że mąż zmarł w obozie w dniu 29.02.1944 r.

Z akt Sądu Grodzkiego sygn. Zg 399/46 w Bielsku w sprawie stwierdzenia zgonu Józefa Mycka ur. 2.12.1890 r. w Komarnie pow. Kolbuszowa, zam. w Bielsku wynika, iż przed wojną był zawodowym żołnierzem, chorążym w 3 pułku strzelców podhalańskich. Aresztowany został 27.10.1943 r. przez gestapo i osadzony w więzieniu w Mysłowicach. Jakiś czas później żona Józefa została wezwana do niemieckiego posterunku policji w Bielsku, gdzie ustnie zawiadomiono ją, iż został rozstrzelany z powodu zdrady stanu w dniu 29.02.1944 r.

Z akt Sądu Grodzkiego sygn. Zg 343/46 w Bielsku w sprawie stwierdzenia zgonu Franciszka Czechowskiego ur. 2.10.1902 r. w Markłowicach i Anny Czechowskiej ur. 24.02.1903 r. zam. w Czechowicach wynika, iż oboje zostali aresztowani przez gestapo: 26.10.1943 r. Franciszek, a 27.10.1943 r. Anna. W domu pozostało dwoje dzieci. Przebywali w więzieniu w Mysłowicach, po czym przewieziono ich do obozu w Oświęcimiu. Siostra Anny Maria Lis pytała o nią w Katowicach i urzędnik gestapo powiadomił ją, że zmarła 23 marca 1943 r. w Oświęcimiu, natomiast siostrę Anny Helenę Homik opiekującą się małoletnimi dziećmi

policja niemiecka powiadomiła, iż Franciszek Czechowski został stracony w obozie w Oświęcimiu w dniu 27.02.1944 r.

Dokonano oględzin akt Sądu Grodzkiego w Kłobucku sygn. Zg 39/49 o uznanie za zmarłego męża Jana Szczepanika. Z wniosku żony Czesławy Szczepanik oraz zeznań przesłuchanych na posiedzeniu świadków wynika, iż w/w mieszkał w Rębielicach Szlacheckich, był członkiem Batalionów Chłopskich. Został aresztowany w dniu 11.10.1943 r. W wielką sobotę 1944 r. Czesława Szczepanik została wezwana wraz z świadkami do gminy Lipie, gdzie ogłoszono jej wyrok skazujący męża na śmierć oraz poinformowano, że został wykonany w dniu 29 lutego 1944 r.

Dokonano oględzin akt Sądu Grodzkiego w Czeladzi o sygn. Zg 19/48 w sprawie uznania za zmarłego Bolesława Gawrona. W oparciu o nie ustalono, iż Bolesław Gawron ur. 14.08.1901 r. w Wojkowicach Kościelnych, zam. w Piaskach został stracony w Oświęcimiu w dniu 29 lutego 1944 r..

Dokonano oględzin akt Sądu Grodzkiego w Czeladzi o sygn. Zg 18/47 w sprawie uznania za zmarłego Stanisława Pludżyńskiego. W oparciu o nie ustalono, iż Stanisława Pludżyński ur. 14.10.1912 r. mieszkający w Bobrownikach został aresztowany w dniu 26.11.1943 r. przez żandarmów niemieckich i zabrany do Oświęcimia, i tam stracony w dniu 29.02.1944 r. Wyrok ogłoszono rodzinie na posterunku w Radzionkowie w dniu 11.04.1944 r. Imię i nazwisko Stanisława Pludżyńskiego z listy sporządzonej przez członków ruchu oporu zostało błędnie odczytane jako Władysław Pludryński.

W Archiwum Państwowym w Katowicach, w zespole Okręgowe Kierownictwo NSDAP w Katowicach sygn. 45659 zawierającym korespondencję interwencyjną w sprawie zwolnienia z więzień odnaleziono pismo Marii Gawelczyk z Piersnej, z którego wynika, iż jej mąż Jan Gawelczyk został aresztowany 25.06.1943 r. w miejscu pracy przez gestapo.

Odnośnie posiedzenia z 30.06.1944 r. brak jest jakiegokolwiek dokumentacji archiwalnej. Natomiast w oparciu o relacje byłych więźniów oświęcimskiego „bloku śmierci”, udało się częściowo odtworzyć jego przebieg. Liczba osób skazanych na śmierć jest trudna do ustalenia. Z relacji wymienionych, liczba sądzonych wynosiła tym razem około 110-120 osób (w tym kilka lub kilkanaście kobiet) Po wyjściu z sali sądowej więźniów ustawiano na podwórzu bloku 11 w kilku grupach, z których jedną zabrano po zakończonej sesji do Brzezinki na stracenie, drugą stanowiły osoby skazane na umieszczenie w obozie koncentracyjnym (około 10 osób), jeszcze inną (grupę) osoby osadzone ponownie w bloku 11, z których część przekazano do obozu w dniu 21 VII 1944 r. (około 10 osób). W grupie tej

znaleźli się m. in. Bolesław Dziamski i Jan Pałczyński. Obaj figurują w bazie ABMPiM. Bolesław Dziamski ur. 20.04.1920 r. został przeniesiony do KL Gross Rosen, następnie do KL Mauthausen i wyzwolony, Jan Pałczyński ur. 19.10.1920 r. ps. "Drop", aresztowany w grudniu 1943 r. podczas akcji likwidacyjnej organizacji konspiracyjnych, wchodzących w skład XX Batalionu Szturmowego AK w Jaworznie, przybył do obozu 30.06.1944, przeniesiony został do KL Mauthausen i wyzwolony 5.5.1945 r. Z Muzeum Auschwitz – Birkenau pozyskano relację Bolesława Dziamskiego. Wynika z niej między innymi, iż należał do organizacji POP i w grudniu 1940 r. został aresztowany, przewieziony do Auschwitz. Nie pamięta już jak to się stało, że w maju 1942 r. został z obozu zwolniony. Nawiązał wówczas kontakt z członkami organizacji, którzy uniknęli aresztowania i na terenie Chorzowa założył Tajną Organizację Wojskową. Jego aresztowanie 14 grudnia 1943 r. zostało poprzedzone aresztowaniem Ludowicza, który po 19 dniach milczenia nie wytrzymał tortur i zaczął wymieniać nazwiska innych członków organizacji. Ludowicz został skazany na śmierć jeszcze zanim Dziamski trafił do KL Auschwitz (Alojzy Ludowicz stracony w dniu 29 lutego 1944 r.). Dn. 19 czerwca 1944 r. świadek został przewieziony na blok 11 KL Auschwitz. 30 czerwca 1944 r. odbyło się posiedzenie sądu doraźnego pod przewodnictwem szefa katowickiego gestapo. Sądzone wówczas ok. 200 osób. Tylko wobec 9 mężczyzn i jednej kobiety sąd orzekł karę obozu, pozostałych skazując na śmierć. W 1967 r. przesłuchano w charakterze świadka Stanisława Ożarowskiego ur. 28.04.1904 r., który zeznał, iż należał do siatki szpiegowskiej z siedzibą w Wiedniu, dostarczał materiały dotyczące produkcji w Hucie Bankowej. Po aresztowaniu był więziony w Sosnowcu i w Opolu, skąd został przewieziony do obozu w Oświęcimiu na blok 11, gdzie przebywał od 9 czerwca do 29 lipca 1944 r. Był sądzony przez sąd doraźny w dniu 30 czerwca 1944 r. i skazany na pobyt w obozie. Utrzymywał, że razem z nim w ciągu 3 godzin osądzono 300 osób. Znany mu Zdzisław Machura został skazany na tym posiedzeniu na śmierć. Przesłuchana w tym samym czasie Zofia Ożarowska ur. 2.09.2011 r. zeznała, iż w dniu 30 czerwca 1944 r. przebywała na terenie bloku 11 w obozie w Oświęcimiu i była sądzona. Przeniesiono ją do innych obozów. Konieczny podał w powołanej publikacji nazwiska kilku ofiar posiedzenia skazanych na śmierć bez wskazania źródła.

W ramach śledztwa ustalono 16 osób skazanych tego dnia na śmierć: Pawełka Drozd ur. 9.03.1919 r. w Ustroniu, Zuzanna Drozd ur. 24.04.1898 r. w Ustroniu, Teofil Francblau, Jan Frądczak ur. 7.06.1912 r. w Sulmierzycach, Roman Gut, Józef Jakubek, Piotr Judycki ur. 9.12.1897 r., Władysław Kieloch ur. 18.10.1919 r. w Dziedzicach, Michał Kochut z Żor,

Zdzisław Machura ur. 7.04.1918 r. w Gołonogu, Tadeusz Paluch ur. 23.7.1919 r. w Orłowej, Roman Proksa, Tomasz Prześlica z Orłowej, Anna Rucka ur. 26.5.1903 r. w Nydku, Zygmunt Stuła, Tadeusz Tereszkiwicz, Tadeusz Waligórski,

W toku śledztwa informacje te udało się częściowo zweryfikować jak również uzupełnić.

Roman Gut ps. „Rohatyniec“, Teofil Francblau, Roman Proksa, Tadeusz Tereszkiwicz ps. „Tur“, Tadeusz Waligórski „ps. „Bogatka” od 1940 r. byli członkami Organizacji Polski Niepodległej na terenie Jaworzna, która po powstaniu AK w lutym 1942 r. weszła w struktury obwodu chrzanowskiego jako XX Batalion Szturmowy. Aresztowani zostali podczas akcji likwidacyjnej organizacji konspiracyjnych. Francblau 30.11.1943 r.¹², Waligórski 3.02.1944 r. W śledztwie tut. Komisji S 61.2010.Zn Rudolf Ksienicki zeznał, iż od 30.11.1943 do lutego 1944 r. przebywał w więzieniu w Mysłowicach W tym czasie w celi nr 1 przebywali więźniowie przywiezieni z Jaworzna m. in. Władysław Mucha, Mieczysław Donat z synem Janem, Stanisław Guja, Jan Graczek, Teofil Graczek, Teofil Francblau, Jan Francblau.

Zofia Pasek zd. Machura, zeznała, iż była aresztowana razem bratem Zdzisławem Machurą za działalność w AK przebywali na terenie bloku 11 w obozie w Oświęcimiu W czasie posiedzenia sądu doraźnego w dniu 30 czerwca 1944 r. jej brat został skazany na śmierć. Siostra Zdzisława Machury Jadwiga Walkowska zeznała, iż jej brat Zdzisław zaangażowany był w działalność konspiracyjną w AK. Pracował w fabryce niemieckiej na terenie Kędzierzyna Koźła, zajmował się działalnością kontrwywiadowczą. Został aresztowany w maju 1943 r. i osadzony w areszcie gestapo w Opolu, gdzie prowadzono p-ko niemu śledztwo. Aresztowano również siostrę Zofię Machurę. Oboje po śledztwie zostali osadzeni na bloku 11. W dniu egzekucji przekazał siostrze informację, że został skazany na śmierć. O śmierci Zdzisława Machury gestapo powiadomiło rodzinę. Do akt dołączono uwierzytelnione tłumaczenie z języka niemieckiego metryki zgonu Zdzisława Machury, wystawionej przez obozowy Urząd Stanu Cywilnego Standesamt Auschwitz II i przesłanej rodzinie. Ma ona numer 33 i wynika z niej, że śmierć nastąpiła dn. 30.06.1944 r. o godz. 16.45 w Auschwitz. Zdzisław Machura był członkiem siatki S – 5 znajdującej się w Zagłębiu Dąbrowskim współpracującej z wywiadem KG AK „Stragan w Wiedniu” przekazywał informacje dotyczące zakładów IG Farbenindustrie w Kędzierzynie w Blachowni Śląskiej. Odnośnie Zygmunta Stuły, Józefa Jakubka, brak dodatkowych ustaleń, natomiast o Michale Kohucie na podstawie publikacji ustalono jedynie, iż od wiosny 1943 był dowódcą żorskiej kompani ZWZ.

---

¹² zeznanie Marii Palka zd. Mucha w śledztwie S 74/14/Zn

Do akt załączono relację złożoną dla Muzeum w Oświęcimiu przez Wandę Bienioszek zd. Pyka ur. 8.12.1925 r. aresztowanej w dniu 2.01.1944 pod zarzutem pracy w konspiracji. Po trzymiesięcznym śledztwie w więzieniu w Lublińcu, w dniu 11 kwietnia 1944 r. została przewieziona wraz z grupą mężczyzn i kobiet (ok. 40 -60) do KL Auschwitz i osadzona razem z ok. 40 kobietami na bloku 11 w sali na parterze, której okna wychodziły na dziedziniec bloku 11. Oczekiwała tam wraz z innymi na posiedzenie sądu doraźnego. Ze współwięźniarek osadzonych z nią w jednej sali i skazanych na śmierć wymieniała Polę Drozd z Ustronia i jej matkę. Stracone w lecie 1944 r. W publikacji J. Klisty „Martyrologium mieszkańców Ziemi Cieszyńskiej w latach 1939 -1945, odnaleziono biogramy: Zuzanny Drozd ur. 24.04.1898 r. w Ustroniu, zaangażowanej w ruch oporu, aresztowanej po raz drugi w dniu 17.12.1943 r. przetransportowanej do KL Auschwitz gdzie zginęła dn. 30.06.1944 r. oraz Pawelki Drozd c. Zuzanny ur. 9.03.1919 r. w Ustroniu, działającej razem z rodzicami w ruchu oporu, aresztowanej 24.13.1943 r., przetrzymywanej na gestapo w Cieszynie, przetransportowanej do KL Auschwitz gdzie zginęła dn. 30.06.1944 r.

W „Martyrologium mieszkańców Zaolzia w latach 1939 -1945” Klisty znajduje się również biogram Anny Ruckiej zd. Bajtek ur. 26.05.1903 r. w Nydku; była nauczycielką publicznej szkoły powszechnej w Nydku aresztowana została dn. 15.07.1943 r. w Nydku jako zakładniczka za syna Stanisława (powieszony 14.02.1944 w Nawsiu) więziona w Cieszynie, przewieziona do Mysłowic.

Z ustaleń śledztwa tut. Komisji sygn. akt S 61.2012.Zn wynika, iż Tadeusz Paluch, ur. 23.7.1919 r. w Orłowej w okresie okupacji niemieckiej i działalności w AK przybrał inne dane personalne i nazywał się Kazimierz Nowotarski. Posługując się takim nazwiskiem poznał Ksenię Zielosko, z którą zawarł związek małżeński. Wiosną 1944 r. Tadeusz Paluch z żoną zostali aresztowani przez gestapo w Katowicach. Tadeusz Paluch został skazany na śmierć i stracony w KL Auschwitz, a Ksenia Zielosko jako posiadaczka volkslisty, wyrokiem Wyższego Sądu Krajowego w Katowicach z dnia 24.10.1944 r. na karę trzech lat więzienia. Pozyskano z USC w Katowicach skany akt zbiorowych do aktu małżeństwa na nazwisko Ksenia Nowotarska i Kazimierz Nowotarski. Wydając w dniu 10.04.1947 r. dokument ślubu zawartego między w/w, urząd powołał się na zaświadczenie z parafii pw. Chrystusa Króla informujące o udzieleniu w dniu 29.03.1943 r. tajnego ślubu oraz na zeznanie Sylwestra Newiaka, z którego wynika, iż w dniu 29.06.1944 r. Kazimierz Nowotarski został skazany na śmierć i stracony w KL Auschwitz.

Z akt Sądu Grodzkiego w Katowicach sygn. V Zg 755/47, z zeznań złożonych przez Annę Judycką, wynika, iż Piotr Judycki ur. 9.12.1897 r. w Romanowie pow. trocki, został aresztowany przez gestapo w dniu 27.02.1944 r. i osadzony w więzieniu w Mysłowicach, skąd został przewieziony do obozu koncentracyjnego w Oświęcimiu. Świadek razem z córką Leokadią również zostały aresztowane i nie miały informacji na temat jego losów. Po wojnie Anna Judycka poszukiwała męża za pośrednictwem Czerwonego Krzyża, jednak bezskutecznie. Od Ewy Łabaj zam. w Ustroniu dowiedziała się, że mąż został w dniu 30.06.1944 r. zamordowany na bloku 11 w Oświęcimiu.

Dodatkowo na podstawie akt Sądu Grodzkiego w Bielsku o sygn. Zg 327/49 w sprawie uznania za zmarłego Władysława Kielocha ustalono, iż był on skazany na śmierć w czasie tego posiedzenia. Z zeznań Emila Kielocha, brata Władysława Kielocha ur. 18.10.1919 r. w Dziedzicach wynika, iż brat przed wojną był studentem szkoły przemysłowej w Bielsku. W czasie wojny pracował jako robotnik w firmie Reschke. Zaangażował się w pracę w konspiracji na terenie Zabrzega i w dniu 27.10.1943 r. został aresztowany przez tajną policję niemiecką i osadzony w więzieniu w Mysłowicach, gdzie przebywał osiem miesięcy. W czerwcu 1944 r. został wywieziony do obozu w Oświęcimiu i umieszczony na bloku 11. W sierpniu 1944 r. Emil Kieloch zgłosił się na posterunek policji zamiast wezwanej tam matki i odczytano mu pismo, iż Władysław Kieloch został skazany przez sąd doraźny na śmierć, a wyrok wykonano w dniu 30.06.1944 r. w obozie w Oświęcimiu.

Na podstawie akt Sądu Grodzkiego w Będzinie o sygn. Zg 161/47 w sprawie uznania za zmarłego Jana Frądczaka. W dniu 10.07.1947 r. na posiedzeniu Jan Morel¹³ zeznał, iż 14.12.1943 r. został aresztowany razem z Janem Frądczakiem i osadzony w więzieniu w Mysłowicach, skąd przewieziono ich do obozu w Oświęcimiu na blok 11, świadka w maju 1944 r., a Frądczaka na początku czerwca. Od kolegi słyszał, że został on stracony. Sąd przesłuchał również Wacława Bacię¹⁴, przebywającego w obozie na bloku 11 w 1944 r. Bacia został aresztowany razem z Frądczakiem i przebywał razem z nim w Mysłowicach. Potem widział go w obozie w Oświęcimiu, jak przywieziono go na posiedzenie sądu doraźnego w dniu 30.06.1944 r. Bacia został skierowany do obozu, a Frądczaka wraz z wieloma innymi zapakowano do auta, które wiozło więźniów na egzekucje do Brzezinki.

Podobnie odnośnie posiedzenia sądu doraźnego w dniu 14 sierpnia 1944 r. brak jest

---

¹³Jan Morel, nr: 184498 ur. w Sosnowcu, przybycie do obozu 29.04.1944 r. przeniesiony do KL Mauthausen, wyzwolony 5.5.1945 r., (baza MPiMAB)

¹⁴Wacław Bacia w MPiMAB brak informacji

dokumentów. W bloku 11 w KL Auschwitz odbyło się kolejne posiedzenie policyjnego sądu doraźnego, podczas którego skazano na śmierć 58 mężczyzn oraz kilka kobiet. W tym samym dniu zabito ich w komorze gazowej w Birkenau. Zdołano dotąd ustalić jedynie nazwiska ośmiu ofiar: Czesław Chrobot, Stanisław Gaudyn, Lech Imiela, Bolesław Lemański, Daniela Nowakowska, Kazimierz Roźnowski, Antonina Wójcikiewicz, Leon Wójcikiewicz.

W zbiorze kartotek osobowych Geheime Staatspolizei, Staatspolizeistelle Katowitz Aussendienststelle Sosnowitz odnaleziono i przetłumaczono kartoteki osób, z których wynika, iż zostały skazane przez sąd doraźny na kary śmierci w dniu 14.08.1944 r., a kary te zostały wykonane tego samego dnia. Dotyczą one Bolesława Lemańskiego ur. 15.01.1885 r., ślusarza, zam. w Porąbce dzielnicy Będzina, funkcjonariusza podziemnej organizacji PPS, ukrywającego w swoim mieszkaniu polskich „bandytów” i Danieli Nowakowskiej zd. Tymińskiej ur. 11.03.1919 r. w Warszawie, zam. w Sosnowcu, która w swoim mieszkaniu żywiła i ukrywała „polskich bandytów”, ukrywała broń.

Z akt Sądu Grodzkiego w Sosnowcu o sygn Zg 342/47, z wniosku Adama Tymińskiego o uznanie za zmarłą Danielę Józefę Nowakowską ur. 18.03.1919 r. wynika, iż została aresztowana przez Niemców za przynależność do AK. W początkach lipca 1944 r. ojciec pokrzywdzonej został wezwany przez gestapo i oświadczono mu, że córka została stracona w Oświęcimiu za udział w ruchu oporu.

Dokonano oględzin akt z zasobu archiwalnego AP w Katowicach, zespół Sąd Grodzki w Jaworznie sygn. Zg 7/4 o uznanie za zmarłego Stanisława Gaudyna. Z wniosku żony wynika, iż Stanisław Gaudyn 10 maja 1917 r. został aresztowany w grudniu 1943 r. w Jaworznie i osadzony w obozie w Mysłowicach, skąd w dniu 28.07.1944 został wywieziony do obozu w Oświęcimiu. Dn. 15.09.1944 r. niemiecka policja odczytała jej wyrok śmierci męża i poinformowała, że został wykonany w dniu 14 sierpnia 1944 r.

Przesłuchano Zofię Glistak i Andrzeja Gaudyna, dzieci Stanisława Gaudyna ur. 14.05.1917 r. w Jaworznie. W czasie okupacji pracował w kopalni w Jaworznie, był członkiem grupy AK w Jaworznie, ktoś zdradził i doszło do aresztowań. Ojca aresztowano we wrześniu 1943 r. w miejscu zamieszkania i przewieziono do więzienia w Mysłowicach, stamtąd do obozu w Oświęcimiu gdzie został stracony. W postanowieniu o uznaniu za zmarłego Sąd Grodzki w Jaworznie przyjął datę śmierci na dn. 15.09.1944 r.

Akta Sądu Powiatowego w Sosnowcu sygn. I Ns 345/69 w sprawie stwierdzenia zgonu Lecha Jana Imieli ur. 16 maja 1922 r. w Sosnowcu. Z akt sprawy wynika, iż został aresztowany w dniu 14.10.1943 r. przez gestapo. Przebywał w kolejnych więzieniach: Mysłowice,

Sosnowiec, Katowice a w końcu przewieziono go do obozu w Oświęcimiu gdzie zmarł. Z zeznań brata Mariana Imieli wynika, iż pod koniec sierpnia 1944 r. ojciec został wezwany przez niemiecką policję, ale był chory i świadek poszedł sam. Jeden z funkcjonariuszy odczytał mu pismo, z którego wynikało, iż Lech Imiela za zdradę państwa został skazany na karę śmierci, która została wykonana w obozie w Oświęcimiu w dniu 18.06.1944 r. Po wojnie rozmawiał ze znajomym Morelem, który był z bratem w obozie i wiedział o jego śmierci. W bazie <http://auschwitz.org/muzeum/informacja-o-wiezniach/> figuruje Jan Morel ur. w 1915 r. w Sosnowcu przybył do obozu 29.04.1944 r. Posiedzenia sądu doraźnego 18.06.1944 r. nie było, Lech Imiela mógł być skazany na śmierć na posiedzeniu w dniu 14.06.1944 r. Nie ma natomiast wątpliwości, iż jest jedna z ofiar sądu doraźnego.

Z protokołu przesłuchania w charakterze świadka Anieli Stoczek z dnia 15.05.1968 r., przyrodniej siostry Teodora Wójcikiewicza, straconego w Rychwałdzie, oprócz informacji o straceniu w egzekucji publicznej Teodora Wójcikiewicza wynika, iż brat Teodor został aresztowany razem z drugim bratem Leonem Wójcikiewiczem oraz trzema mężczyznami z Żywca z partyzantki, wiosną 1944 r. tuż przed Świątami Wielkanocnymi. Jakiś czas później została aresztowana matka świadka Antonina Wójcikiewicz. Jesienią świadek otrzymała zawiadomienie, że brat Leon i matka zmarli w KL Auschwitz. Zarówno Antonina jak i Leon Wójcikiewicz nie figurują w bazie informacji o więźniach obozu. Świadczy to o tym, iż nie mieli numerów. Brak aktów ich zgonu wskazuje, iż najprawdopodobniej byli ofiarami sądu doraźnego. Mając na uwadze, iż egzekucja przez powieszenie w Rychwałdzie, w czasie której zginął Teodor Wójcikiewicz miała miejsce w dniu 14.08.1944 r., można przyjąć, iż Leon i Antonina zginęli tego dnia na terenie KL Auschwitz. W USC w Oświęcimiu w oparciu o akta stanu cywilnego ustalono, iż Antonina Kobyłczyk zd. Kasza ur. 13.06.1893 r. w 1929 r. poślubiła Stanisława Wójcikiewicza, który przysposobił jej synów z pierwszego małżeństwa Teodora i Leona ur. 2.07.1927 r.

Z publikacji Edwarda Brzozowskiego zamieszczonej w dodatku do „Zwiastuna Świętochłowickiego” nr 3/15 dotyczącej udziału świętochłowickiej młodzieży w ruchu oporu, znajduje się w nim między innymi informacja o rodzeństwie Leokadii i Czesławie Chrobot. Autor powołuje się na zeznanie Emila Bienioszka przebywającego w 1944 r. na bloku 11, złożone w Zarządzie Gminy Kalety z dnia 23.05.1949 r. oraz ustną relację więźnia oświęcimskiego Wacława Krzyżanowskiego. Zgodnie z nimi w połowie sierpnia 1944 r. rano wyczytano ok. 120 nazwisk, między innymi Czesława Chrobot. Ponieważ wychodząc z celi wznosił patriotyczny okrzyk został zabrany przez Grabnera i dotkliwie pobity, po czym jako

jeden z pierwszych stanął przed Standgerichtem, gdzie został skazany na karę śmierci. Autor artykułu podaje, iż jest w posiadaniu odpisu aktu zgonu Czesława Chrobot, gdzie Standesamt II Auschwitz wpisał datę zgonu 14.08.1944 r. Dotychczas nie udało się w inny sposób zweryfikować informacji. Z USC w Świętochłowicach uzyskano odpis zupełny aktu urodzenia Czesława Chrobot, z którego wynika, iż urodził się dn. 25.01.1926 r. pod aktem brak przypisków o zgonie. Pozyskano z Muzeum Auschwitz Birkenau relacje Emila Bienioszka, w której brak odniesienia do egzekucji 14 sierpnia 1944 r.

Z USC w Jaworznie pozyskano opis postanowienia Sądu Grodzkiego w Jaworznie (akt nie odnaleziono) o uznaniu za zmarłego Kazimierza Roźnowskiego ur. 2.06.1926 r. z wniosku matki Walerii, z którego wynika, iż w połowie września 1943 r. został wywieziony do obozu w Oświęcimiu, a w połowie sierpnia 1944 r. odczytano matce w obecności świadków wyrok, że zginął w obozie. Sąd uznał datę jego zgonu na dzień 31.08.1944 r. Nie zachowały się w/w akta. Z AIPN nadesłano informację, iż jedyny zapis dot. Kazimierza Roźnowskiego to spis więźniów „Ersatzpolizeigefängnisses Mysłowitz”, gdzie wpisano Zygmunta Roźnowskiego i Kazimierza Roźnowskiego, bez bliższych danych.

W dniu 24 sierpnia 1944 r. odbyło się kolejne posiedzenie sądu doraźnego, po którym wykonano wyroki śmierci, a nie zachowały się akty zgonów osób straconych. Według relacji Franciszka Walicy, więźnia bloku 11, brata straconego wówczas Józefa Walicy, na którą powołuje się w swojej publikacji Alfred Konieczny¹⁵, sądzono wtedy 100- 150 osób. Z osób skazanych na śmierć w toku śledztwa zdołano ustalić 15 nazwisk: Jadwiga Błach ur. 16 października 1916 r. w Toporowicach pow. Zawiercie, Feliks Domagalski ur. 19.11.1896 r. w Poznaniu, Stanisław Figwer ur. 5.4.1923 Jaworzno, Eryk Grabowski ur. 20.7.1921 Orłowa, Roman Kiebdój ur. 2.11.1912 r. w Lelowie, Józef Kiedroń ur. 8.5.1913 Leszna Dolna, Józef Kopel z Bohumina, Jerzy Lis, Eugeniusz Podlewski ur. 30.12.1903 r. w Moskwie, zam. w Sosnowcu, Jan Rozbrój ur. 31.5.1923 Sucha Górna, Bolesław Rzyman ur. 24.6.1920 Sucha Górna, Józef Walica ur. 14.8.1904 Kaczyce, Józef Żarnowski ur. 2.12.1908 r. Frysztat, Franciszek Małysz ur. 25.7.1900 Cieszyn, Józef Żyła ur. 16.9.1914 r. Lutynia Górna.

Przesłuchano w charakterze świadka Krystynę Domagalską, córkę Feliksa Domagalskiego ur. 19 listopada 1896 r. w Poznaniu. Z jej zeznań wynika, iż ojciec był żołnierzem zawodowym i stacjonował w Katowicach w 73pal. W Katowicach się ożenił i tu zamieszkał. Brał udział w Kampanii Wrześniowej w randze kapitana, udało mu się uniknąć niewoli i wrócić do domu. Ojciec został aresztowany w czerwcu 1944 r. w Katowicach przy

¹⁵ W zbiorach archiwalnych KL Auschwitz Birkenau brak relacji Franciszka Walicy

ul. Warszawskiej. Osadzono go w więzieniu w Mysłowicach, skąd pisał listy do żony, a dwa miesiące później została powiadomiona o jego śmierci w obozie w Oświęcimiu. Już po wojnie od Newiaka, który razem z ojcem przebywał w obozie na bloku 11 dowiedziała się, że Feliks Domagalski został rozstrzelany. Świadek dołączyła do akt kopie ręcznych zapisków swojego, nieżyjącego brata Henryka Domagalskiego, sporządzonych w piątą rocznicę śmierci ojca 24.08.1949 r. Wynika z nich między innymi, iż ojciec po raz ostatni opuścił mieszkanie w dniu 11.06.1944 r. W dniu 11.07.1944 r. wysłał pierwszą oficjalną pocztówkę z więzienia w Mysłowicach, a w dniu 19.08.1944 r. gryps, w którym żegna się z żoną i dziećmi licząc „na najgorsze”. Dalej w zapiskach Henryk Domagalski pisze: w dniu 23.08.1944 r. do celi w Mysłowicach wszedł dozorca i wyczytał nazwiska, w tym Feliksa Domagalskiego. Zawieziono ich do obozu w Oświęcimiu, gdzie następnego ranka odbył się „Standgericht” podczas którego Feliks Domagalski został skazany na karę śmierci. W dniu 14.09.1944 r. do mieszkania przyszedł policjant i odczytał Łucji Domagalskiej wyrok skazujący na śmierć Feliksa Domagalskiego za przynależność do nielegalnej organizacji AK

W dokumentach Archiwum Miejsca Pamięci i Muzeum Auschwitz -Birkenau, znajdują się także dane Karola Walicy, ur. 10.6.1915 w Raju. Nie ma on numeru więźniarskiego, był więc więźniem policyjnym. Był w KL Auschwitz i Buchenwald, gdzie został wyzwolony 11 kwietnia 1945. W powołanych wyżej zeznaniach Tadeusz Cichecki opisując pobyt w więzieniu w Mysłowicach i posiedzenia sądu doraźnego w KL Auschwitz zeznał między innymi, iż Józef Kopel z Bohumina, Józef Żarnowski z Karwiny i Józef Walica z Karwiny pod wpływem nieludzkiego bicia w Mysłowicach przyznali się do przynależności do tajnej organizacji i zostali skazani na karę śmierci rozstrzelani jednego dnia.

Dodatkowo w oparciu o publikację Jerzego. Klisłały: „Martyrologium mieszkańców Ziemi Cieszyńskiej w latach 1939 -1945”, „Martyrologium mieszkańców Zaolzia w latach 1939 - 1945” ustalono:

Franciszek Małysz urodzony 25.07.1900 r. (lub w 1910 r.) w Cieszynie, mieszkaniec Lesznej Dolnej, narodowości polskiej, hutnik. W okresie okupacji hitlerowskiej działał w ruchu oporu. Aresztowany został dn. 17.05.1943 r. i po uwięzieniu przez gestapo w Cieszynie, w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Auschwitz, gdzie zginął 24.08.1944 r.

Jan Rozbrój, ur. 31.05.1923 r. u Suchej Górnej i tam zamieszkały, narodowości polskiej, górnik. Aresztowany 1.07.1944 r. w związku z akcją odwetową za śmiertelne postrzelenie przez partyzantów Niemca Vorbacha. Po uwięzieniu przez gestapo w Cieszynie, w transporcie zbiorowym przewieziony został do KL Auschwitz, gdzie zginął 24.08.1944 r.

Bolesław Rzyman ur. 24.06.1920 r. w Suchej Górnej, górnik, zamieszkały w Końskiej, narodowości polskiej. W okresie okupacji hitlerowskiej działał w ruchu oporu - w organizacji konspiracyjnej ZWZ/AK. Aresztowany 8.06.1944 r. i po uwięzieniu przez gestapo w Cieszynie, stamtąd w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Auschwitz, gdzie z wyroku wydanego na posiedzeniu sądu doraźnego zginął 24.08.1944 r.

Józef Walica, pseud. „Igrek”, Urodzony 14.08.1904 r. w Kaczycach, zamieszkały we Frysztacie. Po ukończeniu szkoły ludowej, uczęszczał do gimnazjum klasycznego w Cieszynie. Od 1922 r. pracował jako asystent w sądownictwie w Katowicach, a tuż przed wybuchem drugiej wojny światowej pracował jako starszy asystent w Sądzie Powiatowym we Frysztacie. Po powrocie z ewakuacji na tereny wschodnie (jako pracownik sądownictwa), znając język niemiecki, nadal otrzymał zatrudnienie w sądownictwie niemieckim we Frysztacie. Gdy jednak w czasie spisu ludności w 1939 r. podał narodowość polską, został zwolniony z pracy. W 1940 r. rozpoczął działalność w ruchu oporu - organizacji konspiracyjnej ZWZ, należał do komórki wywiadowczej Jana Margicioka. Aresztowany 19.03.1943 r. we Frysztacie wraz z braćmi Franciszkiem i Karolem Po krótkotrwałym uwięzieniu w Cieszynie, w transporcie zbiorowym przewieziony został do więzienia śledczego w Mysłowicach, zaś po zakończonych przesłuchaniach przesłany do KL Auschwitz, gdzie zginął 24.08.1944 r.

Józef Żarnowski ur. 2.12.1908 r. we Frysztacie, zamieszkały w Karwinie. Po ukończeniu szkoły ludowej w Karwinie, pracował jako piekarz, członek Macierzy Szkolnej. Od początku okupacji hitlerowskiej działał w ruchu oporu (jako piekarz bardzo pomagał rodzinom których członkowie byli uwięzieni przez hitlerowców lub pozbawieni środków do życia). Aresztowany 27.01.1943 r. i po krótkotrwałym uwięzieniu w Cieszynie, w transporcie zbiorowym został przewieziony do więzienia śledczego w Mysłowicach. Po zakończonym śledztwie przesłany do KL Auschwitz, gdzie zginął 24.08.1944 r.

Na stronach internetowych http://j-no.pl/jaworzno_historia_1939_1945 Odnaleziono informację dn. 16 grudnia 1942 aresztowano Stanisława Figwera, członka OPN (Organizacja Polski Niepodległej) w Jaworznie.

W śledztwie tut. Komisji sygn.. S 133.2010.Zn dot. zbrodni popełnionych na członkach Związku Orła Białego AK, z zasobu archiwalnego Fundacji Generał Elżbiety Zawadzkiej „Archiwum i Muzeum Pomorskie Armii Krajowej oraz Wojskowej Służby Kobiet” pozyskano informację o Jadwidze Błach, ps. „Rozalka”, „Olga” ur. 16 października 1916 r. w Toporowicach pow. Zawiercie. Członek Orła Białego w Zagłębiu, potem od 1942

ZWZ AK. Aresztowana przez gestapo 3 lub 4 lipca 1944 osadzona w więzieniu w Mysłowicach, 24 sierpnia 1944 r. przewieziona do KL Auschwitz na posiedzenie sądu doraźnego, rozstrzelana tego samego dnia. (na podstawie relacji siostry Janiny Krzemińskiej, zam. Sosnowiec). W toku tamtego śledztwa przesłuchano brata Jadwigi Błach - Stanisława Błacha (ur. 1919), pamięta, że siostra ps. „Rozalka” będąca kurierka w AK wyprowadziła się z rodzinnego domu by nie narażać życia bliskich. Wpadła przypadkowo w czasie łapanki w tramwaju, kiedy znaleziono przy niej dokumenty organizacji. Wywieziono ją do więzienia w Mysłowicach, a potem do obozu w Oświęcimiu, rodzina nie miała z nią żadnego kontaktu. Po jakimś czasie władze okupacyjne powiadomiły ojca Stanisława, że Jadwiga w dniu 24.08.1943 r. została rozstrzelana za zdradę stanu.

W aktach Sądu Grodzkiego w Sosnowcu sygn. Zg 125/49- znajdują się w nich między innymi protokół przyjęcia wniosku Stanisławy Podlewskiej o uznanie za zmarłego Eugeniusza Podlewskiego ur. 30.12.1903 r. w Moskwie, zam. w Sosnowcu, z którego wynika, iż został aresztowany przez gestapo w lipcu 1944 r. pod zarzutem przynależności do tajnej organizacji „Walka o niepodległość”, przewieziony do obozu w Oświęcimiu, osadzony w bloku 11 i około 22.08.1944 r. stracony. Z zeznań złożonych na posiedzeniu przez Walerię Krzankowską wynika, iż pracowała w czasie okupacji w organizacji podziemnej. W jej mieszkaniu przy ulicy Dębowej 44 odbywały się spotkania członków organizacji. W dniu 28 maja 1944 r. do jej mieszkania wtargnęło gestapo i aresztowało 12 osób w tym Podlewskiego pseudonim „Wicher” i świadka. Wszystkich osadzono w więzieniu w Sosnowcu przy ulicy Ostrogórskiej, po kilku dniach Podlewskiego i kilku innych mężczyzn wywieziono do obozu w Oświęcimiu. Świadek został przewieziony do obozu w Ravensbrück. Od swojego męża, który w tym czasie był więźniem w Oświęcimiu dowiedziała się, że widział, jak w dniu 22 sierpnia 1944 r. Eugeniusza Podlewskiego prowadzono na stracenie. Leon Wiczorek zeznał, iż przebywając w obozie w Oświęcimiu dowiedział się, że na początku sierpnia Podlewski stanął przed sądem doraźnym, a potem został wywieziony do krematorium na stracenie.

W oparciu o akta Sądu Grodzkiego w Czeladzi o sygn. Zg 2/50 w sprawie uznania za zmarłego Romana Kiebdója, ustalono, iż Roman Kiebdój ur. 2.11.1912 r. został aresztowany przez władze okupacyjne 24.06.1944 r., a po trzech miesiącach żona Maria została zawiadomiona, że zmarł w dniu 24.08.1944 r. na udar serca w Oświęcimiu. Sąd Grodzki taką datę przyjął jako datę śmierci.

W oparciu o gryps Bernarda Świerczyny¹⁶ wysłany z obozu do Irys Stacherskiej przechowywany w zbiorach MPiMAB ustalono, iż kolejne posiedzenie sądu doraźnego odbyło się w dniu 18 września 1944 r. Podczas tego posiedzenia policyjnego sądu doraźnego skazano na śmierć kilkadziesiąt osób. Wśród skazanych był katowicki inspektor Śląskiego Okręgu AK, aresztowany 20.03.1944 r. w Katowicach, Waclaw Stacherski pseudonim „Nowina”. Skazanych wywieziono z bloku 11 do komory gazowej w Birkenau w celu wykonania wyroku. Świerczyna pisał do jego żony: „Droga Pani! O podanym dniu i godzinie Wacek wsiadł do samochodu skazańców. Nie widziałem na jego twarzy nawet śladu bojaźni, choć wiedział dokąd ten wóz go powiezie. Szedł prosto, z rozchylonym u szyi kołnierzykiem koszuli, swobodnie. Tak szedł na śmierć jeden z najlepszych kolegów - żołnierzy. W imieniu nas tu wszystkich żyjących jeszcze na szanćach stracenia wyrażam najgłębsze współczucie szlachetnej rodzinie poległego”.

Dalsze ustalenia to przesłuchanie Aleksandry Żurek zd. Mucha, córki Władysława Muchy ur. 7.11.1897 r i siostry Zbigniewa Muchy ur. 19.07.1924 r. Z jej zeznań wynika, iż w czasie wojny ojciec i brat mieszkali w Jaworznie ul. Fabryczna 4, dzielnica Stara Huta. Ojciec pracował w kopalni węgla w Jaworznie jako dozorca na powierzchni i w sortowni. Brat pracował też na kopalni jako pomocnik stolarza. Chyba od początku wojny obaj należeli do ruchu oporu, byli członkami Armii Krajowej, ojciec pełnił funkcję jakiegoś dowódcy, miał pseudonim „Kruk”. W ostatnim dniu listopada 1943 r. wieczorem krótko przed godziną policyjną do ich domu przyszło dwóch mężczyzn w cywilu władających językiem polskim. Ojca i brata nie było w domu. Jeden z tych dwóch mężczyzn kazał wszystkim, czyli matce, świadkowi i siostrze, siedzieć w kuchni, a drugi stanął przy drzwiach z bronią w ręku. Po jakimś czasie do domu przyszedł brat Zbigniew, potem kolega Gustaw Malik i jego siostra. Przyszedł też dostawca węgla Piasecki i jakiś robotnik z kopalni, który przyniósł kurtkę ojca. On powiedział, że ojciec został wezwany do kierownika kopalni i nie wrócił. Wszyscy zostali zatrzymani. Następnego dnia, czyli 1.12.1943 r., około południa dwóch Niemców w czarnych mundurach SS przywiozło do domu Władysława Muchę. Miał powiązane ręce i nogi powrószem ze słomy, nie widać było u niego śladów pobicia. W domu zdjęli mu te sznury

¹⁶Bernard Świerczyna ur. 23.02.1914 r. w Chropaczowie numer więziński 1393; przybył do Auschwitz 18.07.1940 r., był jednym z aktywniejszych członków obozowego ruchu oporu w KL Auschwitz. 27 października 1944 roku wraz z innymi więźniami (Ernst Burger, Czesław Duzel, Piotr Piąty, Zbigniew Raynoch) zamierzał uciec z KL Auschwitz. Esesman Johann Roth, z którym więźniowie ci nawiązali kontakt, miał ich wywieść z obozu w ciężarówce do przewozu brudnej bielizny. Więźniowie, którzy wówczas uciekali, mieli zostać po drodze pozostawieni w miejscowości Łęki, gdzie oczekiwano na nich w gospodzie Juliana Dusika. Jednak Roth zdradził. Do gospody Dusika przyjechała ciężarówka z esesmanami, a Roth zawrócił z drogi, zabrał na ciężarówkę esesmanów i podjechał wprost pod blok 11 w KL Auschwitz. Niedoszli uciekinierzy zażyli truciznę, ale zginęli w wyniku jej działania tylko Zbigniew Raynoch i Czesław Duzel. Pozostali zostali odratowani i powieszono ich 30 grudnia 1944 roku.

i kazali mu pokazać, gdzie znajduje się bunkier, który mieścił się pod komórką z węglem. Ojciec pokazał im wejście do tego bunkra. Tych wszystkich zatrzymanych, w tym brata Zbigniewa, wcześniej już wyprowadzili z domu i załadowali na samochód. Od tego czasu już nikt z rodziny nie zobaczył ani ojca, ani brata Zbigniewa. Potem było wiadomo, że oni przebywali w więzieniu w Mysłowicach, bo mama wysyłała im tam paczki. Od nich nie przyszła żadna kartka czy list. Po jakimś czasie matka dowiedziała się nieoficjalnie, że ojciec i brat zostali przewiezieni do obozu w Oświęcimiu, była też nieoficjalna informacja, że oni byli sądzeni przez niemiecki sąd w Katowicach i zostali skazani na kary śmierci. Z Oświęcimia nie było żadnych wiadomości od ojca i brata. Po jakimś czasie z obozu w Oświęcimiu nadesłano akty zgonu ojca i brata. W domu Muchów zatrzymany został także mąż siostry Władysławy – Augustyn Guja. On potem przebywał w obozie w Gross-Rosen, obóz przeżył i po wojnie wrócił do domu, po wojnie opowiadał, że w więzieniu w Mysłowicach ojciec był bardzo bity, miał odbite nerki. Brat Zbigniew został uderzony pistoletem w ucho i pękła mu czaszka, strasznie potem cierpiał. Z załączonych Sterbeurkunde wynika: LXXX68/1944 robotnik Zbigniew Mucha zmarł 12.06.1944 r. o godz. 9.30, XCI170/1944, urzędnik Władysław Mucha zmarł 18.09.1944 r. o godz. 15.45

W oparciu o akta Sądu Grodzkiego w Sosnowcu sygn. Zg 297/47 z wniosku Irys Stacherskiej o uznanie za zmarłego Wacława Stacherskiego ur. 20.09.1915 r. w Sosnowcu, studenta prawa porucznika Armii Krajowej aresztowanego przez niemiecką policję państwową Gestapo w dniu 20.03.1944 r., na podstawie zeznań Sylwestera Newiaka, adiutanta Stacherskiego złożonych w dniu 21.08.1947 r. ustalono, iż przebywał w tym samym czasie w obozie i widział jak w dniu 18.09.1944 r. Stacherski został wyprowadzony wraz z kilkunastoma innymi więźniami z bloku 11 do samochodu. Więźniowie byli powiązani ze sobą sznurami i ogoleni. Bogumiła Stacherska, siostra Wacława zeznała, że 10.10.1944 r. ojciec Stanisław dostał wezwanie na Policję w Sosnowcu, a ona udała się tam za niego. Wówczas odczytano jej pismo, z którego wynikało, iż Wacław Stacherski wyrokiem sądu doraźnego został skazany na karę śmierci, która została wykonana w dniu 18.09.1944 r.

sygn. III Zg 96/46 z wniosku Tekli Gabryszak o uznanie za zmarłego męża Antoniego Gabryzaka ur. 10.01.1896 r. w Łęgu pow. Pleszew, zam. w Mysłowicach, z którego wynika iż został aresztowany w dniu 22.03.1944 r. i osadzony w obozie w Mysłowicach. W dniu 28.07.1944 r. został przetransportowany do obozu w Oświęcimiu. W dniu 10.10.1944 r. wnioskodawczyni została powiadomiona przez gestapo, że mąż został stracony w dniu 18.09.1944 r.

Z raportu dziennego datowanego 24.03.1944 r. szefa katowickiego gestapo Thümmlera dot. masowych aresztowań członków AK w inspektoracie Katowice wynika, iż w dniu 20 marca 1944 r. aresztowano w Katowicach Władysława Lewickiego, znanego pod wieloma pseudonimami m.in. „Nowina” (chodzi tu o Wacława Stacherskiego) kierownika inspektoratu AK na Katowice. Aresztowano również Antoniego Gabryszaka dowódcę wojskowej samopomocy i Franciszka Trzebowskiego. W nocy z 21 na 22 marca 1944 r. został zlikwidowany inspektorat Katowice, aresztowano 58 „kierowniczych osobistości”, brak dalszych nazwisk. W oparciu o akta śledztwa tut. Komisji sygn. S 61.2012.Zn ustalono nazwiska dalszych aresztowanych w tej akcji osób. Byli to między innymi: Andrzej Jackowiak (stracony 1.11.1944 r.), Piotr Judycki (stracony 30.06.1944 r.) i Zygmunt Kmieciak. Z ustaleń Komisji Weryfikacyjnej Armii Krajowej Okręg Śląski z 23 lutego 1946 r. wynika, iż Piotr Judycki ur. 9.12.1907 r. w Wilnie, emerytowany urzędnik Straży Granicznej, mieszkał w Katowicach przy ul. Kordeckiego 2, działał w czasie okupacji w Armii Krajowej pod ps. „Migulec”. Został aresztowany razem z żoną Anną i córką Leokadią. Zginął w Oświęcimiu, żonę wywieziono do obozu w Ravensbrück, a córkę Leokadię do Polenlagru w Potulicach. W oparciu o wydruk z bazy ITS Bad Alolsen przesłany przez AIPN ustalono, iż Zygmunt Kmieciak ur. 18.05.1909 r. został zatrzymany 1 kwietnia 1944 r w miejscowości Kryg pow. Gorlice, od lipca 1944 przebywał w KL Auschwitz, a w dniu 29 sierpnia 1944 r. został przewieziony do KL Sachsenhausen i w dniu 9.10.1944 r. rozstrzelany na rozkaz. Natomiast w sprawozdaniu komendanta policji bezpieczeństwa w Katowicach (Tümmlera) dotyczącego organizacji i działalności AK na terenie Rejencji Katowickiej z dnia 18.12.1944 r. znajduje się zapis: Aktualna obsada podinspektoratu Zawiercie nie jest znana. Do 29.06.1944 r. inspektoratem kierował robotnik wytwórni kafla ZK ur. 18.05.1909 r. w Bębiniu, zam. w Ząbkowicach ul. Fabryczna 14. Ten dawniejszy funkcjonariusz NOW ukrywał się pod pseudonimami: „Wacław Suchański”, „Jastrzębiec” i „Sempicz”. Kmieciak został aresztowany 26.06.1944 r., skazany przez sąd doraźny i rozstrzelany. W oparciu o powyższe można bezspornie przyjąć, iż Zygmunt Kmieciak został rozstrzelany w KL Sachsenhausen w wyniku egzekucji wyroku katowickiego sądu doraźnego.

Jedynym dowodem na posiedzenie sądu doraźnego gestapo w dniu 19 października 1944 jest zapis w Kalendarzu Wydarzeń w KL Auschwitz: „22 Polaków, prawdopodobnie skazańców policyjnego sądu doraźnego Gestapo katowickiego, zabito w komorze gazowej krematorium III. Dostarczono ich z bloku 11”, odwołujący się do materiałów obozowego ruchu oporu. Brak jakichkolwiek nazwisk.

Nie zachowały się akty zgonów z posiedzenia policyjnego sądu doraźnego w KL Auschwitz z dnia 31 października 1944 r., podczas którego skazano na śmierć 59 mężczyzn i 10 kobiet. W toku niniejszego śledztwa ustalono nazwiska 14 skazanych. Byli to Jan Cupiał ur. 1.04.1909 r. w Lgocie, Maria Gajowczyk 26.01.1889 r. z Rusinowic, Rudolf Foks ur. 28.02.1923 r. w Karwinie, Andrzej Jackowiak ur. 2.02.1896 r., Józef Konior ur. 18.01.1894 r. w Kalnej, Karolina Konior ur. 31.12.1890 r. w Lipowej, Leopold Lipecki ur. 30.05.1916 r. w Maczkach, Jan Magiera robotnik z Trzebini, Józef Mitręga ur. 1.03.1904 r. w Trzyńcu, Walter Stefek ur. 14.10.1916 r. w Karwinie, Anna Świergała zd. Legut ur. 20.09.1917 r. w Porąbce, Franciszek Świergała ur. dn. 29.08.1885 r. w Wilkowicach, Władysław Świergała ur. 16.01.1912 r. w Wilkowicach, Emil Warcholek ur. 4.03.1919 r. w Lutyni Górnej.

Stracono ich w krematorium II w Birkenau w dniu Wszystkich Świętych, 1 listopada 1944 r. Skazańcy pozostawili napisy na ścianach w celach bloku 11, świadczące o wywiezieniu ich do krematorium w tym dniu. Niektórzy z nich, napisali pożegnalne listy do rodzin. Członkowie ruchu oporu na terenie obozu znaleźli je na trasie transportu skazanych do Brzezinki i nielegalną drogą wysłali do rodzin. Dotarły do adresatów, znajdują się obecnie w Archiwum MPiMAB. Z Państwowego Muzeum Auschwitz – Birkenau nadesłano kopię grypsu wysłanego przez Jana Cupiała do domu. Napisał w nim: „(...) 59 nas zginęło w 1 dzień. Z Trzebini 4”. Kopię grypsu po wojnie przekazała do muzeum córka Krystyna Kozub wraz z relacją. Wynika z niej, iż Jan Cupiał urodził się w 1909 r. w Lgocie. Pracował w kopalni „Siersza”. Po ślubie, razem z żoną otworzył sklep w Lgocie. Potem przenieśli się do Trzebini, gdzie prowadzili cukiernię, a następnie do 1942 r. rozlewnię piwa. Ojciec działał w AK, zagrożony aresztowaniem od 1942 r. ukrywał się na terenie Krakowa, od czasu do czasu potajemnie kontaktując się z żoną i córką. W czasie spotkania z córką w czerwcu 1944 r. pojechał z nią do Lgoty, wtedy to Niemcy próbowali go zatrzymać, udało mu się jednak uciec. Został zatrzymany kiedy próbował wyrobić sobie w Urzędzie w Chrzanowie na przekroczenie granicy przepustkę. Osadzono go w Mysłowicach a następnie wywieziono do KL Auschwitz na blok 11. Kilka miesięcy później żonę Stefanię wezwano na posterunek policji w Trzebini, gdzie powiadomiono ją o straceniu męża w dniu 1.11.1944 r. Jan Cupiał napisał w sumie cztery listy. Trzy odnalezione na terenie obozu przekazane w 1995 r. córce. Pisz w nich, że sąd odbył się w dniu 31.10.1944 r., a egzekucja ma nastąpić nazajutrz. Razem z nim skazano 70 osób, w tym czterech z Trzebini. Z Muzeum przesłano również fragment wspomnień spisanych w 1973 r. przez ks. Grohsa, katechety z oświęcimskiego liceum, osadzonego w KL Auschwitz w dniu 10 listopada 1944 r. Cytuje w nich ostatni list

robotnika z Trzebini Jana Magiery, skazanego na śmierć 31.10.1944 r.

Wanda Bienioszek zd. Pyka ur. 8.12.1925 r. zam. w Rusinowicach w powołanej wyżej relacji¹⁷ Ze współwięźniarek osadzonych z nią w jednej sali wymieniała również matkę Różę Gajowczyk po mężu Dryjańskiej – skazanej na śmierć w dniu 31.1.1944 r. Pamięta też posiedzenie w dniu 1 listopada 1944 r.¹⁸ Było wyjątkowe, bo po posiedzeniu skazańców nie zabrano z bloku 11 jak to miało miejsce w pozostałych przypadkach, lecz umieszczono ich w podziemiach bloku 11, dopiero następnego dnia wykonano egzekucję. Dowiedziała się później, że tego dnia było dużo transportów i gazownia gdzie odbywały się egzekucje była zajęta. W Kalendarzu wydarzeń KL Auschwitz odnotowano, iż 31.10.1944 r. w komorze gazowej zabito 3758 więźniarek. Przesłuchano w charakterze świadka Joannę Sznurkowską, wnuczkę Marii Gajowczyk, która zeznała, iż babcia miała wykształcenie podstawowe, była gospodynią domową, a mieszkała w Rusinowicach pow. Lubliniecki. Przyczyną jej aresztowania był fakt, iż jej syn Wojciech Gajowczyk uciekł z wojska niemieckiego. Gestapo aresztowało całą jego rodzinę tj. ojca - Jana Gajowczyka oraz jego siostry Anielę, Annę i Różę. Aresztowanie miało miejsce w styczniu 1944 r. Przewieziono ich do więzienia w Lublińcu, a następnie zostali przewiezieni do obozu w Oświęcimiu. Maria Gajowczyk została tam

rozstrzelana.

W USC w Koszęcinie przy akcie urodzenia Różę Gajowczyk odnotowano daty urodzenia jej rodziców: Maria Gajowczyk urodziła się 26.01.1889 r.

W 1966 r. i w 1975 r. zeznania w śledztwie złożyła Wanda Gertruda Widera zd. Stefek ur. 8 maja 1918 r. w Pitwałdzie (m. w pow. Karwina). Wynikało z nich, iż w czasie okupacji niemieckiej mieszkała w Lutyni i razem z bratem Walterem Stefkiem należała do ZWZ. Kiedy brat z końcem 1942 r. został aresztowany przez gestapo postanowiła opuścić Zaolzie. Została aresztowana przez gestapo w styczniu 1943 r. w pociągu do Wiednia. Osadzono ją w więzieniu w Cieszynie, gdzie po przesłuchaniu przez dwa tygodnie więziono ją w bunkrze. Po miesiącu od zatrzymania, w grupie 100 osób przetransportowano ją do więzienia przy ul. Mikołowskiej, a z końcem marca 1943 r., po zażegnaniu epidemii tyfusu do więzienia zastępczego w Mysłowicach. Tam przebywała do stycznia 1944 r. kiedy to przetransportowano ją do KL Auschwitz i osadzono w bloku 11. W tym czasie rozebrano szubienice i ścianę, pod którą wykonywano egzekucje. W czasie jej pobytu na bloku 11 odbyło się jedno posiedzenie sądu doraźnego, podczas którego sądzono ok. 300 osób i prawie

¹⁷ K.44

¹⁸ W Kalendarzu wydarzeń KL Auschwitz (Danuta Czech) odnotowano, iż posiedzenie miało miejsce 31.10 a egzekucja 1.11.1944 r. o czym świadczą napisy pozostawiane przez skazańców na murze.

wszystkich skazano na śmierć. Egzekucja została wykonana na terenie krematorium w Birkenau. W czerwcu 1944 r. została przeniesiona na blok 22 w Birkenau. Jej brat został skazany na śmierć przez sąd doraźny razem z Emilem Warchońkiem. W kalendarzu wydarzeń w KL Auschwitz pod datą 21.05.1944 r. odnotowano – numerem 79540 oznaczono więźniarkę policyjną skierowaną z bloku 11 w KL Auschwitz do KL Auschwitz II Birkenau. Taki numer otrzymała Wanda Stefek. W oparciu o analizę publikacji i dokumentów ustalono, iż Walter Stefek ur. 14.10.1916 r. w Karwinie, zam. w Niedobczycachk pow. Rybnika. Jako harcerz od pierwszych dni okupacji zaangażował się w działalność konspiracyjną, początkowo w ZWZ potem w AK. W Podinspektoracie cieszyńsko – zaolziańskim, krypt. „Wata” pod ps. „Sęp” był w Oddziale wywiadu południe, a w obwodzie Jabłonków dowódcą. Został aresztowany pod koniec 1942 r. w marcu 1943 r. został osadzony w więzieniu w Mysłowicach, skąd transportem z dnia 22.05.1944 r. przewieziono go do KL Auschwitz i oznaczono numerem 188079.

Z AIPN nadesłano wydruk z bazy ITS Arolsen dot. Andrzeja Jackowiaka, sporządzonej na podstawie informacji przekazanej przez córkę Urszulę Wenda w 1986 r., z której wynika, iż Andrzej Jackowiak, s. Magdaleny w dniu 20.03.1944 r. został aresztowany i osadzony w więzieniu w Mysłowicach, w czerwcu 1944 r. został przewieziony do KL Auschwitz, a w dniu 1.11.1944 r. zmarł.

W powołanej wyżej publikacji Alfred Konieczny wymieniając nazwiska osób skazanych w dniu 1.11.1944 r. wymienia Władysława Świergałę i jego żonę powołując się na ustalenia własne. Na stronie MPiMAB odnotowano w/w jako ofiary sądu doraźnego rozstrzelane w dniu 1.11.1944 r. W oparciu o artykuł Józefa Steca zamieszczony na stronie internetowej Towarzystwa Społeczno –Kulturalnego „Zagroda” w Buczkowicach ustalono, iż Władysław Świergała z żoną Anną oraz Franciszkiem Świergałą z żoną Franciszką i córką Anielą zostali aresztowani przez gestapo w Wilkowicach w dniu 4.08.1944 r. po akcji przeprowadzonej wobec oddziału Józefa Habdas ps. „Kwaśny”, którego członkowie nocowali u Świergałów. Zostali osadzeni w KL Auschwitz na Bloku 11. Osadzono tam również, aresztowanych w dniu 28 lipca 1944 r. w Kalnej małżonków Józefa Konior ur. 18.01.1894 r. w Kalnej i Karolinę Konior ur. 31.12.1890 r. w Lipowej, rodziców Tadeusza Koniora, jednego z członków oddziału Habdasa. W USC w Wilkowicach ustalono, iż Władysław Świergała urodził się 16.01.1912 r. w Wilkowicach, a Anna Świergała zd. Legut ur. 20.09.1917 r. w Porąbce. Jak wynika z aktów zgonu zarejestrowanych w USC w Oświęcimiu w dniu 14.11.1954 r. w oparciu o postanowienia Sądu Powiatowego w Bielsku Białej z dnia

20.08.1954 r. o uznanie za zmarłych, Józef i Karolina Konior również zginęli w KL Auschwitz w dniu 1.11.1944 r. o godz. 16.00.

Przesłuchano w charakterze świadka Irenę Czenczek, córkę Władysława i Anny Świergałów, która zeznała, iż miała rok jak zostali zamordowani. Z opowiadań babci Anny Świergały, macochy ojca, wie, że mieszkali w Wilkowicach, w domu jakiejś ciotki, której nazwiska nie zna. Powodem aresztowania rodziców był fakt, że ukrywali rannego partyzanta. W lipcu 1944 r. pod nieobecność Władysława Świergały (był wtedy w pracy w zakładach włókienniczych w Bielsku), przyjechał brat i ojciec mamy z Żywca. Zostali na noc. Wtedy miało tam dojść do strzelaniny między nimi, a gestapo. Podczas strzelaniny zostali zabici Herzykowie tj. ojciec i brat matki. Po zabiciu Herzyków gestapo zabrało Annę Świergałę. Ponoć bili ją kolbami, gdy nie chciała wypuścić z rąk dziecka. Po powrocie z pracy Władysław Świergała zaczął się ukrywać. Policja przyszła do jego macochy Anny Świergały, żeby powiedzieć, że jak zgłosi się na gestapo w Bielsku to wypuszczą jego żonę. Władysław Świergała poszedł i już nie wrócił. Krótco potem Anna Świergała dowiedziała się, że oboje zostali zamordowani w Oświęcimiu. Świadek w latach dziewięćdziesiątych dowiedziała się, że w Muzeum w Oświęcimiu są dokumenty dotyczące śmierci jej rodziców. Okazało się, że w bunkrze bloku śmierci na ścianie pozostał napis "Władysław i Anna Świergała 1.11.1944 r. idą do gazu".

Przesłuchano w charakterze świadka Elżbietę Urszulę Mioduszeńską Niedbałą wnuczkę Franciszka i Franciszki Świergałów. Okoliczności aresztowania dziadków i jej matki Anieli poznała z opowiadań babci Franciszki. Oboje dziadkowie należeli do partyzantki do oddziału „Kwaśnego”. Bliższych dat zdarzeń świadek nie zna, bo babcia ich nie podawała. Dziadkowie i matka Aniela zostali zatrzymani w swoim domu w Wilkowicach przez gestapo podczas spotkania członków oddziału partyzanckiego w wyniku zdrady jednego z partyzantów o nazwisku Buczkowski. W domu pozostał jedynie ośmioletni wówczas syn Antoni. Po pobycie w więzieniu (świadek podaje Montelupich w Krakowie) gdzie byli bici, Franciszek, Franciszka i Aniela Świergałowie zostali przewiezieni do KL Auschwitz. Franciszka i Aniela zostały skazane na kary dożywocia, a Franciszek Świergała na karę śmierci. Franciszka i Aniela Świergała wróciły z obozu po wyzwoleniu. Nie znały losów Franciszka. Dopiero po wojnie, były więzień obozu w Oświęcimiu pojawił się w ich domu i powiedział, że Franciszek Świergała został rozstrzelany w tym obozie. W bazie MPiMAB figuruje jedynie Franciszka Świergała zd. Adamczyk ur. 13.05.1894 r. w miejscowości Boguszowice, przywieziona do obozu w listopadzie 1944 r. i stamtąd przeniesiona do KL Ravensbrück,

gdzie została wyzwolona w dniu 30.04.1945 r. W oparciu o odpis aktu małżeństwa zawartego w dniu 26.02.1922 r. przez Franciszka i Franciszkę Świergałów w Boguszowicach¹⁹ pozyskany z USC w Rybniku ustalono, iż Franciszek Ścigała syn Józefa i Anny urodził się dn. 29.08.1885 r. w Wilkowicach.

W oparciu o dokument opublikowany w książce Waltera Jankego *Armia Krajowa na Śląsku w świetle dokumentów niemieckich. Stan w 1944 roku*, „Najnowsze Dzieje Polski. Materiały i Studia z Okresu II Wojny Światowej”, t. III, Warszawa 1959, raportu szefa katowickiego gestapo wysłany 18.12.1944 r. do Berlina, w którym SS-Obersturmbannführer dr Johannes Tümmlera informuje, że "Grudę" aresztowano 18 sierpnia i rozstrzelano 1 listopada 1944 r. z wyroku sądu doraźnego, ustalono, iż jedną z ofiar był Leopold Lipecki, s. Antoniego i Józefy ur. 30 maja 1916 r. w Maczkach pseudonim „Gruda”. W 1935 roku ukończył Gimnazjum im. Stanisława Staszica w Sosnowcu student matematyki na Uniwersytecie Jagiellońskim. Od 1939 roku działał w konspiracji w Gwardii Ludowej PPS-WRN okręg Zagłębie Dąbrowskie. Wiosną 1942 r. po wcieleniu PPS do AK, został szefem VI Oddziału (Biura Informacji i Propagandy) w Komendzie Śląskiego Okręgu AK. Funkcję tę pełnił do sierpnia 1944 roku. W połowie lipca 1944 r. przeszedł "Gruda" przez zieloną granicę do Generalnego Gubernatorstwa w drodze do BIP Komendy Głównej AK. W sierpniu 1944 w powstańczej Warszawie, zetknął się z Lipeckim kurier akcji "N" Stanisław Witkowski ps. "Żbik". Tam dostał się do niewoli. Okoliczności jego zdemaskowania są nieznane. Ostatnią wiadomością od niego był w sierpniu gryps z transportu. Miał stempel „Łódź”. "Pozdrowienia z podróży na południe dla Zygmunta, Staśka, Januszków, Barbórki i Jasia" miały ostrzec posiadaczy tak napisanych pseudonimów - komendanta Śląskiego Okręgu AK i współpracowników "Grudy". Przesłuchana w charakterze świadka siostrzenica Leopolda Lipeckiego – Jadwiga Tomczak dodatkowo zeznała, iż wuj został aresztowany w 1944 r. gdy jechał do powstania w Warszawie. O jego śmierci w obozie w Oświęcimiu powiadomiono jego rodziców.

W oparciu o powołane wyżej publikacje i dokumenty ustalono również:

Rudolf Foks ur. 28.02.1923 r. w Karwinie, później zamieszkały w Suchej Średniej, student liceum chemicznego w Krakowie, w czasie okupacji hitlerowskiej górnik w Suchej Dolnej - szyb „Dukla”. Współpracował z szefem wywiadu AK w podinspektoracie cieszyńskim Janem Margiciokiem „August”. Aresztowany został przez gestapo w dniu

---

¹⁹ Dzielnica Rybnika

24.06.1943 r. i po krótkotrwałym uwięzieniu w Cieszynie, w transporcie zbiorowym przewieziony do więzienia w Katowicach i dalej do więzienia śledczego w Mysłowicach.

Józef Mitrega ur. 1.03.1904 r. w Trzyńcu i zamieszkały w tej miejscowości, narodowości polskiej, hutnik. W czasie okupacji jak wielu hutników z Trzyńca skierowany do pracy w rejon ośrodka przemysłu hutniczego w Brunszwiku. Tam zaangażował się w działalność siatki wywiadowczej U2 zorganizowanej przez Adolfa Dytko z Trzyńca. Aresztowany został dn. 17.05.1943 r. i po uwięzieniu przez gestapo w Cieszynie w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Auschwitz

Emil Warcholek ur. 4.03.1919 r. w Lutyni Górnej, mieszkaniec Gorzyc k.Wodzisławia Śl. pow. rybnicki. Od lat szkolnych zaangażowany w działalność harcerską na obszar Zaolzia i Śląska Cieszyńskiego. Od początku okupacji hitlerowskiej pod ps. „Zygmunt” wraz z żoną Heleną zd. Stefek działał w ruchu oporu - ZWZ/AK, w strukturach podinspektoratu cieszyńskiego kierował wywiadem w Lutyni. Został aresztowany przez gestapo, od 23 marca 1943 r. osadzony w więzieniu w Mysłowicach dn. 24.05.1944 r. przekazany do KL Auschwitz, zarejestrowany w obozowej ewidencji jako więzień nr 188410.

Ostatnie posiedzenie policyjnego sądu doraźnego katowickiego Gestapo odbyło się 5 stycznia 1945 r. a informacje o nim pochodzą z relacji świadków, napisów na ścianach bloku 11 pozostawionych przez skazanych z prośbą o powiadomienie rodzin. Rozstrzelano ich w następnym dniu, tj. 6 stycznia 1945 r. w krematorium V w Birkenau. Przebieg posiedzenia znany jest między innymi na podstawie wspomnień okupacyjnych Zofii Gabryś – Domasik. Ps. „Wera” opublikowanych w „Biuletynie Towarzystwa Opieki nad Oświęcimiem” 1996 nr 28. W dniu 5.01.1945 r. w bloku 11 panował wzmożony ruch, który sugerował więźniom, że odbędzie się posiedzenie sądu doraźnego. Około południa z Katowic przyjechali członkowie Standgerichtu z jego przewodniczącym Johannesem Tümlerem. Otworzono wszystkie cele i pisarz blokowy zaczął wywoływać więźniów. Wywołano 78 mężczyzn i 38 kobiet. Po zakończonym posiedzeniu mężczyzn umieszczono w jednej z sal bloku 11, a kobiety w bunkrach pod celą, w której przebywała Zofia Gabryś. Spośród skazanych mężczyzn Zofia Gabryś wymieniła Antoniego Szlachcica i Konstantego Kempę, spośród kobiet Walerię Kubajak, która była w ósmym miesiącu ciąży.

W archiwum MPiMAB w zespole wspomnienia t. 123 znajduje się relacja księdza Władysława Grohs de Rosenberg kapelana obwodu oświęcimskiego ZWZ/AK, w której podaje, że w dniu 6.01.1945 r. na śmierć poszli Antoni Szlachcic, Kostek Kempa i Kotowicz.

W bazie MPiMAB figurują następujące osoby (17): Władysław Jasiówka Sosnowiec, Józef Łuczak Wieluń, Sylwester Kapcia 9.10.1926 Niemce, Kazimierz Matjasiński Sosnowiec (aresztowany grudzień 1944), Konstanty Kempa, Kobyłka Stanisław Rusiec, Piotr Kornuta, ur. 5.4.1880 Trzyniec, Tadeusz Kotowicz, Gertruda Stefek, Jan Strychowski Myślachowicach, Antoni Szlachcic Babice, Szlachcic, Franciszek, Julia Krótki 10.2.1886 Będzin, Adam Tondos, Jęzor, Waleria Kubajak, Adolf Witosz 9.6.1914 Karwina, Zbigniew Kunc, 22.2.1923 Jabłonków.

W publikacji pt. „Zbrodnia Nieukarana, ostatni Standgericht pod przewodnictwem dr. Johannes Tümlera w KL Auschwitz w dniu 5 stycznia 1945 r.” Adama Cyry²⁰, autor podał 26 nazwisk dodatkowo: Edward Bąk z Brzeszcz, Piotr Kawalec z Blachowni, Jadwiga Makowska, Władysław Saternus – radiotelegrafista na stacji kolejowej w Oświęcimiu, Siemek z Chrzanowa, Józef Wieczorek ur. 1893 r. przedwojenny komunista, Tadeusz Wiktorowicz z Suchej, Marian Witek z Suchej, Zdziarski Bogdan Bazyli student z Warszawy. W publikacji znajdują się obszerne noty biograficzne Antoniego Szlachcica, Jana Strycharskiego (a nie Strychowskiego), Konstantego Kempy oraz relacja córki Ferdynanda Sekulskiego.

Antoni Szlachcic ur. 2.03.1919 r., absolwent Państwowego Gimnazjum im. Królowej Jadwigi w Krakowie, na początku okupacji wysiedlony wraz z rodzicami z Babic do Oświęcimia. Zaangażował się w konspirację ZWZ/AK. Uniknął aresztowania w czasie wsypy w obwodzie oświęcimskim jesienią 1942 r. Pod zmienionym nazwiskiem kontynuował działalność konspiracyjną w okolicach Kęt. Został ujęty przez gestapo wiosną 1944 r. i po śledztwie przewieziony na blok 11 w KL Auschwitz, gdzie zginął w dniu 6.01.1945 r.

Jan Strycharski ur. 17.06.1905 r. górnik w kopalni „Siersza” w Trzebini. Został aresztowany w dniu 7.10.1944 r. po tym jak gestapowcy zastrzelili czterech mieszkańców Myślachowic, w tym jego stryja. Osadzono go w więzieniu w Mysłowicach. Aresztowano też jego żonę Marię, która chciała dostarczyć mu jedzenie oraz stryjenkę Władysławę Strycharską. Z USC w Trzebini otrzymano kopię postanowienia o uznaniu za zmarłych Jana Strycharskiego i Marię Strycharską z Opalskich ur. 2.07.1907 r. w Czyżówce, z którego wynika, iż oboje zostali aresztowani w październiku 1944 r. i osadzeni w więzieniu w Mysłowicach, skąd przewieziono ich do obozu koncentracyjnego w Oświęcimiu i ślad po nich zaginął. Maria Strycharska również nie została odnotowana w bazie MPiMAB co

²⁰ starszy kustosz w Państwowym Muzeum Auschwitz-Birkenau.

świadczy o tym, że jako więzień policyjny poniosła śmierć w wyniku skazania jej na karę śmierci przez policyjny sąd doraźny.

Z relacji złożonej przez Irenę Sekułę wynika, iż jej ojciec Ferdynand Sekulski był zawodowym wojskowym. Po Kampanii Wrześniowej, ranny, dostał się do niewoli niemieckiej, z której zbiegł i późną jesienią wrócił do Kęt. Pracując w Fabryce Maszyn Rolniczych i Odlewni Żelaza w Kętach zaangażował się w działalność konspiracyjną. Był dowódcą placówki AK w Kętach. Został aresztowany w domu w pierwszą sobotę września 1944 r. i zawieziony do siedziby gestapo w Bielsku, a stamtąd do KL Auschwitz na blok 11. Osobą, która zaświadczyła o jego śmierci w dniu 6.01.1945 r. była więźniarka bloku 11 Zofia Gabryś.

Konstanty Kempa po ukończeniu podchorążówki został zawodowym oficerem, po Kampanii Wrześniowej dostał się do niewoli niemieckiej skąd udało mu się uciec. Zaangażowany w ruch oporu w ZWZ pod pseudonimem „Tadeusz” potem w AK, był katowickim inspektorem i dowódcą „Związku Odwetu”. Aresztowany został w dniu 28.02.1944 r. razem z żoną Łucją. Przy aresztowaniu w czasie rewizji znaleziono dokumenty opisujące zbrodnie w KL Auschwitz i amunicję. Oboje osadzono w więzieniu w Mysłowicach. Po śledztwie Konstanty Kempa został przewieziony na blok 11 KL Auschwitz, skąd udało mu się wysłać gryps z datą 6.01.1945 r.

W publikacji brak bliższych informacji o dodatkowo wymienionych skazanych: Edwardzie Bąku z Brzeszcz, Piotrze Kawalcu z Blachowni, Jadwidze Makowskiej, Władysławie Saternusie, Siemku z Chrzanowa, Józefie Wieczorku. Tadeuszu Wiktorowiczu z Suchej, Bogdanie Zdziarskim.

W ramach prowadzonego w niniejszej sprawie śledztwa nie udało się zweryfikować informacji o Edwardzie Bąku, Piotrze Kawalcu, Tadeuszu Wiktorowiczu, Bogdanie Zdziarskim. Ustalono natomiast, iż Tadeusz Siemek ur. 2 grudnia 1917 roku w Mysłachowicach, z KL Auschwitz ewakuowany do KL Matthaussen, a następnie do Gusen gdzie został wyzwolony. Józef Wieczorek ur. 10.09.1893 r. w Zawierciu, został skazany przez sąd doraźny w dniu 26.05.1944 r.²¹ W sprawie karnej p-ko Wiktorowi Grolikowi, Pawłowi Uleczokowi i Gerardowi Kampertowi, pozyskanej do śledztwa tut. Komisji S.61.2012.Zn znajduje się „zestawienie żołnierzy b. AK poległych w związku z aresztowaniami w dniu 22 marca 1944 r. w Katowicach”, wśród których wymieniony jest Saternus (razem ze Stacherskim, Gabryszakiem, Judyckim). W ramach tamtego śledztwa udało się jedynie

---

²¹ Śledztwo tut. Komisji S 74.2015.Zn

ustalić, iż figuruje w księdze więźniów z Mysłowic, adnotacja o przeniesieniu w dniu 28.07.1944 r. W tym samym dniu z Mysłowic do KL Auschwitz został przewieziony Stanisław Gaudyn, który został stracony w dniu 14 sierpnia 1944 r. (k.47 um.) Można przyjąć, iż Władysław Saternus był ofiarą sądu doraźnego gestapo, jednak nieznana jest data egzekucji. Ustalono również, iż Gertruda Stefek po mężu Widera nie zginęła w KL Auschwitz (k.57 um).

W sprawie Sądu Grodzkiego w Katowicach o uznanie za zmarłego Konstantego Kempę ur. 27.02.1916 r. w Łabędach, zam. w Katowicach znajdują się protokoły przesłuchań świadków. Żony Łucji ur. 30.11.1917 r. w Sośnicy²². Z jej zeznań wynika, iż Konstanty Kempa został aresztowany w dniu 28 lutego 1944 r. i osadzony w obozie koncentracyjnym w Oświęcimiu. Od świadków z nim przebywających dowiedziała się, że mąż został powieszony w dniu 5 stycznia 1945 r. Z zeznań Władysława de Rosenberg Grohs przebywającego w bloku 11 KL Auschwitz razem z Konstantym Kempą, wynika, iż po wywołaniu go z celi w dniu 5 stycznia 1945 r. wiedząc, że idzie na śmierć, przekazał świadkowi swoje pamiątki więzienne oraz prowadzony po kryjomu dzienniczek więzienny z prośbą o przekazanie go żonie, które zabrał ze sobą do Mauthausen, gdzie zostały mu odebrane w dniu 27.01.1945 r. Z zeznań Zofii Świercz zd. Scheaffer, z której zeznań wynika, iż została aresztowana przez gestapo 15.08.1944 r. i po krótkim pobycie w więzieniu w Sosnowcu została przewieziona do więzienia w Mysłowicach, gdzie spotkała Łucję Kempę. W dniu 1 listopada 1944 r. razem z innymi współwięźniami została przewieziona do obozu w Oświęcimiu na blok śmieci nr 11. Był wśród nich Konstanty Kempa. W dniu 5 stycznia 1945 r. wraz z 300 więźniami miała rozprawę sądową w obozie. Przez chwilę widziała się z Kempą, który wychodząc z sali rozpraw powiedział do niej „skończone”. Skazanych załadowano do auta i wywieziono do Brzezinki na stracenie.

Informacje o Mikołaju Kotowiczu opublikował na stronie <http://www.historycy.org> wnuk Konstantego Kempy - Wojciech Kempa. Mikołaj Kotowicz w 1933 r. ukończył studia na Politechnice Warszawskiej. Od 3 lutego 1934 r. do wybuchu wojny pracował w Nowym Bytomiu w hucie „Pokój”, ostatnio, jako zastępca kierownika biura konstrukcyjnego. W czasie okupacji został tam zatrudniony ponownie przymusowo. Był żołnierzem ZWZ, używał pseudonimów „Korczak” i „Mieczysław”. Współpracował z Oddziałem II sztabu Okręgu Śląskiego, a także z Konstantym Kempą, kierownikiem informacji Śląskiej Delegatury Rządu. Kotowicz przekazał łączniczce Elżbiecie Leksowej opis techniczny

---

²² Aresztowana w dniu 6 maja 1944 r.

i odręczne rysunki szkicowe, dotyczące silnika odrzutowego. Został aresztowany został 21 marca 1944 r., a po śledztwie i pobycie z Mysłowicach w grudniu tegoż roku został wywieziony do Oświęcimia na blok 11 gdzie skazano go na śmierć i stracono razem z Konstantym Kempą 6 stycznia 1945 r.

Z akt sprawy S 133.2010.Zn wyłączono poprzez skserowanie protokołów przesłuchania Anny Karaś córki Piotra i Jadwigi Makowskich. Piotr Makowski członek „Orła Białego” w Sosnowcu został zamordowany w marcu 1941 r. natomiast Jadwiga Makowska ur. 4.06.1897 r. w Chrzanowie była nauczycielem na tajnych kompletach. W sierpniu 1944 r. wyjechała na krótki odpoczynek do Przyrowa. Tam została aresztowana przez miejscową policję i przekazana katowickiemu gestapo. Po pobycie w Mysłowicach przewieziono ją do KL Auschwitz i osadzono w bloku 11, Po wojnie spotkała się z Wandą Bienioszek, która była z matką w obozie i wręczyła obrączkę matki. Powiedziała jej, że matka została skazana na śmierć tuż przed ewakuacją obozu w dniu 5 stycznia 1945 r. Wykonano ją dnia następnego na terenie Krematorium nr V w KL Auschwitz II-Birkenau.

Przesłuchano w charakterze świadka Lechosława Łuczaka siostrzeńca Józefa Łuczaka. Z jego zeznań wynika, iż Józef Łuczak ur. 29.12.1921 r. w Czarnożyłach, mieszkał w tej miejscowości z rodzicami. Pracował na gospodarstwie i przyuczał się do zawodu rzeźnika. W 1940 r. z grupą młodych mężczyzn został wysłany do pracy na Śląsku, świadek nie wie do jakiej miejscowości. Aresztowany został pod koniec wojny w miejscu pracy razem z innymi osobami. Ponoć policja niemiecka znalazła pistolet, który miał schowany pod poduszką. Został przewieziony do obozu koncentracyjnego w Oświęcimiu. Z korespondencji z Muzeum KL Auschwitz Birkenau wie, że wuj stawał przed sądem doraźnym, a następnego dnia został rozstrzelany.

Z USC w Sosnowcu pozyskano odpis zupełny aktu urodzenia Władysława Jasiówki ur. 30.01.1921 w Sosnowcu i Sylwestra Kapci- brak adnotacji o zgonie.

Do akt załączono dwa dokumenty w języku niemieckim z dnia 13.01.1945 r. Są to informacje Dowódcy Policji Bezpieczeństwa w Katowicach dla Starosty w Będzinie, informujące o skazaniu na śmierć przez sąd doraźny w dniu 5.01.1945 r. Julię Krótki zd. Meissner ur. 10.02.1887 r. i Sylwestra Kapcia ur. 9.10.1926 r. i wykonaniu wyroku w dniu 6.01.1945 r. z poleceniem odczytania wyroku i udzielenia informacji rodzinie. Oba dokumenty podpisane są przez Kautza.

W powołanych wyżej wspomnieniach ks. Grohsa, katechety z oświęcimskiego liceum, osadzonego w KL Auschwitz w dniu 10 listopada 1944 r. pojawia się również informacja, że

Marian Witek z Suchej, pracownik kolei został skazany na śmierć w Auschwitz w dniu 6.01.1945 r.

W publikacji Jerzego. Klistaly: „Martyrologium mieszkańców Zaolzia w latach 1939 -1945” znajduje się biogram Adolfa Witosza, ur. 9.06.1914 r. w Karwinie i tam zamieszkałego z zawodu drukarza. Działał w ruchu oporu i został aresztowany w dniu 27.01.1943 r.

Dokonano oględzin akt Sądu Grodzkiego w Sosnowcu o sygn. Zg 261/47. z wniosku Józefy Jaszczyńskiej o uznanie za zmarłego męża Zygmunta Jaszczyńskiego ur. 29.09.1913 r. w Sosnowcu aresztowanego przez władze okupacyjne i osadzonego w więzieniu w Mysłowicach. Wynika z nich, iż dn. 28.10.1944 r. został wywieziony do obozu koncentracyjnego w Oświęcimiu i stracony. Z zeznań złożonych na posiedzeniu w dniu 28.05.1947 r. przez Kazimierza Hetmańczyka, znającego Zygmunta Jaszczyńskiego jeszcze przed wojną wynikało, iż przebywał w obozie koncentracyjnym w Oświęcimiu, kiedy to jesienią przywieziono na blok 11 Jaszczyńskiego. W dniu 5 lub 6 stycznia 1945, na blok przyjechał Standgericht składający się z kilku gestapowców. Wyczytali z listy nazwiska więźniów, wśród których znajdował się Jaszczyński. Umieszczono ich w jednej celi, a następnego dnia wywieziono autem na rozstrzelanie.

W oparciu o powyższe przyjęto, iż ofiarami tego posiedzenia byli:

Władysław Jasiówka, ur. 30.01.1921 w Sosnowcu, Zygmunt Jaszczyński ur. 29.09.1913 r., Sylwester Kapcia ur. 9.10.1926 Niemce, Konstanty Kempa ur. 27.02.1916 r. w Łabędach zam. w Katowicach, Stanisław Kobyłka z miejscowości Rusiec, Tadeusz Kotowicz ur. 31.03.1908 r. w Petersburgu, Piotr Kornuta, ur. 5.04.1880 r. w Trzyńcu, Zbigniew Kunc ur. 22.02.1923 r. w Jabłonkowie, Józef Łuczak, ur. 29.12.1921 r. w Czarnożyłach, Kazimierz Matjasiński ur. 31.12.1926 r. Sosnowiec, Jadwiga Makowska ur. 4.06.1897 r. w Chrzanowie, Ferdynand Sekulski ur. w 1901 r. w Rudniku nad Sanem, Jan Strycharski ur. 17.06.1905 r. w Mysłachowicach, Maria Strycharska z Opalskich ur. 2.07.1907 r. w Czyżówce, Antoni Szlachcic, ur. 2.03.1919 r. w Babicach, Franciszek Szlachcic, Julia Krótki ur. 10.02.1886 r. w Będzinie, Adam Tondos z Jęzora, Waleria Kubajak z Nowej Wsi, Adolf Witosz ur. 9.06.1914 r. w Karwinie, Marian Witek.

W śledztwie tut. Komisji sygn. S 61.2010.Zn w sprawie zbrodni popełnionych w więzieniu zastępczym w Mysłowicach złożył zeznania Adam Sprenz, który pełnił służbę w obozie kobiet. Zeznał on między innymi, iż na oddział polityczny codziennie o godz. 8 przyjeżdżali gestapowcy z Katowic by przesłuchiwać osadzonych. Byli oni niemiłosiernie bici i torturowani, wieszano ich na drzwiach za nogi, do nosa wlewano wodę, wiązano ręce za

kolanami, między którymi przekładano kołek i bito, łamano ręce, wbijano igły za paznokcie, moczono skarpety w wodzie, kazano je więźniowi zakładać i bito ich po stopach bykowcem, rozbierano do naga polewano wodą i kazano więźniom wskakiwać na rozżarzony piec, po czym znowu ich polewano. Kolejną torturą był bunkier z cementową podłogą, gdzie zakuwano w łańcuchy więźniów, którzy nie chcieli mimo bicia zeznawać. Przebywali tam 3 dni, nie byli prowadzeni do ubikacji otrzymywali jeden posiłek. Przebywały tam też kobiety. Zimą 1943 r. był zanieść do bunkra posiłek, towarzyszył mu więzień Zbigniew Kunz, który został skazany na karę śmierci przez Stangericht w styczniu 1945 r. W bunkrze osadzona była Wolska pochodząca z Bogumina, Kunz okrył ją płaszczem, miała palce opuchnięte pokaleczone, mówiła, że wbijano jej rozgrzane igły pod paznokcie. W bazie ABMPiM brak Wolskiej z Bohumina, natomiast w publikacji Jerzego Klisty: „Martyrologium mieszkańców Zaolzia w latach 1939 -1945” figuruje Agnieszka Wolska ur. 10.09.1917 r. w Cieszowicach, zam. w Boguminie, od początku okupacji działała w ruchu oporu, aresztowana w niewyjaśnionych okolicznościach oraz miejscu uwięzienia, zaginęła. Wolska została przywieziona do obozu w Mysłowicach w 1943 r. razem z Wandą Stefek, Jędrzejczykiem²³, Bednorzem²⁴, Cichockim i Walicą. W świetle powyższego należy przyjąć, iż Agnieszka Wolska została skazana na śmierć na jednym z posiedzeń sądu doraźnego między 26.05.1944 r. a 5.01.1945 r.

W aktach Sądu Grodzkiego w Sosnowcu sygn. Zg 568/47- wniosek Heleny Warmuz o uznanie za Tadeusza Latosa ur. 24.10.1910 r. w Czeladzi, zam. w Sosnowcu, z którego wynika, iż został on aresztowany przez gestapo 14.07.1944 r. z powodów politycznych i przewieziony do obozu w Mysłowicach a następnie w Oświęcimiu skąd nie wrócił. Ostatnia wiadomość od niego była w listopadzie 1944 r. Z wniosku wynika, iż Tadeusz Latos ukrywał się przed gestapo, z tego powodu nie mógł zawrzeć związku małżeńskiego z Heleną Warmuz z którą mieszkał w Sosnowcu. Z ich związku urodziło się dziecko. Na posiedzeniu zeznawali świadkowie. Roman Kalański przedwojenny konduktor zeznał, iż przed wojną Tadeusz Latos był konduktorem w Katowicach w zajezdni Park Kościuszki. Brał udział w Kampanii Wrześniowej. Po aresztowaniu został osadzony w więzieniu na Ostrogórskiej a stamtąd wywieziony razem z Szeją, Sobczykiem i innymi do Oświęcimia. Od byłego konduktora Sosny świadek dowiedział się, że Tadeusz Latos został w Oświęcimiu stracony. Antoni Kulawik poznał Tadeusza Latosa w 1941 r, gdyż ten mieszkał tam gdzie jego brat Wincenty

²³ Emil Jędrzejczyk ur. 26.05.1909 r. w Lutyni Górnej, nauczyciel konspiracja ZWZ/AK w Lutyni Górnej. Został aresztowany 2.08.1943 r. osadzony w Cieszynie, figuruje w ewidencji KL Auschwitz od 22.05.1944 r.

²⁴ Leopold Bednorz ur. 15.11.1901 Lutynia Górna stracony 29.11.1943 r. S 4/15/Zn

Kulawik. Świadek został aresztowany przez gestapo w dniu 15 sierpnia 1944 r. i w więzieniu na Ostrogórcie w jednej celi z aresztowanym wcześniej Tadeuszem Latosem. Tadeusz Latos został wywieziony do więzienia w Mysłowicach i świadek więcej go nie spotkał. W świetle powyższego należy przyjąć, iż Tadeusz Latos został skazany na śmierć na jednym z posiedzeń sądu doraźnego między 18.09. 1944 r. a 5.01.1945 r.

Z USC w Jaworznie uzyskano postanowienie Sądu Grodzkiego w Jaworznie sygn. Zg 52/48 z dnia 14 czerwca 1947 r. z którego wynika, iż Karol Czerwonka ur. 25.07.1927 r. w Jaworznie został aresztowany w dniu 1 grudnia 1943 r. i umieszczony w obozie koncentracyjnym w Oświęcimiu. W 1944 r. przysłała ostatnia nieoficjalna wiadomość o jego śmierci w obozie. Ponieważ w/w nie figuruje w bazie KL Auschwitz można przyjąć, iż nie został wciągnięty do ewidencji, bo był więźniem policyjnym i był ofiarą jednego z posiedzeń sądu doraźnego, po którym nie zachowały się akty zgonów.

Z postanowienia Sądu Grodzkiego w Jaworznie z dnia 4.03.1947 r. sygn. Zg 14/47 wynika, iż Władysław Ochmański ur. 14.05.1920 r. w Jaworznie został aresztowany z początkiem grudnia 1943 r. przez gestapo i wywieziony do Mysłowic, gdzie został skazany na śmierć. Wyrok został wykonany w obozie w Oświęcimiu, a władze odczytały wyrok Stanisławowi Ochmańskiemu. Sąd przyjął jako datę śmierci 31.08.1944 r. Bliższych informacji nie udało się pozyskać, albowiem w Zespole Sąd Grodzki w Jaworznie w AP w Katowicach tych sygnatur brak, a z pisma Prezesa Sądu Rejowego w Jaworznie wynika, iż akta te zaginęły.

W ramach oceny prawnej czynów będących przedmiotem niniejszego śledztwa należy stwierdzić, iż stanowiły one w czasie ich popełnienia oraz stanowią obecnie przestępstwa będące zbrodniami przeciwko ludzkości oraz zbrodnie wojenne. Obecnie w płaszczyźnie międzynarodowej najbardziej precyzyjną definicję zbrodni przeciwko ludzkości zawiera Statut MTK²⁵ i stanowi najnowszą regulację prawnomiędzynarodową w tym zakresie o powszechnym znaczeniu, jeżeli weźmie się pod uwagę, że po raz pierwszy pojęcie „zbrodni przeciwko ludzkości” pojawia się w sensie normatywnym w Karcie Międzynarodowego Trybunału Wojskowego w Norymberdze. Mając na względzie, że art. 118a k.k. wprowadzony do kodeksu karnego po nowelizacji z 2010 r., stanowi implementację m.in. art. 7 Statutu i z tego względu ten właśnie przepis kodeksowy wyznacza dziś na gruncie polskiego prawa treść zbrodni przeciwko ludzkości. Nie sprzeciwia się temu brzmienie art. 3 ustawy z dnia 18

---

²⁵ Statut ten został ratyfikowany w dniu 12 listopada 2001 r. (Dz. U. z 2003 r. Nr 78 poz. 708). Statut wszedł w życie w prawie międzynarodowym w dniu 1 lipca 2002 r.

grudnia 1998 r. o Instytucie Pamięci Narodowej - Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu, zawierająca definicję legalną zbrodni przeciwko ludzkości. Ma ona charakter ogólny i nie odwołuje się bezpośrednio do opisów czynów zabronionych zawartych w ustawie karnej. Art. 118a kk zawiera znamiona zbrodni p-ko ludzkości i dlatego został powołany dla opisanego zbrodni będącej przedmiotem niniejszego postępowania.

Każdy z czynów polegający na pozbawianiu życia w okresie okupacji niemieckiej wyczerpuje również znamiona zbrodni zabójstwa zbrodnię zabójstwa określoną w art. 1 pkt 1 dekretu z dnia 31.08.1944 roku *o wymiarze kary dla faszystowsko – hitlerowskich zbrodniarzy, winnych zabójstw i znęcania się nad ludnością cywilną i jeńcami oraz dla zdrajców Narodu Polskiego* (Dz. U. z 1946 roku nr 69 poz. 377 z późn. zm.). Czyny te jednocześnie wyczerpują znamiona przestępstwa określonego w art. 118a § 1 pkt 1 kk albowiem celem sprawców popełniających zabójstwa było wsparcie polityki III Rzeszy umotywowane każdorazowo przyczynami narodowościowymi, co wynika z faktu, iż zbrodnicze zachowania skierowane były wyłącznie wobec Polaków i Żydów, w związku właśnie z taką ich narodowością. Nadto w części przypadków przestępcza działalność była umotywowana politycznie. Odnosi się to do zbrodni popełnionych wobec osób, które podejmowały działalność konspiracyjną wymierzoną przeciwko III Rzeszy.

W czasie popełnienia opisanych czynów, w miejscu ich popełnienia obowiązywał kodeks karny z 1932 r., penalizujący zabójstwo i pozbawienie wolności połączone ze szczególnym udręczeniem wyczerpuje znamiona przestępstwa pozbawienia wolności. Przepisy przedwojennego prawa polskiego, jak również prawa karnego innych państw europejskich nie znały pojęcia zbrodni p-ko ludzkości, które jak wspomniano po raz pierwszy zostało wprowadzone w Karcie Międzynarodowego Trybunału Wojskowego w Norymberdze. Ze względu na fakt, iż wojna ujawniła szereg nowych stanów faktycznych odnośnie popełnianych zbrodni nieznanymi dotychczas prawodawstwu karnemu, Statut pozwolił również sądzić zbrodniarzy wojennych bez żadnego ograniczenia pod względem czasu, ze złamaniem zasady "nullum crimen sine lege"²⁶. Dlatego też dla oceny prawnokarnej zbrodni będących przedmiotem niniejszego postępowania przyjęto przepisy obecnie obowiązującego kodeksu karnego.

Opisane zbrodnie są również zbrodnią wojenną, albowiem została popełniona z pogwałceniem prawa międzynarodowego, co powoduje, iż dla pełnego opisu zawartości

---

²⁶ Nie ma przestępstwa bez ustawy - łacińska paremia prawnicza oznaczająca, że nie jest przestępstwem czyn, który nie był zabroniony w momencie jego popełnienia.

kryminalnej czynu konieczne jest powołanie art. 123§1 pkt 4 kk, który oprócz zabójstwa zawiera znamię zbrodni wojennej. Okoliczność ta wynika z faktu, iż tego rodzaju zachowania określane jako „mordowanie ludności cywilnej” także było sprzeczne z postanowieniami prawa międzynarodowego obowiązującymi w okresie II wojny światowej. Pogląd taki unormowany został w ramach definicji zbrodni wojennych zawartej w art. VI „b” Statutu Międzynarodowego Trybunału Wojskowego sądzącego głównych sprawców zbrodni z okresu wojny. Opisane czyny zostały dokonane z pogwałceniem obowiązujących praw i zwyczajów wojennych, a w szczególności uregulowań IV Konwencji Haskiej z 18.10.1907 r. dotyczącej praw i zwyczajów wojny lądowej oraz Konwencji Genewskiej z 27.07.1929 r.

Pozbawianie wolności członków ruchu oporu bez wyroków odbywało się w ramach tzw. aresztu ochronnego. Instytucja aresztu ochronnego, czyli *Schutzhaft* została wprowadzona w życie rozporządzenia z 28.02.1933 r. „o ochronie narodu i państwa”. Instytucja ta przechodziła liczne większe lub mniejsze modyfikacje. Generalne zasady stosowania „Schutzhaft” zostały określone zarządzeniem ogólnym ministerstwa spraw wewnętrznych na początku roku 1938. Mówiło ono, że „areszt tymczasowy jest środkiem przymusu Tajnej Policji Stanu dla obrony przed wszystkimi wrogimi zamierzeniami wobec narodu i państwa, stosuje się zaś do osób, które przez swoje zachowanie zagrażają stanowi posiadania i bezpieczeństwa narodu i państwa”. Odtąd kompetencje wydania nakazu zastosowania „Schutzhaft” posiadał urząd Gestapo, który przeprowadzał aresztowania na wniosek właściwej Staatspolizeistelle. Nadal jednak nie uregulowana pozostawała kwestia okresu, na jaki można było wydać wspomniany areszt ochronny. Zwolnienia następowało jedynie poprzez Gestapo wtedy, gdy uznano, że środek spełnił swój cel. Kara odbywana była w „państwowych obozach koncentracyjnych”.

Ocena prawna czynów opisanych w pkt 15 i 16, polegających na długotrwałym pozbawieniu wolności bez wskazania terminu połączonym z zadawaniem cierpień fizycznych i psychicznych, w warunkach zagrażających życiu pozwala przyjąć, iż w czasie ich popełnienia oraz obecnie stanowią przestępstwa będące zbrodniami wojennymi i zbrodniami przeciwko ludzkości wyczerpującymi znamiona art. 118a§2 pkt 2 i 3 kk i 124§1 kk.

Karalność wszystkich przestępstw stanowiących przedmiot niniejszego postępowania nie uległa dotychczas przedawnieniu, gdyż są one zbrodniami przeciwko ludzkości określonymi w art. 3 ustawy z dnia 18 grudnia 1998 roku *o Instytucji Pamięci Narodowej - Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu* (Dz.U. 2016. 1575 t.j.).

Niezależnie od powyższego należy podnieść, iż na gruncie niemieckiego prawa karnego uchwalono ustawę z dnia 25.08.1998 r. o uchyleniu narodowosocjalistycznych niesprawiedliwych wyroków karnych oraz orzeczeń o przymusowej sterylizacji, wydanych przez byłe sądy zdrowia dziedzicznego. Zgodnie z artykułem 1 § 1 tej ustawy zostają uchylone skazujące orzeczenia karne, które zostały wydane przy naruszeniu elementarnych zasad sprawiedliwości po 30.01.1933 r. z powodów politycznych, wojskowych, rasowych, religijnych lub światopoglądowych w celu przeprowadzenia lub utrzymania reżimu narodowo- socjalistycznego. Ustawie tej podlegają orzeczenia policyjnych sądów doraźnych.

W toku niniejszego śledztwa ustalono, że osobą odpowiedzialną za popełnienie opisanych zbrodni jest ówczesny szef katowickiej placówki gestapo - Johannes Thümmler. Przeciwno Thümmlerowi Prokuratura przy Sądzie krajowym w Stutgarcie prowadziła postępowanie karne i skierowała do Sądu Krajowego w Ellwagen akt oskarżenia zarzucając mu, iż w okresie od 1.10.1943 r. do 18 stycznia 1945 r. w KL Auschwitz skazywał na karę śmierci albo obóz karny Polaków na podstawie Polenstrafrechtsverordnung z dnia 4 grudnia 1941 r.. Sąd zapoznał się z zeznaniami Thümmlera złożonymi w czasie frankfurckiego procesu załogi w Auschwitz z dnia 2.11.1964 r. oraz złożonymi w czasie przesłuchania go w charakterze podejrzanego w dniu 5 marca 1968 r., w których wyjaśnił: „wydanych przeze mnie wyroków sądu doraźnego także dziś nie uznaję za bezprawne, ponieważ skierowane były wyłącznie przeciwko aktywnym bojownikom ruchu oporu”, twierdził również, że jako sędzia kierował się wyłącznie prawnymi rozważaniami, a także dobrem narodu niemieckiego. Wyjaśniał również, że podczas całej jego służby starał się o to, żeby nie było przypadków stosowania przemocy, ale nie mógł być odpowiedzialny za to, że ktoś był jednak maltretowany. Na rozprawie pytał oskarżonego czy wszystko się zgadza i wszyscy mówili, że tak, wobec czego uniewinnienie było praktycznie wykluczone. Mimo zebranych przez prokuratora zeznań świadków zbrodni Tümmmlera Sąd Krajowy w Ellwagen postanowieniem z dnia 10.06.1970 r. umorzył postępowanie wobec uznania, że zarzucane Thümmlerowi czyny nie zostały wystarczająco przez prokuraturę udowodnione. Prokuratura w Stutgarcie zaskarżyła to postanowienie, Wyższy Sąd Krajowy w Stutgarcie w dniu 28.10.1970 r. uznał zażalenie za nieuzasadnione²⁷. Johannes Thümmler ur. dn. 23 sierpnia 1906 r. zmarł dn. 28 kwietnia 2002 r., co wynika z załączonej do akt kserokopii aktu zgonu wystawionego przez Urząd Stanu Cywilnego w Eriskirch.

---

²⁷ Dokumenty pozyskane do śledztw tut. Komisji sygn. S 4/15/Zn

Arthur Liebehenschel ur. 25 listopada 1901 r. w Poznaniu - komendant KL Auschwitz I od listopada 1943 r. do 8 maja 1944 r. Po wojnie został pojmany przez amerykańskie władze okupacyjne w Niemczech i wydany Polsce. W pierwszym procesie oświęcimskim wyrokiem Najwyższego Trybunału w Krakowie został skazany 22 grudnia 1947 r. na karę śmierci i stracony 24 stycznia 1948 w krakowskim Więzieniu Montelupich.

Sprawami ruchu oporu zajmował się w gestapo: SS Sturmbahnführer Alfred Woltersdorf ur. 26.03.1897 (kierownik IV wydziału gestapo) stały zastępca szefa katowickiego gestapo (brak informacji o jego losach)

W ramach realizacji wniosku, jaki skierowano do Centrali w Ludwigsburgu w sprawie dot. Obersturmführera Maxa Lustiga, szefa Gestapo miasta Oświęcimia w latach 1941/44, uczestniczącego w posiedzeniach sądu doraźnego, uzyskano kopie dokumentów z procesu frankfurckiego oraz następującą informację: Max Lustig ur. 11.3.1891 r. był osobą podejrzaną w pierwszym postępowaniu wyjaśniającym dotyczącym Oświęcimia, Prokuratury Frankfurt nad Menem (4 Js 444/59). Przesłano kopię wniosku Prokuratury we Frankfurcie o otwarciu sądowego postępowania śledczego z 12.7.1961 r., w zakresie dotyczącym Lustiga podejrzanemu o to że w okresie od 1941 r. do 1945 r. był w stopniu porucznika SS szefem Gestapo w mieście Oświęcim. Regularnie brał udział w posiedzeniach sądu doraźnego. Podejrzany z powodu swojej choroby był niezdolny do przesłuchania. Sąd Krajowy we Frankfurcie rozpoczął postanowieniem, z 9.08.1961 r. sądowe postępowanie śledcze przeciwko Lustigowi, który zmarł 9.01.1962 roku, jeszcze w czasie toczącego się postępowania, tak że nie został zaliczony w poczet oskarżonych pierwszego procesu oświęcimskiego toczącego się w okresie od 20.12.1963 r. do 20.08.1965 r.

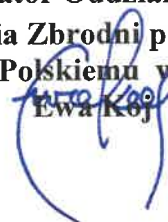
Sprawcy kierowniczy wyżej opisanych zbrodni, którzy swoimi czynami umożliwili ich popełnienie, zostali skazani w 3 procesie norymberskim tzw. „sprawie prawników”. Trybunał w Norymberdze wyrokiem z dnia 4.12.1947 r. skazał 10 wysokich urzędników Ministerstwa Sprawiedliwości III Rzeszy, prokuratorów i sędziów: Franza Schlegelbergera, Oswalda Rothaug'a, Herberta Klemm'a i Rudolfa Oeschey'a na kary dożywotniego więzienia, Curta Rothenberger'a na 7 lat więzienia, Wilhelma von Ammon'a, Günthera Joel'a, Ernesta Lautz'a i Wolfganga Mettgenberg'a na 10 lat więzienia a Josefa Alstoetter'a na 5 lat (czterech oskarżonych nie udało się osądzić; Franz Guertner i Georg Thierack, kolejni ministrowie sprawiedliwości z czasów reżimu hitlerowskiego zmarli, natomiast wysocy urzędnicy ministerstwa Westphal popełnił samobójstwo w więzieniu a Engert ciężko zachorował). Pociągnięto ich do odpowiedzialności za degradację i deprawację prawa

w hitlerowskiej Rzeszy poprzez wprowadzenie ustaw i rozporządzeń urągających elementarnym zasadom sprawiedliwości, tajne okólniki i zarządzenia decydujące o życiu i śmierci miliona ludzi. Akt oskarżenia zarzucał im udział w spisku mającym na celu popełnianie zbrodni wojennych i zbrodni przeciwko ludzkości, popełnianie zbrodni wojennych przeciwko ludności cywilnej na okupowanych terytoriach, popełnianie zbrodni przeciwko ludzkości łącznie ze zbrodniami przeciwko niemieckiej ludności cywilnej oraz ludności okupowanych terytoriów. Zarzuty obejmowały między innymi morderstwa, prześladowania ze względów politycznych i rasowych. W uzasadnieniu wyroku Trybunał stwierdził, że zastosowanie dyskryminacyjnych ustaw przeciwko Polakom i Żydom nastąpiło w wykonaniu znanego celu prześladowania rasowego i eksterminacji. Przez wydanie takich ustaw i wprowadzenie ich w życie, oskarżeni naruszyli konwencje haskie.

W świetle powyższego postanowiono jak na wstępie.

**Prokurator Oddziałowej Komisji
Ścigania Zbrodni przeciwko
Narodowi Polskiemu w Katowicach**

Ewa Koj

